ПЂ5 465

81

СВЕ ДОЈАКОШЊЕ

ПЕСМЕ

ЗМАЈ-ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА.

I.

ОРИГИНАЛНЕ.

Светодар Ил. Гајића
ученика
20/II. 871.

У НОВОМ САДУ,
ИЗДАЛА СРПСКА НАРОДНА ЗАДРУЖНА ШТАМПАРИЈА.
1871.

P 839

ПБ 5 465

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. бр. 54346

СВЕ ДОЈАКОШЊЕ

ПЕСМЕ

ЗМАЈ-ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА.

570

I.

ОРИГИНАЛНЕ.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА У БЕОГРАДУ

Светозара Ђ. Сарића
срп. кор. учитеља
у Сирмију 872.

У НОВОМ САДУ,
ИЗДАЛА СРПСКА НАРОДНА ЗАДРУЖНА ШТАМПАРИЈА.
1871.

цена 80 нов.

Bibliothèque
Publique
Québec

ГДЕ ЈЕ ШТО.

	СТРАНА.
Пролетње јутро	1
Балада	6
Двоја врата	9
Зора руди	10
Знаци неба	11
Одкуд се сунце рађа	12
По пољу је киша	14
Одби се грана	15
Дан	15
Дика Јела	16
Што се бога кара	16
Глас Бошњака	17
Доста пута	21
Како бива	22
Наше царство	23
Једна цура	24
Клетве	24
Кад сам јошште	24
Под прозором	26
У место срца	27
Земља и небо	28
На гробу хафисовом	29
У сватови	29
Тајна љубав	31
Дружина	32
Чашо моја, чашо	33
Тумачење сна	35
Крст од злата	36
Времену	36
Срце тица	37

СТРАНА.

Пакосном свету 38
Јесење вече 39
Кад се сетим 40
Сан 41
Код тебе 42
Љубав 42
Неком и неком 44
Мати, мати 45
Оној плавојци 46
За пољубац 46
Страшно вече 47
Мисао 47

Ђулићи:

Разговор са срцем 53
I.—LX. . . . . 57—162
Анђео Срба 105
...Било... 106
Крст 108
Песма што ју је декламовала на сентомашкој беседи у Новоме Саду мала Милица Николићева Цаверова 110
Вила 112
Песник и песме 114
Невинашце 116
Старац 118
Соколи, соколи 119
Рањеници 120
Песма старог српског мача 122
На велики петак 1868. 124
Народна Химна 126
Крв и сузе 127
Српска молитва 136
На гробу мушицковом 137
Негдашњем пријатељу Ђ. П. 138
Гвожђе 140
Животопис велике идеје 142
Неком краљу 144

СТРАНА.

Омладина 146
Басна 149
Има негде 150
Сентомаш 157
Потоп 164
Ђурђев-дан 172
Два сна 175
Лем-Едим 176
Три ајдука 178
Селим-Бег 181
Једна мајка 182
Питање 189
Од снега јунак 189
Промишљања 190
Уставно-успавна песма 192
Билдунг 193
Марково благо 194
Нек се знаде да смо славни 195
Народ 197
Слога 198
Све све ал монархија 199
Цигани 201
Облаци 203
Све је игра 205
Мисли једног маторог III 206
Песма 208
Машкаре 209
Мирис 211
Да је моћи 212
Ода 214
Добри знаци 216
? ? ? ? ? ? ? 218
Пет талира 220
Миноритет 222
Слободна штампа 223
Јутутунска народна химна 226
Београдске баке и пролеће 227

СТРАНА.

Без куће 228
Све на страну — корист преда се. 229
„Видовдану“ 231
Црвено море 233
Уводно-водена песма на водени понедељник. . 234
Утеха мајмуна. 236
Чемер-дека Пелен-бака 238
Натписи:
Азбукопретрес I—X . . . . . 243—245
Наше свраке 246
Велика жалост 246
Химна панчевачког српског црквеног певачког друштва. 247
Две руке 248

Види „Глас кај" од 1874. г. бр. 43. —

Змај-Јован Јовановић песник српски, дакле 20. Окт. 1874. у Новом Саду средњим венцем сјајно пред многобројним народом — увенчан.

У Ваљеву

Светозар Сарић
срп. кај. учитељ
у Ваљ.

I.

(ПРВИ ПОКУШАЈИ.)

ПРОЛЕТЊЕ ЈУТРО.

(1849.)

Я видѣлъ сонъ
Что будто я пѣвецъ.
Хомяковъ.

Кад славујак весео извија
Љупке звуке красни мелодија,
Први сунца пре нег сине зрак,
Добра срећа и несрећа с' деле —
Бежи тама од зорице беле —
Тајни неки чини ми се знак,
Тајно нешто из сна ме пробуди,
Тајним нечим напуни ми груди;

Чежња нека срцем ми овлада,
Измами ме далеко од града
Дивни часак да уживам тај;
Дивно гора у зелен с' обула —
Дивно поља цвећем се осула —
Мислиш други ево цвати рај.
Више звезда душа ми с' узвила,
Груди пуне — чуства и' налила.

„Жарки пламен прса моја грије,
Шта је срцу де но тако бије?

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА * БЕОГРАД

Ал изрећи зашт' ми неда бог?
Одлано би срцу немирноме,
Реко б' нешто милом роду своме,
Казо б' неку тајну срца мог —
Али ни сам не разумем гласа
Из немирни прсију таласа...“

„Чуј ме, боже, са небеса амо,
Зашто смртном чуства даде само?
Жељом прешо б' седми неба свод;
Мања сила што год жеља већа —
Више тужи што боље осећа —
А какав је осећања плод?...
Подај смртном барем мање чуства
Кад не даде више му могућства!“

Тек што слова изговори пуста,
Ал се диже облачина густа, —
Ја уздркта ко на ватру прут,
И под липу на травицу с' дадо,
Како лего таки у сан падо,
Тако заспи ком је чиста груд —
Плаво небо покривало м' било,
А травица узглавље ми мило; — —

Боже мили, шта се ово справља?
Ко ми с' оно кроз звездице јавља? —
Право доле удесила лет —
Ако ј' вила, таке више нема...
Па гле! — мени баш канда се спрема,
Гле у руци какав јој је цвет:
Гле већ овде, код мене је, дивна,
...Чудна створа...чуднили милина! —

„„Наштo речи, наштoли роптање?
Сретно тек је у бога уздање!
Чуство божи велики је дар,
Цвет са неба мирисави, красни
А пресађен у груди нам празни,
Чуство рађа у прсима жар,
Ал га младо срце излит' незна,
Неискусна живота је весна...““

„„Силна чуства у груди ти илове —
Зато т' ево гусле јаворове,
Уз њи невај милом роду свом.
Извор води богови су дали,
А за чуства песму су саздали,
То ће бити извор срцу твом;
Нек извире а из груди твоји,
Нек жубори, нек пере, нек пои!““

„„Не одмарај с' рода милујући;
Кад с' утрудиш њему невајући
Ја ћу сићи да т' отарем зној! —
Ретка милост велика је знака...
Ти с' осијан с' богињиног зрака,
Која певцу удешава пој,
А кад певцу крајњи данак сине
Славно име 'вако му се вине...““

То изрекла, под небом је била.
„Стани, стани о богињо мила!“
Тако викну да се ори јек.
А под липом тији ветар дуну —
Ја поскочи на земљицу црну...
Видим земљу, видим небо, брег;

Заман тражим по лугови густи,
Сан је био, сан је био пусти! — —

*
* *

Већ се сунце са искока креће,
Блиста росно по ливади цвеће, —
Ал под липу не допире зрак;
Ту ја седо крај бистрога врела,
Па ме мисо о сану занела:
„То је мени с више неки знак!
Ал ако је лаковерна нада?!
Слатка нада лаковерје правда!“

Ал погледај чуда големога,
Камо чуда спрам чуда овога?
На травици, близу срцу мом
Леже — гусле, баш де и' је вила
Мало прије руком положила,
Кадно оде с милим мојим сном.
Узо б' гусле — ал ми дркће рука,
Запево би али сам промука...

„Видим тамо, е се небо плави,
Гусле моје, јесмо ли на јави,
Ил вас санак доварати знао?“
„Ми смо твоје, а санак проуја!““
Тијо нешто из гусал' зазуја —
Сваки гласак на срце ми пао.
Од милоте подвикнути мора,
Да се оре одјеци од гора.

„Ао, боже, ког светови поју,
Свемогућство и доброту твоју

Кор звездица преузноси свуд!
А уз оте красне славопоје
Шаљем и ја теби фале моје,
Тебе слави благодарна груд;
Ти ми посла гусле ове миле,
На славу ти за свакада биле!“

„Ао, свете, пеливоју сјајни,
Ал пролећем онда текем бајни,
Када цвећем лик накитиш свој,
Кад се зефир свуд несташан шири,
Девојчици у недарце пири —
С руже мирис ту просипље њој,
Када лептир свуд по теби шеће,
Свуда шеће, свуда љуби цвеће;“

„Али бајност брзо своју сбаци,
Брзо оду нежни весне знаци,
Чим јесени поплаши и’ од;
Озбиљније онда време влада,
Ко ј’ што сејо ономе се нада,
Онда зрео сабира се плод.
Али тамо плода бити неће
Де не цвета у пролеће цвеће.“

„Па и певцу неће с’ замерити
Што се цвећем у пролеће кити —
Тако ј’ боже уредио сам;
Нек с зефиром разноси мирисе,
А с лептиром са цвећем грли се,
Док с’ не стиша у груди му плам;
Оћел боже и дал му живота —
Јесен носи тек зрелога плода. —“

„А ви, гусле, благо срца мога,
Мили даре сана пролетњега,
Одсад довек верни мени друг!
Чисто чуство будиће вам гласа,
Света љубав из груди таласа
Разњежи ће оштрији вам звук —
А кад злоба нападне вас клета,
Тешите се: така ј' судба света!“ —

„Тешко ми је живота ми мога,
Тешко с' маћи са места овога,
Али због ом, ево већ је дан!
Мило место, лино, тице, цвеће,
Заборавит' та срце вас неће,
Ка ни онај, чудни, мили сан
Дивног јутра, пролећа милога
И године и живота мога.“

БАЛАДА.

I.

Црна ноћца, глуво доба, —
Помрчине густа крила
Поред реке, воде тије
Двоје млади крије.

Прибежиште ј' ноћна тама,
Нема ноћца тајну чува;
Дању злобе љуб'ви прете,
Душмани се свете.

Ћуте тужни као неми
Ударци се груди чују,
А потоци суза теку
Све у тију реку.

„Ој не свићи никад, дане,
Не разстав' ме с драгом!"
Тако драги горко рида,
Тишину прекида.

Драга стиска њега грудма —
„Ја преболет' ране нећу,
Бољи мојој нема лека,
Гроб на мене чека."

„Ја зар сутра мораш поћи?
Да т' не видим никад више!
Свет је мени гора пуста
Без твојије уста!"

Не зна драги тешит' драгу,
Де ће болан тешит болног!
Небу горе диже очи —
Иско би помоћи.

„Та разведри с' небо мало,
Те изиђи блед месече!
Да ја видим на растанку
Последњи пут драгу!" —

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

II.

Разведри се помрчина густа,
И звездице показују лица,
Помаче се један облак мали —
Месец се појави.

Ал из реке нешто проговара:
Доцне, доцне, доцне се појави!
Ко те звао, ој месече бледи,
Више те не гледи.

Сијну месец од куд с' чуше гласи
Нешто плови по тији таласи;
Де засветли, ој месече, боље
Да ја видим ко је!

Двоје млади — лице им је бледо...
Ал и мртве стиснуте су руке —
Једна вода једне пирка груди,
Оће да и' буди.

Немој, немој будити и' свету,
Што не даде да се милују,—
Ту ће с' они, без злобе, у реки
Љубити на веки.

ДВОЈА ВРАТА.

(1850.)

Драгин тата има двоја врата;
Једна врата од ситна бисера,
Друга врата од сувога злата;
Што су врата од ситна бисера,
Кроз њи тата дику јој истера.
Што су врата од сувога злата,
Туд се врати још дражи од злата.

ДЕВОЈКА ЧЕКА ДРАГОГ.

(1850.)

Ој у оној тихој води Дунаву
Висока се бела кула огледа,
А са куле лепа мома погледа,
Не погледа у Дунаво дубоко
Већ у оно плаво небо високо,—
„Плаво небо и месече блеђани
И звездице по богу ми сестрице,
Је сте л' дегод драго моје видели,
Сећали се драги мене сироте? —“
Ал са неба ситне звезде беседе.
„Буди, момо, сејо наша, весела —
Ти си драгог три године чекала,
Твој ће драги данас бити код тебе;
Доне ће ти рузмарина зелена —
Да му мила љуба будеш верена;
А ти њега драгољубом накити —
Па ће тебе навек драги љубити!“

ЗОРА РУДИ...

(1851.)

Зора руди
Мајка ћерку буди;

Зора свита,
Мајка ћерку пита:

Кажи, мила,
Шта си мајци снила!

Мајко мила,
Лепо ти сам снила, —

Све прстене
И венце зелене;

Рузмарина,
Венчани аљина;

Калопера,
Ручнога девера;

Многе свате
Де нас кући прате;

Мене младу,
Младожењу Раду.

Сад тумачи
Шта тај санак значи.

Мила мати,
Ти ћеш боље знати. —

Да л' се збива
Кад се тако снива.

ЗНАЦИ НЕБА.

(1852.)

Шта је оно што ме буди,
У поноћи неда спати? —
Нешто желе пуне груди,
Ал' се мис'о залуд труди
Жељу незна разабрати;

Обиш'о би страну сваку,
Али срцу мира није —
Срце скаче, срце бије,
У поноћи густом мраку
Варају га чаролије.

Онда очи горе оду,
Ка плавоме, неба своду:
Дајде, небо, лека кажи,
Добро небо, бол ублажи!

А око ми знаке вреба,
Срце ми се узколеба,
Јер од иста знак је с неба:
Да и мени драге треба —
У висини кад појезди
Једна звезда другој звезди!

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА * БЕОГРАД *

ОДКУД СЕ СУНЦЕ РАЂА.

(1852.)

У таласи сиња мора
Умива се рујна зора;
Умивена, ведра, чиста,
Како сија! како блиста! —
А од мора амо ниже
Зелена се гора диже, —
Де се гора с морем дели
Висока се кула бели,
Под небо се вр'ом вије,
У свом недру бисер крије.
Суво злато, ружу бајну,
Та девојку звезду сјајну
А лепоте,
А дивоте,
Којом би се виле беле
Још већма понеле — —
Речима се рећи неда,
За чудо се преповеда.

Љубки тица бројна јата,
Славуј тица умиљата
Пре нег' свану бела зора
Лете кули крај прозора;
Час су доле на граништу,
Нешто моле, нешто ишту,
Песма тече, песма с' ори.
Ал су очи на прозори.

Што у цвећу сласти бира
Сад на прозор лептир вири,
А на крили од зефира
Ружични се мирис шири —
Ал од куле даље неће
Већ застирку белу њија.
Главу диже само цвеће
Ка извору чаролија.

Рујна зора ватром гори.
Ал тамо су очи сада,
Де застирка доле пада
Беле куле на прозори!
Тице поје: оди! оди!
Гле! с истока зора зори
А оданде с' сунце роди.

Стаде јато
Умиљато, —
Ветар с чува
Да не дува, —
Жубор неста, —
Ромон преста —
Цвет ни дише,
Ни инрише,
Главу клони,
Рузе рони, —
Сташе песме...
Славуј не сме,
Неумије
Да излије

Са лепоте,
Са дивоте
Осећања слатка своја —
Престан' и ти песмо моја. —

ПО ПОЉУ ЈЕ КИША...

(1851.)

По пољу је киша пала
— Киша росуља —
На девојци ништа нема,
Само кошуља...
Танана је кошуљица
Узводлија бела,
Провиде се бела недра —
— К'о два сунца да су ведра —
Па су ме занела;
Танком стазом пође амо
„Оди сунце огрејано,
Оди, душо, оди!"
Ал то стаза брже чула
На лево се обрнула —
У шуму је води...
Ој стазице, злобљивице,
Ти остала пуста!
Ну тако ми вере моје
Стигнућу вас обадвоје
Јер је шума густа —
А слатка су,
Медена су
Девојачка уста.

ОДБИ СЕ ГРАНА.

(1851.)

Ведра зора сунце носи —
Милан иде Анку проси;
Невесело сунце седа —
Мајка њему Анке неда.

Ветар олуја, — одби се грана.
Одби се грана од јоргована
Ал ће свенут' до уранка —
За недрагог' мора Анка.

Пушка пуче, гле пуруке!
Милан оде у ајдуке.
Звоно звони, плач се чује —
Мајка Анку сарањује.

Д А Н.

(1852.)

Кад развије зора крила,
Кад на пупи, када гране,
То је твоја мајка мила,
Младо чедо, бели дане!

С иста кад се сунце крене
Преко неба путовати,
Благослове видим њене —
Јел како је добра мати?

Ојачо си, бели дане,
Гледај добра и зла многа,
Па кад крајње јутро сване
Дођи, дођи за сведока, —

* * *

Бледи месец светли ено
— Поноћи је мирно доба —
То ј' кандило ужежено
Белом дану више гроба.

ДИКА ЈЕЛА.

Моја дика није се понела
Што је лица румена и бела,
Она светли кад идемо с прела,
Њој се чуди околина цела,
А и мени намет је занела,
Па ни зато није се понела.
Већ се дика поносом занела,
Што је вита а зове се Јела.

ШТО СЕ БОГА КАРА.

(1852.)

Куд ми мис'о по прошлости плива,
Ко да ми се слатко нешто снива!
Дуго време ту светињу скрива —
Мајка моја још је била жива.
Кад затутњи по облаци јека,
Грмљавина чује се далека,

Мајка мене забринута чека,
Њојзи трчим у наручја мека
Па ју питам да ми каже, стара,
Да ми каже што се бога кара.

Од тог доба доста има лета,
Мајка оде са овога света.
Ал и сада кад небо поцрни,
Муња севне, облаком загрми,
Мајка ми се пред очима ствара,
Прстом пружа на времена стара.
Ја зажмурим па ми нешто сване,
Ја прогледим, видим мутне дане
Па изустим: мајко моја стара,
Не дај боги да се на ме кара!

ГЛАС БОШЊАКА.

(1852.)

Не ти, што браниш невидним духом
Клонуле, слабе, невине,
Већ ти, што држиш крепосном руком
Мерило правде истине!
Ако т' је заман молитва ова
Глас рода ваљда није ман,
Он ево иште толко векова
Још само један видов-дан.

Тужан је јаук из околина,
Громак је одзив гласа тог,
Тврда је мишица српскога сина,
Свете су патње рода мог

Чудна му мисо на јави плане,
Чудно га ноћу теши сан;
У зору чека, оћел да сване
Још само један видов-дан.

Не иштем снагу већ само слогу
Да једном познам своју коб,
Па ако живет' сриски не могу
Бар да ми поштен остане гроб.
Косово ћути, Ситница јечи
— Гроб зија давно изкопан —
Ал кога чека! — знаће тек рећи
Још један, нови, видов-дан.

II.

ДОСТА ПУТА...

Доста пута спрам месеца,
Разсете ме бледи зраци,
Неотице скочим, нагнем,
Одам, шећем по сокаци.

Срце трепти да полети —
Ма га јади неки стисли,
Чудни неки осећаји,
Миле жеље, бујне мисли.

„Колко ј' сада мили, драги
Украј срца једно другом,
Уживајућ кратке сласти
На живота путу дугом!“

„Што зашушти, зажубори,
Мислиш лахор да лахори —
То су сами слатки ваји,
Заслађени уздисаји.“

„Ој поноћи, слатка тајно!
Покривено доба свето!
У теби је све штоно је
Небу, рају преотето...“

Док ми мис'о тако блуди,
Ту и зора већ заруди.

Љубавнике многе креће,
Да и' сунце не затече;

Па кад мене самца спази,
Онда ми је истом жао —
Можда зора сада мисли
Да ја не би љубит' знао.

КАКО БИВА.

Испио сам чашу вина,
Испио сам другу, трећу
Браћа веле: де још једну:
А ја не знам касти нећу.

Испио сам пету, шесту,
Па и седмој дођо на дно,
Онда ме је заболело
Срце моје давно јадно.

Уздано сам два три пута
Уз чашицу уз девету, —
П'онда дрекну: Дајде вина
Колко га је год на свету!

НАШЕ ЦАРСТВО.

Имам једну светлу круну,
Сјајну круну сребра чиста,
Рубин камен до рубина
У њојзи се дивно блиста.

Та не једну, много круна,
Толко имам колко желим,
На кад миле стечем госте
Круне моје с њима делим.

Код толико много круна
Мировати не можемо,
Већ од тешког од господства
Сваки час се крунишемо.

А кад дође близу мете
Крунама се радујемо,
Верујеш ли, болан свете,
Царујемо, богујемо!

Тако царство у слободи
Само ј' једно овог света,
Овде намет срцу годи,
Дволичије ту не сиета.

Још и ви би за нас били
Који год сте погодили
Да ј' та круна чаша пуна,
Не рубином, него вином.

ЈЕДНА ЦУРА...

Једна цура мала
Пољубац ми дала, —
А што га је дала
Кад се покајала;
За пољубац један
Песму је искала.
Кад си песму хтела
Што си ми отела
Срце из недара,
Које песме ствара,
Зоро моја бела!

КЛЕТВЕ.

Час би тебе клео,
Што си тако лепа!
А час мајку моју
Што м' не роди слепа!
Ал на обе клетве
Моје с' срце цепа.

КАД САМ ЈОШТЕ...

(1860.)

Кад сам још'те тако мален био,
Да сам с јањци грлити се мого,
Слушао сам, ил можда сам снио,
Слатке бајке, много, много, много,

О вилама, о вилски састанци,
О Сунари — о сунчевој мајци,
О змајеви у буковој чести,
О Змијанци — змијиној невести.

О песмама Равијојле виле,
О ружама, што су моме биле,
О тамјану, што гори у рају,
О анђелском топлом загрљају.

Дете било, дете занамтило,
Срце му се тајне напунило,
Напунило невиђена цвета,
Препунило вилинскога света.

Ој девојко, безазленко, рано,
Јесил жељна видет чаролије,
Загрли ме, пољуби ме само,
Пусти срце нек на срцу бије!

Загрљаји кључи су недара,
Пољупцима срце се отвара,
Вилске чете из срца излете,
Небо дише да свет замирише.

Ој не дркћи, јање моје мало,
Зар не видиш да нас виле бране
Не румени сунце огрејано,
Ај не бледи, мој пребели дане!

Дете, злато, де научи тако,
Де научи тако љубит' јако, —
Стопићу се, сгорећу, умрећу, —
Љуби, душо, нећу, нећу, нећу...

ПОД ПРОЗОРОМ.

Небо је тако ведро,
Поноћ је тако тија,
Ал моје срце није —
Жеља ми жељу вија.

Док једна бурно лети,
Да ми те из сна буди,
Већ друга тијо љуби
Премиле твоје груди.

Сад нежна твоја душа
Милине дивне сања —
А имал лепша санка
Од топла миловања!

О сиђи, драга, сиђи,
Топла те љубав чека,
— Поноћ је тако тија!
— Трава је тако мека!

Да нас од света скрије
Бледи ће месец заћи,
Ал ја ћу и у мраку
Устанца твоја наћи.

УМЕСТО СРЦА...

Уместо срца гуја,
Уместо душе бес,
У оку дивљи пламен,
У руци самокрес;

На челу тешки облак,
На усти тежи смеј,
У смеју црна клетва,
У клетви црњи грех;

Ни жеља, нити нада,
Да камол крепости, —
Ни страшћу ниси човек —
На шта ћеш са мном ти?!

Тебе је пако зач'о
И бацио на смет
У свом најљућем гњеву
На бога и на свет.

А мржња те је нашла
Де с' вијеш као црв, —
Надојила те крвљу —
Отровала ти крв.

Твоје су црне мисли
Паклена огња дим; —
Ја незнам како, зашто, —
А скроз те провидим!

На што ми не даш мира,
Већ продреш у мој сан,
Пробудиш ме па пратиш
И гониш по вас дан.

Ал грозна авет мане
На мене руком сад,
На морам да је слушам,
А нисам слушат' рад.

„Та лакше мало, лакше,
Отари с чела зној,
Немој се мене плашит',
Рођаче, својче мој!“

„Добро ме гледај, добро —
Виш то би био ти
Без оног чудотворца,
Без силне љубави.“

ЗЕМЉА И НЕБО.

Ти познајеш небо
Колко си га сниво,
А познајеш земљу
Колко си уживо.

Можда и јест небо
Само да га сниваш.
Ал земља је, веруј,
Да на њој уживаш.

НА ГРОБУ ХАФИСОВОМ.

Накуцо се чаша, напев'о песама,
Напио се раја са медни усана,
Де је наш'о сласти ту јој није прашто —
Сад горил му душа — барем знаде зашто.

У СВАТОВИ.

Село сунце, стигло вече
Месечина мека;
А веселье буjно тече
Као голема река.

По тој реци од милина
Срце наше плови;
Е тако је од старина
У српски сватови!

Нису свати уморени
Путем ни даљином,
Већ сви лепо изкићени
Рузмарином, вином;

Младожења смелим оком,
Итро-лаким гредом!
А невеста тијим кроком,
Стидљивим погледом.

Устај, куме, поноћ ова
Не милује венце!
Укради се од сватова
Да сведеш младенце.

Дркћу груди, гори лице
Доведеном злату —
„Не стиди се, невестице,
Мрак је у вајату!“

Вино тече, песма тече,
Коло се окреће!
Дика ј’ наша поред чаша
Слушати гајдаша.

Коло с’ вије и колеба,
Цупка нога сама —
„Ситне звезде с ведра неба
Поиграјте с нама!“

Не би звезде биле споре
Играт’ по висина,
Кад би било тамо горе
Еваки милина.

Па још песма кад заори
Из толико груди,
Није можно било зори
Да се не пробуди.

Зора нам је пробудила
Младожењу с младом,
Свекрва и’ изпустила
Из вајата крадом.

Сад медљану дај ракију! —
Младенци донеше —
„Добру срећу!“ свати пију,
Пију па се смеше.

ТАЈНА ЉУБАВ.

Узданула девојка,
Уздануо и ја,
Уздисаји њен и мој,
Један другог вија.

Летели су пролећем,
По цветовма свима,
Зумбул трену па оба
У себека прима.

Славујак се напио
Из чаше зумбула,
Лино песму из срца,
Зора га је чула;

Чула га је девојка,
Чуо сам га и ја,
Опет уздах, њен и мој,
Један другог вија.

Зна се место избрано
Наши уздисаја
Одкуд славуј сваку ноћ
Срдашце напаја.

А у јутру пева нам,
Ми слушамо немо,
Па све боље и боље
Песму разумемо:

„О, зумбулу, зумбулу!
О, ти зоро сјајна
О, пролеће, пролеће
О, љубави тајна!“

ОПОМЕН' СЕ, ОПОМЕН' СЕ!

Опомен' се, опомен' се
Слатки дана у љубави,
Ал растанка часак горки
Заборави, заборави!

Весели се, не брини се,
Небо ти се још̀те плави;
Ал да мене терет дави
Заборави, заборави!

Опомен' се да си некад
Небо била моји груди;
А да си ми пако сада
Заборави — срећна буди!

ДРУЖИНА.

Једно вече, у пролеће
Рујно вино мени рече:
„Ајде да се побратимо! —
Да се с водом и са свима
Жалоснима, воденима,
За на веки завадимо!
Подигнимо нову гарду,
Ружу метмо за кокарду!“
Чула ружа ове речи,
Диже главу говорећи:
Ево мене ја сам ваша!
Па за мало још из луга
Задобисмо једног друга
У наруча братска наша.

Од како сам — што би крио! —
С 'вакима се побратио,
Душа ми се разиграла,
Срећа ми је пропевала; —
Из млађаног срца чесме
Потекоше нове песме;
Па у њима нема сада
Што се вину не допада,
А са вином што се дружи
Све царује, ништ' не служи,
Све је вито, змајевито,
Пламенито и честито!
Зато више моје песме
Покудити нико не сме:
Јер су све из срца пале
И кроз пламен протрчале;
Све их прво ружа чује
А славуј и' рецензује.

ЧАШО МОЈА, ЧАШО...

Чашо моја, чашо,
Пуна рујног винца,
Огледало румено
Мога бледог лица!

На бледилу пише
Ладан позив гроба, —
Ти ме желиш преварит',
Да још није доба.

Хај, слатко је мрети,
Ал' у љутом боју,
За слободу, за име,
За народност своју!

Та ми мис'о само
Три живота даде, —
Сва три лете, кој' леише
Погинути знаде.

Јунак до јунака
Гази поље равно;
Мајка, деца прате их —
„Борите се славно!“

Бритка ђорде сева,
Крв се на крв спрема —
„Јурни, брате Србине,
Друге среће нема!“

На ко бије — бије,
Који сече — сече,
Ко погине — умрети
На постељи не ће!

Нека на њој умре,
Ком' је срце гњило.
Мени парче Косова —
Ту би слатко било!

Не нуди ме, чашо,
Пуна стој, на ћути;
А кад наднем, ти ћеш се
По гробу просути.

ТУМАЧЕЊЕ СНА.

Сневао сам ведро небо,
Под њиме су руже цвале
А румених по вр ружа
Две су звезде трепетале.
Једну грану од корала
Што ју анђо божи сково
А под њиме развијено
Десно крило лабудово.
Сневао сам сву красоту
Изобила разливену —
Ал најниже видео сам
Једну једну, голу стену.

Овај санак, чудан санак,
Често ми се 'вако сања,
Па кад бели гране данак
Остави ми туговања.

Јер су звезде — очи њене,
Ведро ј' небо — њено чело,
Руже беле и румене —
То је лице превесело.
Корал-грана — уста значи
Што но ј' анђ'о божи сково
Најлакше се протумачи
Десно крило лабудово.
Али болан ти шта значиш,
Непогодна гола стено? —
Чини ми се, чини ми се,
То ће бити — срце њено.

КРСТ ОД ЗЛАТА...

Испод врата
Крст од злата
Анка има
На прсима.
О, разгрни недра,
Жељу ми утоли —
Срце ми је жељно
Да се богу моли.

ВРЕМЕМУ.

Иде, иде, време иде,
Из груди нам наши краде
Слатке жеље. миле наде,
Добро наше сво.

Јури, јури, време јури
Да у празно ништа доспе,
Ту да жеље, наде проспе,
Добро наше сво.

Лете, лете, време лете —
А ја да се с њиме с братим,
Зевајући да га пратим
И кукам за њим!

То не чекај, кукавицо,
Траж' кукавца с њим се дружи,
Ја сам човек, мени служи —
Служи — док сам жив.

Ако има још на земљи
Једно срце, наћићу га,
Па ћу имат' себи друга,
Уживаћу свет.

Имал само једна цура
Што је вредна љуба бити,
Мени ће се поверити —
Живићемо свет.

Сад, док нијем ти стражари,
Макнешли се, дан ти славе,
Чашом ћу те посред главе,
Да знаш ко сам ја!

Ал не бој се, не ћеш дуго! —
Ја ћу живет' па умрети,
А ти ми се онда свети,
Онда сам ти роб.

СРЦЕ ТИЦА.

Да подари каква сила
Срцу моме до два крила,
Де погоди, дико мила,
Каква би то тица била?

То би оро
Бити мор'о —
Сунцем би се побратио;
Ал кадкада
Жељан лада
И земљи би долетио.

На ту кад би тебе, мила,
Са каквога видео дуба,
Твоја би га јача сила
Прометула у голуба.

НАКОСНОМ СВЕТУ.

Накосни свете, шуго међ створењем,
Саветом бијеш кад не мо'ш каменьем;
Једовним срцем и језиком псећим
Назови-морале лијеш да се лечим.

Окај се мене и не греши богу,
Ја таке душе слушати не могу...
Ти кад се мучиш да ме правиш робом
Слободан летим високо над тобом.

Ти кад ме грдиш мене песма теши;
Мржњом ме вежеш, мене љубав дреши;
Трезан ме гониш, ја се напит смешим; —
Слатко се смешим кад велиш да грешим.

Грешим!? — ал грешит' сваком не уиште,
А моје грехе ако ко и пиште,
Анђо долети па и' крили сбриште,
— Још сузе рони — што не грешим више.

ЈЕСЕЊЕ ВЕЧЕ.

Цвеће вене, лишће пада,
Славуј с' не чује, —
И што збори и што ћуте,
Тугу тугује.

И сунце је оладнело,
Једва сипа зрак —
Ладна светлост на мом столу,
Ко мртав јунак.

И та неста, тмуло вече,
Ја у соби сам,
Ах како је самовати,
То већ давно знам!

Свећу палим, свећа гори,
Ко да издише,
Ваљда мисли ја умирем
На и она сме.

Узмем пишем, сету гоним
— Ал шта ми је то!
О јесење ово вече
Ал си жалосно.

Но можда ће друкче бити,
Ако дочекам,
У 'вој истој можда соби
Нећу бити сам.

Веселије горукаће
'вака свећица;
Поред мене певукаће
Млада женица.

Два пупољка у поредо,
Ружица и крин,
Цветаће на у колевци —
ћерица и син.

Ја ћу љуби песму читат',
Што ју пишем сад,
Слатко ћемо смејати се
На садањи јад.

То ће можда тако бити,
А можда и не —
Дивота је што се о том
И мислити сме.

КАД СЕ СЕТИМ.

Кад се сетим, мила душо,
Руменила лица твога,
Тад не пијем друга вина
Него само црвенога.

Ал када ми на ум дођу,
Дођу твоје црне очи,
Онда крчмар ништ' не ради
Само црно вино точи.

А ја пијем, певам, плачем,
Од жалости, од милина, —
На кад пођем ја посрнем —
Од љубави и од вина.

А с прозора твоја мајка
Гледи па се осмеива, —
Не смејте се, драга госпо,
Том је ваша ћерка крива!

С А Н.

Сневао сам јарко сунце,
Да је доле с неба спало;
Сневао сам јарко сунце
У мене се стропоштало.

У свој сили, у свој слави
У мене се сунце стало,
И у мојој, брате, глави,
Ту је сунце сунцовало.

Срце ми се заиграло,
Од милина горео сам,
Из мене је сунце сјало,
Сунце сјало — певао сам.

Ја с' пробуди, сунце греје, —
Погледа га, оно с' смеје...
Ево моје главе русе,
Сан тај значи — опиђу се!

КОД ТЕБЕ.

Нема раја, нема пакла,
Нема страшила.
Куда би се душа моја
Летет' плашила.

На бојишту сто живота
Неби штедио,
Ни на мору срцем клоно,
Лицем бледио.

Кад би моро чекат' лава
Гладна, рањена,
Стајао би к'о од леда,
К'о од камена.

Ал кад пођем твојим крајем
Врте ми се пут —
А кад дођем близу тебе
Дркћем као прут.

ЉУБАВ.

Једовити гуја
Јато паклено —
Тиранија, пакост,
Све је малено;
Немоћна је мржња
Свет да подави
Док је год на њему
Анђо љубави.

Де год има које
Срце беза зла
Већ се отров-стрела
К' њему подигла, —
Ал около таки
Рана крвава
Сам се обавија
Мелем љубави.

Макар да је доста
Леда и мраза,
Сузани очију,
Бледи образа —
Лед ледује па га
Сунце одкрави
И сузе нам суши
Сунце љубави.

О њој санак лије
Души милоту,
Њезина је сенка
Светлост животу, —
Многима се мили
Живот убави
Само јер га вара
Зраком љубави.

Зато је признајте,
Дичите се њом;
Крепите се слаби
Са најсилнијом!

Цео грешан свете
Не заборави
Да те само држе
Крила љубави.

НЕКОМ И НЕКОМ.

Ти невољан сузе лијеш
А ја вољан па се смијем;
Ти у тами метанишеш,
Ја под ведрим небом пијем.

Још предамном књига лежи,
У њој свети слови пише:
Сваки онај паклу тежи
Ко сувише метанише.

А ја нећу да се сагнем,
Ни с' анђели да се мразим,
Већ што чешће чашу нагнем
С отим чешће небо спазим.

МАТИ, МАТИ....

Мати, мати, шта те тешти
У покоју вечитоме?
Често ми се у сну јављаш
Сузе лијућ нада мноме!

Ала су ти ладне сузе,
Ал су т' ледни загрљаји!
Мати, мати зашто стрепиш, —
Сину своме не затаји!

Ој утоли, бледа слико,
Не жали ме млада тако, —
Та ја имам оца, браћу,
Што ме љубе — бог зна како!

Разведри се, тужна мајко!
Ви'ш како се слатко смешим;
Ил ми кажи шта да чиним,
Да те смирим и утешим.

Ал ти ћутиш, тужно ћутиш,
Па у срце завирујеш...
Мати, мати, ја сам срећан!
— Ал зашто ми не верујеш?

ОНОЈ ПЛАВОЈЦИ.

Да на земљи има
И раја и неба,
Све што год ми души,
Што год срцу треба, —
Плавојчице, лепша
Од анђела свију,
Прочито сам јасно
Из твоји очију.

Ох, када би и ти
Из мог бледог лица
Прочитати знала
Некол'ко речица,
Што и срце души,
Душа срцу тајн, —
Што дубоко леже
Међу уздисаји!

ЗА НОЉУБАЦ...

За пољубац — један само
Срце сам јој дао...
Пољубит ме није тела,
Срце ми однела.

Ал ја живет' с празним грудма
Не могу међ људма;
Па да шта ћу са празнином?
Налићу је вином.

СТРАШНО ВЕЧЕ.

Ух, ала је страшно вече,
Нека страва зраком мили,
Ко да су се сви гробови
Од векова отворили.

Ко да ј' справа цела света
Наумила ноћас стати,
И сунце се чисто боји
На земљу нам погледати.

Није шала бојно поље,
Смрт и живот де се вија,
Ал данас сам осетио
Да ј' тишина најстрашнија.

Да је сваки дан оваки
Слутња би ме уморила,
Ил ако сам од ње јачи
Памет би ме оставила.

МИСАО.

Лете, лете,
Мисао лете,
А на чили
Брзи крили; —
Сад је тица,
Сиви соко,
Смело срце, —
Бистро око —

Залете се
У давнину
У слободу
У милину,
Кроз бојеве
Међ јунаке, —
П' онда опет
У облаке.

Сад је опет
Лабуд бео,
Нем, узвишен,
Невесео;
На језеру
Сви' времена,
На површју
Сви промена,
На високо
Главу носи,
Охоли се
И поноси.

Сад је оро
Сунцу лете,
Више сунца
Тражи мете,
Куд га гони
Жеља прека, —
Иза света,
Иза века,

Да погледи
С тог гледишта
Имал тамо
Што — ил ништа.

Сад је сова,
Мраком, ноћом
Побраћена
Са самоћом,
Дуги су јој
Часи брзи —
Гледи у свет,
Па га мрзи.

А шта ј' сада? —
Мала тица,
Чиста, бела
Голубица;
На грудима
Драге моме
Гуче, плаче,
Игра с' њоме, —
На уснама
На руменим
Шапће нешто
С срцем њеним.

XII.

ЂУЛИЋИ.

РАЗГОВОР СА СРЦЕМ.

Какви тебе, срце,
Тајни јади ломе,
Те ме често молиш:
Поклони ме коме!

Та у мојим грудма
Пакост те не слама,
У вину те купам,
Лежиш на песмама.

На то мени срце:
Добро ј' мени туди,
Ал би време било,
Да променим груди.

Сдружиће се срећа,
Да ме тамо прати,
Од куда ћу теби
Нову срећу слати.

Та знашли, кад грли
Свако злато своје,
Знаш, како те боли
Самовање твоје!

Тако моје срце
Често ми се моли,
А ја ћу му рећи:
Утоли, утоли!

Знашли де на свету
Анђелску прилику,
Анђела по души,
Анђела по лику, —

Пуне очи жара
Пуна уста сласти,
Мирисава недра,
Пуна бујне страсти.

Мило чедо, коме
У погледу пише,
Да ни само не зна,
За чиме уздише,

Што би знало чарне
Не склапати очи,
Грлећи, љубећи
Три божије ноћи,

А четврте кад би
Легло да почива,
Молило би бога,
Да о мени снива,

Што би осећало,
Да га љубим јако,
А љубит' ме знало
Бар у полу тако;

Што би у радости
Са мном сузе лило, —
Хеј, које би моје,
Само моје било!

Тако ја мом срцу
Зборим више пути,
А оно задркће,
Снужди се — па ћути.

I.

Ао небо, плаво небо,
Тајовита красото, —
Са висине звезда сине,
Ао рајска милото!

Ноћца бајна, нема тајна,
Само звезда шапће сјај;
Срце чује слатке струје
Тијомирни уздисај.

По уздаси плове гласи
— Сву селену обли пој —
Све уздише... више... више
О љубави вечитој;

Па набуја као олуја
— Ао јада големог!
Ал ме текне, кад одјекне
Од празнине срца мог!

II.

Мрачни, кратки дани,
Суморно јесење,
На небу облаци —
На срцу камење.
Сестра моја болна,
Оца, мајке нема —
Ја је љубим, грлим
Рукама обема, —
Грлим, љубим, тешим —
Ал суморно вече
Као да песму пева:
„Ој пелен пеленче!“

Ој! не знам је тешит',
Срце ми је стена,
Лепшели је теши
Другарица њена, —
То румено чедо,
Мелем наши рана,
То пролеће живо
Сред јесењи дана.
Ох, румено чедо,
Пролеће и цвеће,
Знаш ли ону песму:
„Ој пелен пеленче!“

Сестро моја, селе,
Тебе мелем вида,
Мене туга мори,
Срце ми се кида.

Реци твојој друзи —
Ох, не реци, ћути, —
Не знам ни сам шта је,
Што ми душу мути,
Ај, румено чедо,
Пролеће и цвеће,
Ја знам ону песму:
„Ој пелен пеленче!“

Сестро моја, селе,
Одлани ми тугу,
Ој загрли, сестро,
Твоју верну другу,
Па јој реци, реци...
Ој, не реци, ћути,
Боље је нек не зна, —
Нека и не слути.
Што да чује јаде
Кад разумет' неће, —
Тужна је то песма:
„Ој пелеи пеленче!“

III.

Мој је живот тужан пустолина грдна,
Моје ломне груди порушена црква,
Увенуло цвеће по гробљу се нија —
Као да га је љута отровала змија;
Побегле су тице од сувог растиња...
Само још у цркви мали жижак тиња.

Куд ћеш, дево, куд ћеш у пустињу ову!
Тице, цвеће, сунце другамо те зову,
Куд ћеш овом гробљу сарањена нада,
Ту је ладно, грозно, куд ћеш тако млада!
Куд ћеш овој цркви, стубови су пали —
Веру су и љубав собом затрпали.

Ал' већ кад си дошла у ову самоћу,
Видиш ову ладну од мрамора плочу,
Ту зарежи твоје непознато име,
Па док жижак гори — нек гори пред њиме;
А ти беж' — ил лети, ако имаш крила,
Заборави да си икад овде била!

IV.

И ти си рабра била
— Ох донеоте бог! —
Записала си име
Сред кама студеног.

Записала си име
Злаћаном руком ту,
Искинула си тиме
Ту страшну уклетву.

И подигла си цркву
Ко тврди какав град,
Оживила си веру,
Пробудила си над.

Разпламтела си љубав,
И разлила си сјај, —
Оживила си цвеће,
Повратила си мај.

Отворила си чесме
Кроз горе убаве.
Заданула си песме,
Да славу прославе.

Дочарала си тице,
Да лете по цвећу,
Славујн да се с мојом
Песмом надмећу.

V.

Рузмарине, не мирпши туди,
Да се моје злато не пробуди.
Само цвати на дикини врати, —
Доћу л' свати, ти ћеш мирисати.

VI.

Месечина — ал месеца нема;
Моја мила зелен венац снила,
На се мало у сну насмејала, —
Од тога се поноћ засијала.

VII.

Мислећ' на те — у том ваjу,
Мислећ' на те — у том сjаjу —
Кад се душа моjа пита,
Jел на земљи ил у раjу;
Мислећ' нате, кад ми душа,
Грли, љуби света оба —
Мила ружо, моjа душо,
Шта ти мислиш у то доба?

Мислећ' на те, мислећ' на те,
Кад се прси моје сломе,
Па у ноћи, у самоћи,
У том санку ружичноме,
Кад се мајка моја спусти —
У том санку пуном миља,
Па над нама сузе лије,
Па нас двоје благосиља —
Од суза се море диже,
Ми пловимо по таласу...
Мила ружо, моја душо,
Шта ти сањаш у том часу?

Мислећ' на те, мислећ' на те,
Кад ми срце муња стреља,
А из срца разбиjу се
Пуна jата златни жеља,
А златне су — ти и' златиш,
К теби лете — ти и' вратиш,
Дивље ти се тице чине,
Не познаjеш jаде њине,

Склапаш од њи очи твоје
— Њине среће до два врутка —
Мила ружо, моја душо,
Шта ти желиш тог тренутка?

VIII.

Пола срце, пола камен —
То сам био ја;
Пола студен, пола пламен —
Крвца моја сва.

Ти си камен научила
Љубит', горети,
А срцу ми даде крила,
Срце одлети.

Одлетело небу, рају,
Богу — светлости,
Вечној зори, вечном мају,
Вечној радости.

Да избере двома нама
Кутић убави,
Мирно место међ звездама
Нашој љубави.

Још се моли богу тамо,
Благ да опрости,
Што ћу љубит' тебе само
Целе вечности.

IX.

Девојчице, немилице мала,
Што си моје срце оковала?
Није оно сиротанче криво,
Што сам тебе на мом крилу снив'о,
Жељан био, па те загрлио,
Преитрио — па те пољубио!

X.

„Ај, пусти ме, да одлетим —
Мио ми је лет, —
Да обиђем, да посетим
Твој румени цвет.

„Да ја видим око цвета
Како трепће мај!“
Тако ми је прошаптао
Један уздисај.

Иди, иди, ја му реко,
Слободна је ноћ,
А задржат' не могу те,
Слаба ми је моћ.

Само сакри јаду трага,
Та сакри нам вај,
Не мој да те позна драга,
Да си уздисај.

„Не брини се, неће знати,
Да сам мученик,
Кад обучем слично руво,
Китњастији лик.“

„Створићу се малом песмом,
Ево ’вако, глај...
Сад сам песма... ко би реко,
Да сам уздисај!“

XI.

О погледај звезде јасне,
О погледај ноћи тије,
О наслони милу главу
Ту де срце ово бије.

На што си ми тако сетна,
На што си ми тако бледа?
О кажи ми шта ти срце —
Моје срце приповеда.

Кажели ти миле снове,
Бајну тугу, сладке ваје,
Певали ти златне наде
И румене уздисаје?

Видим, видим, све већ знадеш,
Издају те црне очи,
Издаје те ова румен,
Ова суза то сведочи.

XII.

Дико мила,
Де си одрастила —
Међ ковиљем,
Или међ босиљем,
Међ љубицом,
Или међ ружицом,
Међу крином,
Ил' међ рузмарином?

XIII.

Љубимли те... ил' ме санак вара,
Што те удиљ уза ме дочара,
Љубимли те... ил' ил ме душа вара,
Што се удиљ с тобом разговара;

Љубимли те... ил' ме безум гања,
Немам вида, чула, осећања,
Љубимли те... ил' љубави није —
Што се грли, то су саме змије;

Љубимли те... или мене нема,
Или тебе, — нас обоје нема;
Љубимли те... или нема света,
Нема сунца, ни росе, ни цвета;

Већ све тмина, што је пако меси,
А по тмини витљају се беси,
А међ њима прабесина спава —
Моју љубав у сну измишљава.

XIV.

Кажи ми, кажи,
Како да те зовем;
Кажи ми, какво
Име да ти дам, —
Очули рећи:
Дико, или снаго.
Или ћу: лане,
Или моје благо,
Очули: душо,
Или моје драго —
Кажи ми, какво
Име да ти дам!
Све су то мила
Имена и лепа,
Којима Србин
Своме злату тепа,
Ал' ја би провео
Читав један век,
Тражећи лепше,
Дичније и слађе —
Милије име,
Што још не чу свет,
Да њим назовем
Мој румени цвет.

XV.

И молио сам очи,
Да сузе не лију,
И молио сам прси,
Да тако не бију,

И приклињо сам љубав,
Та да ме не куша,
Ал љубав, очи, срце,
Нико ме не слуша.

А један цветић, што га
Најлепши роди мај,
Чуо је, што сам крију,
Најтајниј' уздисај.

Мирис се тога цвета
С уздахом замрси,
И цветак порумене,
Паде ми на прси.

Па сад ми цветак дражи
Од сами очију,
Па сад ми цветак ближи
Од сами прсију,

Па сад ме љубав гони,
Да иштем опроштај, —
Гле, шта учини са мном
Малени цветак тај!

XVI.

„Може л' сунце сјати
И у црној ноћи?“
— Одговор ће дати
Твоје црне очи.

XVII.

Видиш, сад сам дошо к теби,
Да ми сијне рујна зора —
Ал залуду, душа ј' моја
Отрована од сумора.

Не мој дати мени руку,
Куд ћеш у мрак срцем голим!
Окрени се, стегни срце,
Заборав' ме, ја те молим.

Виш, ја нисам никад плако,
Ја сам гуто сузе моје —
Горке сузе, бујна река,
Потопиће нас обоје.

Не мој дати мени руку, —
Малена си, невина си,,,
Мени дођу страшни часи,
Дан ми смркне, свет с' угаси;

Па из пакла муне сумња,
А кад она на што сијне —
Ох, страшно је онда видет'
Љубав, веру и врлине.

У тој тмини, грозовини,
И тебе би боли стисли; —
А ја можда, што још нигда,
Изрекао би црне мисли,

Изреко би, де се боли,
Де се живот смирит' може —
А ти, душо, безазленко...
Ох, сачувај, страшни Боже!

XVIII.

Та не бој се, није тако,
Облак је то само био,
Сад погледај, куд год оћеш,
Сав се свијет разведрио.

Јел с осмеја твога лица,
Ил с ведрине душе моје —
Нек је ведро све по свету,
Па ма одкуд, све једно је.

Није туга моја друга,
Сто ме јада не савлада,
Моја ј' срећа шарна дуга,
Сваки тренут златна нада.

А ја другог блага немам,
Нит' би другог блага треб'о,
Ти си злато моје наде,
Шарној дуги ти си небо

Па још к' томе српско срце,
Чим се злато моје кити,
Српска вера, којомно ће
Небо увек небо бити.

XIX.

Љуби мене, љубованко,
Не ћеш се кајати,
Јер ће моја силна љубав
Вечно трајати.
Љубићу те све овако
— Бог ми ј' срца дао —
Као голуб, ил као соко,
Кад би љубит' знао.
Певаћу ти нежне песме,
Да уздане цвет;
Ил ако ћеш песме тужне,
Да задрхће свет.
Певаћу ти о слободи,
Српски и јуначки,
Певаћу ти шалу, збиљу —
Певаћу ти бачки.
Надсијаћу златном вољом
Оно сунце јарко,
Ако желиш, покасћу ти,
Како ј' пио Марко.
Ако севне и замагли,
И загрме бој,
Покасћу ти светлим лицем,
Да сам и ту твој.

Љуби мене, љубованко,
Нек нам срећа сја,
Ако не знаш, шта је љубав,
Учићу те ја.

XX.

Ој ружице, цвете вити,
Ти се не мој поносити!
Рузмарин је још'те мали,
Ал се већем фали:
Кад га који цветак види,
Таки се застиди.

XXI.

Да ти ниси српска мома,
Притего би друге жице,
Певао би твоје очи,
Твоје груди, твоје лице.

Да ти ниси српска мома,
Ја би теби фале вио,
Ја би тепо, ситно, лепо,
Не бил ти се умилио.

Ал шта зборим, куд заиђо!
Да ти ниси српска мома,
Цео грдни свет би био
Међу нама двома.

XXII.

Свет ће читат' песме моје,
Што у овом низу стоје,
А ти, благо,
Чедо драго,
Ако имаш кад,
Ако имаш за њи воље, —
Јер за тебе имам боље,
Имам лепше и чистије
Имам дубље, руменије,
Имам више и светлије,
Имам слађе и нежније,
Што им не знам име дати,
Нит' и' могу песмом звати,
Што ће ноћи
У самоћи
Да и' душа души прати, —
Те с' не даду испевати!

XXIII.

Ој љубави, видовита вило,
Ил ме вараш, ил је тако било!...
— Чуј ме, лане, моје мило цвеће,
Јер ми други веровати неће.

У даљини,
Магловитој тмини,
Старог века у мутном облаку,
Давни лета пепељастом зраку —

У давнини,
Тако ми се чини,
Живили смо и нас двоје;
Срце моје,
Срце твоје,
Једно другог волело је.
Дали се и теби
Исто тако сећа,
Како ј' наша љубав
Растила све већа,
А са њоме туга, —
Сећашли се, јели? —
Јер се никад нисмо
Загрлити смели,
Већ смо чежњу ту,
Љубав нашу сву,
И у гробу понели.
А гробове наше
Разставила ј' злоба,
Ох та ја се сећам
Мога црног гроба,
Де сам дуге ноћи
Кроз векове дуге
У пепелу чуво
Жеравицу туге. —
Жеравицу бола.
Ово срце мало,
Док се није самом
Богу додијало,
На нас двоје диже,
Састави нас ближе —

Да огреје ладни свет
Од наши недара,
Да покаже, каква је
Љубав била стара.

XXIV.

Дај ми руку, да је видим...
Ова рука, ова мила,
Кол'ко је већ красна цвећа
У мој живот посадила!

Дај ми руку, да осетим...
Јер кад умор чело смути,
Под овом ће руком душа
Најмилије оданути.

Дај ми руку, да је стиснем...
Јер кад стисне смртна мука,
Кад затишти љута рана
Биће мелем ова рука.

XXV.

Да је мени шевче ил голубче,
Да се дики у санак увуће, —
Да ми пева, кад о мени снева,
Да ми гукне, кад за мном јаукне.

XXVI.

Снев' о сам те, а ти пуна цвећа,
Међу цвећем лековита биља, —
Било ститка, љубице и крина,
Одољена, чубра, девесиља.

На глави ти венац од поменка,
Миле груди бела ружа чува,
Око паса плавичаста саса, —
Око срца стручак милодува.

Зачуди се, на што толко цвећа,
Ал ми цвеће тијано прогуди:
„Тио, тио, тако срећан био,
Да се твоје злато не пробуди!“

Зора ће нас разгонити брзо —
Ал ће остат' из цвећа, из биља
Чиста душа око твоје душе,
Чисто миље око твога миља.

XXVII.

Ој девојко, жељо жива,
Што си тако жалостива?
„Ја сам снила мало прије,
Да у теби срца није!“
— Кад си снила, зоро бела,
Тад си га однела.

XXVIII.

Тио, ноћи,
Моје сунце спава
За главом јој
Од бисера грана,
А на грани
Као да нешто брујн —
Ту су пали
Сићани славујн:
Жице преду
Из свиленог гласа,
Откали јој
Дувак до појаса,
Покрили јој
И лице и груди,
Да се моје
Сунце не пробуди.

XXIX.

Ој месече, врло ми је криво,
Драгу си ми у чело целиво,
Ти у чело, а сунце у лице,
Рујна зора обе јагодице;
Па то већем и суседи знаду —
Пољупци се сакрити не даду.

XXX.

Имам песме, ако немам злата —
Песме бисер драгој око врата
Ситне, мале, нек јој боље личе,
Нек и' више, нек се више диче.
Савиће се бисер око злата,
Савиће се трипут око врата,
Што претече, нек у недра тече,
Што остане, нек у недра падне...
Мој је бисер, а на мом је цвећу —
Завидећу — ал замерит' нећу.

XXXI.

„Мој драгане, де си синоћ био,
Ил си пио, ил си дангубио?“
Ја сам пио, нисам дангубио;
Попио сам токе са прсију,
Све у здравље црније очију —
Црне очи — а и вино црно —
Није чуда, ако сам посрно!

XXXII.

Тамо, тамо у даљини,
У даљини, у губљини,
Видиш оне тавне слике,
Дивље створе и облике?
Ено, ено већ се губе,
Па се опет врате,
Пружајући отров-зубе
На мене и на те.
Витлају се гори, доли
Од муке и жара —
То су моји стари боли,
Јадовања стара.
Побегли су од твог ока,
Па·с' обзиру на те...
Један часак... једна речца...
Па да с' натраг врате,
Да опколе, да јурише,
Да кидишу на ме,
Да разбију моје груди
Из пакости саме;
Де се пламен разгорио.
— Искра твоје душе —
Да нагрну, да навале,
Па да га угуше, —
Ту да крену тркалиште
Беса и авети,
А јакрепи да пропиште
По мојој памети.

XXXIII.

Нагиздаћу те, душо,
Руменим песмама,
А опасаћу тврдо
Најслађим жељама
А сву ћу моју наду
За груд ти задести —
А вилу ћу замолит'
Да ти је намести;
Па ако вила не зна,
Да лепо постави,
Допусти мојој руци,
Да она поправи.

XXXIV.

Накићени твоји свати,
Тебе кити твоја мати,
А шта ће ти војно дати?

Просуо би песме своје,
Што му срце сада поје,
У недарце твоје;

Ал су песме празни гласи, —
Тебе нешто лепше краси,
Што те краси: Српкиња си.

XXXV.

Оће да се и насмеју,
Што на теби нема злата; —
Нико незна тајни бисер,
Што га носиш око врата.

Кад си рекла, бисер да је...
Ова речца, ова мила,
Ова ме је у највеће
Сиње море претворила.

На те море грли, љуби,
На се море горе диже,
Око твога бела врата
Сав ће бисер да наниже.

XXXVI.

А на што моје песме,
Зар оне требају,
Кад око мене сами
Пољупци певају!

Кад тако мало чедо,
Пољубац певат' зна;
А како ћу да ћутим,
Зар могу ћутат' ја!

XXXVII.

Ала ј' леп
Овај свет, —
Онде поток,
Овде цвет;
Тамо њива,
Овде сад;
Ено сунце,
Ево лад;
Тамо Дунав
Злата пун,
Онде трава,
Овде џбун;
Славуј пева,
Не знам ди, —
Овде срце,
Овде ти!

XXXVIII.

Душо моја, шта сам снио,
Чудновати сан:
Ја сам био на Косову
Баш на Видов-дан.

Поред мене многи јунак,
Многи српски тић, —
Ја сам био издајица,
Милош Обилић.

Да си видла каколи сам
У бој скорио,
Да си видла како сам се
Љуто борио.

Да си видла кад ми ј' стрела
Срце пробила,
Од крви се, управ овде
Ружа створала.

Ружа ми је мирисала
Као слобода,
Ил ко сузе, ко молитва
Тужног народа.

А крај мене из облака
Виле падоше,
Беле виле говориле:
Спавај, Милоше!

Кад се тргнеш, Видов-дан ће
У велико проћ'.—
Ведриће се она дуга,
Она српска ноћ.

Од ране ће с' на срцу ти
Драга створити,
С њоме можеш о том санку
Мило зборити.

XXXIX.

Кад прво сунце
Кроз зору сине,
На роси видиш
Де дркће свет;
Цветак се прене,
А по мирису
Познаш да дркће
У души цвет.

Устани рано,
Љубице моја,
Да видиш дивот,
Да видиш рај, —
Скрштени руку
Да чујеш миран
Божији свети
Уздисај.

Зора је осмеј
Божје доброте,
А сунце пева
Највишу моћ...
Богу је мило
Што ј' тако тајну,
Дивну и бајну
Створио ноћ.

XL.

Црна ноћи, лако ј' теби проћи.
Бела зоро, лако ти је доћи,
Лако ј' сунцу просијати грање,
Кад не знаду шта је миловање.

XLI.

Срца стрепе кадшто
У највећој срећи,
Не питај и' зашто,
Не уму ти рећи.

Кад би тога часа
Говорити знала,
Од тога би гласа
Неба задрктала.

Анђели би тели
Рајевину људи,
Они би отели
Љубав нам из груди.

Овако нам лепе
Среће и не слуте, —
Нека срца стрепе! —
Нека срца ћуте.

XLII.

Песмо моја, закити се цветом;
Песмо моја, замириши светом;
Још сва срца оладнела нису —
Познаће те, песмо, по мирису!

Познаће те, да си чедо миља
Да ти ј' љубав мајка и дадиља,
Да си рада певати о сласти —
Разумеће што не умеш касти.

Песмо моја, већ си на полету,
Поздрави ми све на овом свету,
Поздрави ми славље и голубе,
И сва срца, која силно љубе.

XLIII.

Ноћ је тија — месечина сија,
Ајде, луче, да бројимо звезде.
Звезда много, да не забројимо,
Пољупцима да и' бележимо.

XLIV.

А молишли се свете?
Ти с' Богу не молиш!
И како ћеш се молит'
Кад небо не видиш.

А зар се неба двери
За једног отворе, —
Тек онда широм стоје
Кад двоје говоре.

Две душе загрле се,
А срца бију два,
У тој се срећи рађа
Тек права молитва.

У сузама се купа,
На све јој трепте сјај —
И повије с' у меки,
У топли уздисај.

А ко ће ју попети?
А ко би него ти,
Ти божја прва ћери,
Ти света љубави!

На ид'те, молбе, ид'те,
Куд сте се спремиле,
Бог ће вас радо примит'
Од ћери премиле!

XLV.

Ој ви дани, нисте дани
Већ анђели бели, —
Не би друкче с неба дошли
И неба донели.

Ај ви ноћи, нисте ноћи
Већ анђелска крила, —
Де би ноћца тако дивна,
Тако брза била.

XLVI.

Ђулићи, ђулићи,
Слабији и јачи, —
Пољупци, пољупци
Сад дужи, сад краћи!

Пољупци се боје
Да и' ко не чује, —
Ја мојима не дам
Да брзо проује.

Драго моје, драго,
Нема смрти лека,
Пољупци су врели —
Ал смрт ладна чека;

Кад нас једном сграби
Па у ништа маши,
Пољупци ће живет'
У ђулићи наши.

XLVII.

„Знашли, драги, онај санак
Што се зими разцветао?
Знашли, драги, онај данак
Што је дивно мирисао?“

Не знам, лане, онај санак,
Сећати се немам кад,
Не знам, јање, онај данак,
Само љубит' знам ја сад.

XLVIII.

Небо горе, звезде горе,
Све на земљи спи,
Само љубав нема сана —
А с њом ја и ти.

Па гледамо месец, звезде,
Васионе лет —
Ајде, лане, да правимо
И ми себи свет.

Даћу моје старе јаде,
То нек буде ноћ;
Ја ћу моје а ти твоје
Додај у помоћ.

Уздисаји нек узнесу
Вере наше зрак,
То нек буде плаво небо,
Нека застре мрак.

Мрачне јаде, ноћцу нашу,
Моја душице,
Расветлиће с нашег неба
Наше звездице.

Пољупци ће звезде палит' —
Па шта велиш, је л' —
Сме л' на нашем небу бити
Много звезда, сме л'?

Мора бити много звезда,
Црн је овај мрак,
Моји стари црни јади
Ишту светао зрак.

А за песме не брини се,
Та не умире;
Та ја умем још'те певат' —
Боље него пре.

Ето нама малог света,
Ето нама стан,
Све милина, месечина —
Не треба нам дан.

XLIX.

Од'те, браћо, невидрузи
Нашег старог сплета
Добио сам милог госта
С непознатог света.

Да нас вид'те како но се
Српски радујемо,
Од радости ни ја ни он
Зборит' не умемо.

Да га вид'те како с' љуби
С новим светом белим;
Да видите моју радост, —
Да је с вама делим.

Да видите како шири
Оне руке мале,
У очима поздрав носи:
Радуј ми се, ћале!

Радује се твој бабајко,
Моје Српче мало,
Ко да му је са Косова
Сунце засијало.

Ако није засијало,
Оно синут' мора,
Пре слободе мора бити
Крвави покора.

Добро дошло, чедо моје
Ако ти се пише,
Да ти живот своме роду
За слободу дише, —

А зло дошо, ако мислиш
Животарит' гњило; —
Кукавица има доста —
Нигде и' не било!

L. *)

Јесен била, жалостива —
Сачувајте бог!
— Оди ближе, љубо моја
Близу срца мог!

Мала соба, ко' сред гроба,
Ја у соби сам,
А како је самовати
Ја још добро знам.

Самовати, боловати,
Јадовати... ој!
Ал' си страшан, ал' си добар,
Чудни боже мој!

Мала свећа горела је
Тужно, жалосно,
Црна ме је слутња стисла
Кад сам погледо.

---

*) Види натраг 39. лист: „Јесење вече".

Уздисаји стишају се,
Да се понове,
Никог нема, да се моме
Јаду одзове.

А ја седо, да у песми
Створим лепши дан —
Младу жену уз колевку,
Заварљиви сан.

Дај да т' читам ону песму,
Што сам пис'о тад,
Па да с' слатко насмејемо
На тадањи јад!

Кад ти не ћеш да се смејеш,
Ево с' смеши крин,
Смеши ти се из колевке
Милокрвни син.

Имал слађе што на свету
Од осмеја тог! —
Оди ближе, љубо моја,
Близу срца мог!

LI.

Ја ти морам и то рећи,
Нека и то знаш, —
Српкиња си, треба да ме
Српски прогледаш.

Наш је живот бокор-дрво,
А славујев стан,
Под дрветом проведосмо
Многи красан дан.

Али дрво понајлепше,
Често гризе црв, —
А ја често, врло често,
Сневам саму крв.

Уједаред, изненада,
Може куцнут' час,
Јунацима на милину,
Сили на ужас.

Шапнел време да скидамо
Старе окове,
Не ће требат' нико да ме
Дваред позове.

Моја љубо, верна љубо,
Мила си ми ти —
Ал' се онда заборави
Љубит', грлити.

Кад јунаци за слободу
Чуда почине,
Није штете ни за кога,
Ако погине.

А за мене понајмања
Српски умрети —
Та ти си ми дала сина:
Да ме освети!

LII.

Кад заруди зора,
Она зора мила,
И позлати вршак —
Анђелова крила.

Од веље милине
Анђо крили мане,
Из његова крила
Једно перце падне.

Ово перце анђо
И не тражи више,
Он га је и посло
Да ђулиће пише.

LIII.

Ти ме питаш што те гледим,
У душу ти поглед журим;
Ти ме питаш што те гледим —
Гледим, гледим — па зажмурим.

Ти си онда дете била,
Ја те несам ни познаво,
Кад сам снево цветак неки,
Цветак, ког сам обожаво.

Онај цветак — твоја слика,
Онај мирис — душа чиста —
Не срди се, јање моје,
Кад ти кажем: ти си иста.

За то жмурим, за то гледим,
Да ми каже ноћ ил' дан,
Ил' је био санак јава,
Ил' је ова јава сан.

LIV.

Чујеш, лане, чујешли га,
Де прижељкује, —
Мисли да га нико не зна,
Нико не чује.

Макар да га боли љубав
Он је негује; —
Ох како је љубав дивна
И кад тугује!

LV.

Кад се молиш вишњем богу,
Не моли се дуго, много;
Бог је добар — многима је
И без молбе он помого.

Ако желиш праве среће
Себи, мени, чеду своме,
Из све душе кратко реци:
Помоз', боже, роду моме!

LVI.

МАТИ СИНУ КОД КОЛЕВКЕ.

Склопи очи, невинашце младо,
Буји, паји, материна надо,
Безсзлено моје гонце мало,
С неба си ми у колевку пало —
Замириса миром милодува —
Спавај, чедо, тебе мајка чува!

Буји, паји, моја мила снаго,
Чува мајка своје чедо драго,
Чисто срце ко зеницу гледи,
Душу пази да се не повреди,
Да остане као роса чиста,
Као капља сред зелена листа.

Буји, пији, моје Срнче мало,
Не бил скоро душом ојачало,
Да искочиш из колевке, сине,
Да покупиш по свету врлине, —
Да се пустиш сам на своја крила, —
Јер те мајка роду наменила.

Буји, пији, мој соколе лепи,
Нека ти се мишица окрепи,
Твој бабајко другог чеда не ма,
На јединца већ на бој опрема,
Да с' отмете, — ил' да погинете, —
За слободу да соколујете.

LVII.

Божић, Божић, мио данак,
Ко га не би милим звао,
Ко ли не би весео био,
Ко се не би радовао.
„Ево колач!“ старешина рече,
„Колач треба сећи, ко ће с ким да сече?“
А весело друштво, не мисли се дуго:
„Нек њи двоје секу, нико не ће друго!“

Кад полише колач вином,
Па сркнуше, као што треба, —
Застадоше, збунише се,
Душа им се узколеба; —

Јер од како ј' срећа њима процветала
Никад несу уста још на уста пала,
А пољубац први рад се увек скрити, —
Јели, моје лане, та знадеш га и ти!

Знаш га и ти, лане моје,
Знаш — јер ко га не би знао,
Ко се не би њега сећо,
Ко га не би спомињао!
А ја ову песму измислио нисам,
Ту си била и ти, а био сам и сам, —
Па ако ми рекнеш: је л' њој било мило,
Живо ћу ти казат', како ј' њему било.

LVIII.

Шалај луче,
Не од јуче,
Већ луче од лане,
Бог и вера
— Срце ј' мера —
Ја ти не знам мане!

Нит' се срдиш
Кад те карам
Нити кад те љубим; —
Ћеф ми дође —
Напијем се,
Па пред тобом дубим.

Добра воља,
Добра браћа
— Ти донесеш вина;
Само, само,
Неправо ти
Кад пробудим сина.

Бре, муку му,
Нек устане
Моје чедо јарко, —
Сад му бабо
Мисли да је
Краљевићу Марко.

На би сину
Да улије
Све своје јунаштво;
А пресуда
Би ће брза:
На њему је царство.

Какво царство!?
Јок! — на боље
Чувам ја мог сина:
Нека буде
Ваке воље
Увек, и без вина.

Нека и он
Ко баба му
Само србство љуби,
А кад види
Душмана
Нека шкрипне зуби.

Нек погине
За слободу —
Лепше смрти не ма!
— Видиш само
Како слуша,
Сад не ће да дрема.

LIX.

Ала су нам срца близу! —
Слушај драга, тишина је,
По куцању рекао би
Заклео би се једно да је.
Ал између њи ипак зато
Дугачак је пут,
Док га пређе уздах један
Жељом обасут
И по њему док се врати:
Сто ће *миља* набројати.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

LX.

Питаћеш ме, моје чедо,
Кад сам ове песме писо —
Просуо и' један часак,
Један тренут, једна мисо.

Срце ми је лисно дрво,
А песме га цветом ресе;
Један поглед, један осмеј,
Дође па и листом стресе.

Ја и не знам шта је било
У тренутку том —
Тек осетим да је нешто
Одлануло срцу мом.

IV.

АНЂЕО СРБА.

Та што не види свако,
Што можда само ја, —
Ох како тужно суза —
Та чиста суза сја!

На лицу свети боли —
Српски је анђо то, —
По Србма сузно гледи, —
Ох дал га види ко!

Не види нико горе,
Мутне су ноћи те;
На бурном мору плови
Све благо наше, све.

Већ језик од стра неме,
А име ветар тре,
И вера већ се сумња —
Ах, ко ће пасти пре!

А што је просто, чисто,
То надом дави плач;
Слобода ено тоне, —
Још мало с' види — мач!

А камо мушка рада,
Што чуда чинит зна?
Та један трунак слоге?
Та камо срећа та!

Да свако у час потре
  Сви' други жеља рој,
Да рекне: Ево жртве,
  Ал не дам народ мој!

Да чиста рука сбрише,
  Што ено видим ја,
Анђеоску ону сузу,
  Што за нас тако сја.

А анђео би диго
  Забачен један грб,
Силан би народ кликно:
  Та славно ј' бити Срб!

...БИЛО...

Одбили те од мајчини груди,
Плакао си, па сад више нећеш; —
Свет се труди да ти жеље буди,
Пупољак се међ цветови шећеш —
Оди, чедо, ручице ми пружи,
Протепај ми, како ти је души!
Како ј' цвету на новоме свету,
Новом зраку на златном облаку!
Пружи руке, оди, мален брајко!
Ал ти бежиш, па дозивљеш: Мајко! —
Јел да ј' мило материно крило? —
Ох, тако је то и мени било!

Зора свиће, — први сунца зраци
Плаво небо живим златом рубе;
Невајући осванули ђаци,
Чаше им се у рукама љубе.
Кано сунце истоку на врати,
Младе душе пријатељство злати.
Свеже цвеће под росом трепеће,
Око крије сузе најмилије —
Млади брале, куцни с' и са мноме —
Како ти је сад у срцу твоме?
„Срцу ј' мило, ко да ј' меда пило!"
Ох, тако је то и мени било!

Отворена седмера небеса,
Анђелчићи рајевину точе;
Нит ко види, нити га потреса,
Само цигло момче и девојче.
Једно другом на груди почива,
Једно им се снива и ужива;
Лете чили на пољупца крили,
Широм раја, широм уздисаја.
Пламте момак — пламен из пламена,
Не боји се злобе ни времена, —
О неверству никад и не снило —
Ох, тако је то и мени било!

По брегови, кад поноћ онеме,
Витла момак, ветар косе мрси,
Очи му се у звездице стреме,
Пуно ј' небо, пуније му прси.
Соко душа по србинству блуди,
А песма се отима из груди,

Жељна скору допевати зору,
И слободу своме сужном роду.
Воља мисли починит' чудеса,
Жеља скида звезде са небеса,
Дивна нада осмева се мило —
Ох, тако је то и мени било!

К Р С Т.

Црна поноћ, црни облак
С непогодом бурном
Спустили се, стуштили се
А над Гором Црном.

Гром је грли, облак љуби,
Непогода крепи,
А вијор је диже горе
Да је с небом слепи.

Бог је можда посло слуге,
Три четири дива,
Да је дигну на небеса
Да је сам целива.

Црна поноћ, црни облак,
Само кадкад севне,
Па затрепте, па засветле
Оне свете стене.

А на њима црна крвца
— Још је у њој жара —
А по крви комадићи
Од бритки анџара.

Муња севне, а те стене
Као ледени вали —
На вр стене, на вр крши
Један крстић мали...

Гром је речи прочитао,
Па грми по свету:
„Ту су пали триста друга
За слободу свету!“

Занемише гром и вијар
У то црно доба,
Од страоте, од светиње
Овог дичног гроба.

Облаци се размакоше
А звездице мале
Крај месеца на ведроме
Небу затрептале.

Та ваљда је сам бог реко
Да се мрак разкрива,
Да баш овде своју земљу
Отачки целива.

А на гробу деца мала,
Црногорчад жива,
Редом иду око крста,
Свако гроб целива.

Па се куну светим праом
Своји ђеда стари,
Па се куну црном крвцом,
Сјајани анџари.

На се куну светим крстом
Што са гроба прети,
На се куну да ће листом
За слободу мрети.

На се куну да ће бранит'
Ово голо стење —
Српске славе и слободе
То драго камење.

Дркће месец, дркћу звезде,
Рујна зора руди,
Црногорчад оштри мече,
Све се из сна буди.

Пева сестра, пева мајка.
Све је чило, живо, —
Црна Горо, света земљо,
Бог те је целиво.

ПЕСМА

што ју је декламовала на сентомашкој беседи у Новоме Саду мала Милица Николићева Цаверова 1863.

Малена сам... и тица је мала
Што се небом у зрак завитлала,
Лако ј' тици, тица има крила,
Аој крила, — кад би моја била!
На да прнем по српскоме свету
— Не по роси и мирисном цвету,

Већ по земљам што се српске звале,
Дегод нађем Српкињице мале
Да им паднем на те груди беле,
Да им кажем благо теби, селе,
Благо теби која имаш мајку,
Имаш мајку имаш и бабајку.

Малена сам... и цвеће је мало,
Што је својом душом мирисало,
Лако ј' цвећу кад мирисат' знаде,
Па излије из срдашца јаде;
Да сам цветак као што сам мала,
Ја би српском свету мирисала,
Па би дошле Српкињице миле,
Мноме би се лепо окитиле,
Метле би ме за те груди беле,
А мирис би говорио: селе,
Благо теби, која имаш мајку,
Имаш мајке имаш и бабајку.

Малена сам... и звезда је мала,
Што се тамо горе засијала,
Лако ј' звезди, има свога сјаја,
А ја имам само уздисаја;
Да сам звезда, као што сам мала,
На српском би небу засијала,
Изишле би Српкињице мале,
Па би звезду жељно погледале,
А звезда би говорилл сјајем
Дичним сјајем — српским узписајем:
Благо теби која имаш мајку,
Имаш мајке имаш и бабајку.

Ал сироче, црне моје среће,
Нит сам звезда ни тица ни цвеће,
Српкиња сам с дична Србобрана,
С дична града они дични дана;
Кад се сетим де сам се родила,
Кад се сетим тад ми ничу крила,
Кад се сетим не треба ми више,
Тад ми срце као цвет мирише,
Кад погледим милу Србадију,
Тад се дижем више звезда свију,
Више звезда до бога милога,
Па га молим а рад српства свога,
Да га чува, весела му мајка —
Српство ј' мени мајка и бабајка.

В И Л А.

Борило се, па се уморило;
Мртва лежи на Косову војска.
Слобода је мртве испратила,
Оставила живе сиромаке,
Нек робује, ко ропством дугује:
Који живот у ропству поштује.
У крви се круна утопила —
Црвен крвца од жалости црне.
Видов-дане видео је мегдане,
Видео је славу и јунаке,
По сто срца у грудима једним,
Једну снагу међу стотинама,

Како с' свети пре нег што ће мрети,
Видео је оно српско сунце,
Како сину, па како се вину,
Како стаде, па како западе.
А тама је на мртвило пала,
Црн је барјак ноћца разавила,
Полу-месец крвав изиша' је —
Победио ј', ал га скупо стаје.

Ноћ је пала, невесела, тамна,
Гора ј' нема, у њој душе не ма,
Само једна лепота девојка,
А лепа је као стручак цвета,
Умиљата ко тица грлица,
Жалостива као глас славуја,
Па по гори тужне речи збори:
„Леле мени, кукавици сињој,
Младости ми и животу моме,
Да самцита остадо на свету!
Што би мушко то ми изгинуло,
Што би женско то ми пресвиснуло,
Не мам рода, не мам завичаја —
На Косову сва ми срећа спава.
Ој, Србијо, постојбино дивна,
И јунаци, дико и поносе,
Ој, слободо, погажени цвете,
Српско име, порушена цркво,
Како ће вас оплакат' девојка!"
Тако млада дању ноћу јада,
Тако Српка виче и нариче;
Ал невољи на овоме свету
Све је глуво до бога једнога.

Тако траја неколико дана.
Од туге је косу разпустила,
Од жалости лицем побледела,
Сузе су јој руво обелеле,
Од тежње јој поникоше крила. —
Те се створи у горици вила.

Фала богу тада и довека,
Није рана од самрти била,
Тешка рана од Видова-дана.
А вила се богу помолила,
Те по гори поникнуло биље,
И корење од свакоје руке,
Ком је вила снагу провидила,
Терем знаде, де које ваљаде.
Турчину се рука осилила
Кујућ' њоме мачеве и ланце.
Па се сила љуто побесила —
Јао Србима де Срби не беу!
Ево скоро пет стотин година,
Од како се сузи и крвави,
Гора нам је рађала јунаке,
Невоља им груди челичила,
А вила им ђорде наоштрила,
Па се славно бише и бранише.
Кад је Српче мајка породила,
Свако ј' вила чедо пољубила,
А маленом у повоју синку
Певала је српски и јуначки;
Кад су Срба ране надјачале,
Вила му је очи заклопила
И самртну муку олакшала.

Вила ј' слепцу гусле удесила,
А гусле су душу веселиле,
И мртвима славу подизале,
Рабрим живим раброст увећале. —
Ево браћо, моје песме мале,
Што казује како ј' досад било,
А и од сад — божија је влада —
Благо оном, ко се чему нада!

ПЕСНИК И ПЕСМЕ.

ПЕСНИК.

Песме моје, што варате свет,
Певајући срећу и милину,
Певајући љубави и вину?
Песме моје што варате свет?

ПЕСМЕ.

Што ће нама да варамо свет!
Ми варамо тебе сиротана,
Да ти срце не свисне од рана —
Шта ће нама да варамо свет!

ПЕСНИК.

А оћетел варати ме верно,
Не ћетел ме оставити када,
У невољи међ иљаду јада —
Оћетели варати ме верно?

Устај, живи, бори се не клони!
Ми смо никле у колевци с тобом,
А над двојим нестаће нас гробом, —
Устај, живи, бори се не клони.

НЕВИНАШЦЕ.

Гледил, сањал — осећали,
Желил чега, жалил за чим? —
Мало чедо, невинашце,
На криоцу миле мајке.
Знали да га љуби мати?
Ох, сласт га је погледати,
Пунан ти је ко кап росе
У шареном
Развијеном цвету — —
Ко да не ма невоље на свету.

Тија ноћца, небо ведро,
Месец шеће међ звелдама;
Дете прати очи горе,
За очима с' руке дижу;
Ваљда оће коју звезду,
Ил грумечак сјај-месеца!
Не зна искат' ни молити,
Само воли што се сјаји, —
Тим би се он игрушкао.
Па се праћка и разбаца, —

Жељу пушта по звездама,
Живо, срећно и безбрижно,
Прву жељу
У првом полету — —
Ко да не ма невоље на свету.

Сит је звезда, сит месеца,
Мајка га је надојила,
Па му песмом очи склапа,
Милом песмом санак зове,
Сан му носи сласти нове,
У душу му звезде лије,
Такве, какви нигде није.
Види мајка заспао је,
Па га спушта у колевку,
Пољуби га љуљушне га,
Певушка му мило, тијо.
О, како му лице жаре,
Засипајућ' срећом рајском
Мајке гласи и уздаси
Што анђелци
У санак му плету — —
Ко да нема невоље на свету.

СТАРАЦ.

Дркће старац као на гробљу
Прекр'ана, сува грана,
Памти своји сто година
К'о стотину љути рана.

Одмара се на гробови
Своји сина и унука,
Гази пепео своје браће,
Без жалости и без мука.

Не моли се никад богу,
Јер молитва вером дише,
У њем' вера ко и љубав
Одавно се изтрошише.

Њега нико не разжали,
Нит ког треба да га теши;
Одавно је како старац
Нити плаче нит' се смеши.

Док је још'те имо жеља
Само ј' смрти жељан био,
А већ сада — камен синњи —
И жеље је изгубио.

Руке дркћу, тело зебе,
За њег нема сунца врела;
Очи тавне, очи слепе,
За њи нема света бела.

Све му ледно, све му ладно,
Све му мркло, све му тавно —
Кад прекрсти руке мисли
Да ј' у гробу већ одавно.

СОКОЛИ, СОКОЛИ!

Соколи, соколи.
Што сте тако ретки?
Гњездо вам је сада
Тек у приповетки.

Српске тице красне
Из старине свете,
Де сте, де сте? Јер нам
Изгинут' не смете.

Плачетели дегод
За јунаци стари?
Ил молите бога
Да нове подари?

РАЊЕНИЦИ.

Спустила се бела вила
Ладној стени Горе Црне,
Разширила златна крила,
Рањенике да огрне.

Па издишу рабри борци
„Срчбе божје осветници,“
И умиру Црногорци
Бритким мачем у десници;

Нек су уз њи ђорде њине, —
Па кад душа богу прне,
Нек бог позна са висине,
Нек се топи од милине
Гледећ' жртву Горе Црне.

Пуна гора рањеника,
Пуна гора мученика,
Пуно крви пуно рана,
А са чела усијана
Ладан тече зној —
Страшна часа, страшна дана,
Мили боже мој!
Не уздише камен тврди, —
Ох тешко је на самрти,
Али нема: Јао!
Кад затиште рана љута
Братац брату прошапута,
Да му није жао;
Па умиру лако —
Јер је од њи свако
За слободу пао.

Уз њи седи бела вила
Какве никад видли нису,
Она чува, она не да
Да им когод дође близу.
Закрилила рањенике,
Закрилила мученике,
Закрилила од ужаса,
Да не чују на самрти,
Да не чују страшна гласа.
Да не чују страшна збора,
Да је снага малаксала,
Да се смркла ведра зора,
Да је пала Црна Гора —
Ао јада, ао голема —
Да слободе не ма.
Чува вила, српска друга,
Да им гласак не долети,
Не отрује дивне сласти —
Слободан умрети.

Ох чувај и', бела вило,
Ох чувај и' верна друго,
Чувај ове рањенике,
Чувај ове мученике,
Нек не знају рабри синци
Да су залуд крвцу лили,
Нек не знаду на самрти
Шта су данас изгубили.
Заклони им мутне очи,
Да не виде црне ноћи,
Не сете се да су заман
Чекали помоћи.

Ћути, вило, ћути,
Ко што ћуте стене,
Нек им сада нико
Српство не спомене,
Неће јунак моћи
Од туге умрети —
Љуто ће проклети
Све што живо оста,
А на Србу клетве
И тако је доста.

ПЕСМА
СТАРОГ СРПСКОГ МАЧА.

Ево мене увек 'вака
Од давни давнина,
Счувала ме мишца јака
Од јунака за јунака,
Од Србина за Србина —
Од оца за сина.
Ја сам био луч слободе
Кроз толике таме,
Не дај, Србе, не дај, роде,
Ни сад рђи на ме!

Та мноме су српско име
И душманском крви
Записали јуначине,
Твоји претци први, —
Записали да кроз тмине
Још и данас сине.

Ја сам био чист уза те
Кроз толике таме, —
Не дај, Србе, не дај, брате,
Ни сад рђи на ме!

Кад је Србин срцем наго
Ја сам му помаго,
Бранећ' своје свете даре,
Дом слободу и олтаре
Кликто ми је: Удри јаче,
Нек се унук мој заплаче
Кад спомене старе!
Вијо сам се од старине
Уз делије саме, —
Не дај, Србе, српски сине,
Ни ти рђи на ме!

Само јунак зна да живи,
Мушком срцу свет се диви;
То ме учи старо доба —
Ох дивна су дела њина!...
Пуштај ме на душманина!...
Умем бити крст вр гроба,
Ал не могу гледат' роба —
А јуначка сина.
Ја сам чуво твоје славе,
Да ти не потаме, —
Не дај ни ти, док ти главе,
Не дај рђи на ме!

Ево мене, мача стара,
Камо мишце, камо жара?
Ево пропаст прети.

Сузом твојом врази с' диче...
Ој Србине, ој јадниче,
Већ ти сабља сама виче:
Скочи и ти па се свети —
Живет' ил умрети!
Ја сам био луч слободе
Кроз толике таме —
Не дај, Србе, не дај, роде,
Ни сад рђи на ме.

НА ВЕЛИКИ ПЕТАК 1868.

Залуд милина пролећа дивна,
И залуд снага што креће свет,
Грозан је поглед, грозна тишина,
Данак је грозан, страшан и клет.

Смрзла се звона храмова свети,
Кроз веру ђаво промаља рог,
Душа се сгрози, ај, кад се сети
Да ј' мртав живот — да ј' мртав бог.

Смрзла се звона што душу крепе,
Што буде веру, што снаже над —
Народи стрепе
Сад.

А како ј' тамо, како је браћи,
Де несме нићи босиљка струк,
Де душман врашки светињу тлачи,
Де с' никад звона не чује звук!!!

†

† †

Страшан је данак — и дркће свет...
Бог је на крсту разапет!...

Ох, да подржи овако дуго
Кад пако шири над светом власт,
Кад црна мисо не види друго
Већ како горко издише спас —
Гробна би страва утрла свет...
Бог... па на крсту разапет!...

А како ј' тамо, како је браћи,
Де 'ваки траје вековма дан,
Де с' цео народ не може маћи
— Та сам је на крсту прикован!

Изпија чашу горке судбине,
Недуга свог,
Изпија муку ропске горчине —
А није бог.

Са крста гледа злотворе скотске,
Пољупце броји искариотске —
Ох љуте муке! —
Гледа пилате де перу руке!

Не види брата, не види друга,
Тек странца чује де му се руга:
„Ускрс ће бити, — ево га гре,
Свима ће бити, ал теби — не!“

Још једном очи к својима враћа
„Ох, де сте, браћо, будте ми спас!“
Пако се смеје: „Хахаха! — браћа!!“ —
И тако с’ губи последњи вапај...
Последњи глас....

НАРОДНА ХИМНА.

(ЗА СРБИЈУ*)

Боже правде, браничу створења,
Боже нада, боже искушења,
Праотаца штите свети,
И унука с’ њини сети!
Свак је Србин син јунака,
Што је за крст живот даво,
Јера му је спас са крста
И слободу обећаво.

Боже греха још̀те неопрани
И векова горко проплакани
Да ти није Србин мио,
Ти му неби бранич био.
И у муци искушења,
И у ноћи доба глуво,
Дух нас свети тамо води
За што нас је чуво.

---

*) Написана 1865. усљед позива из Београда.

Боже сунца, који тамо зрачиш,
Који ведриш и који облачиш,
Ноћ је била црна дуга —
Разведри нам небо с југа,
Да у зраку светла дана,
У врлини света жара,
Пропевају тужна срца,
Загрле се браћа стара.

Свети душе, дај нам слогу, снагу,
Благослови отачбину драгу;
Благослови владаоца,
Дај у њему земљи оца,
Њиме пример како ваља
Ићи смело дичној мети,
Како ваља Србин бити,
За род живет' — ил умрети!

КРВ И СУЗЕ.

Не може свако
Завирит' у пако...
Песнику ј' лако

Ретке су очи
Што ће дозрет' моћи
Збитија жива,
Што будућност скрива...
Песник то ужива.

Уклон' се, Данте,
Да видим де пламте
Ватре вековне,
Гује отровне?
Како се мука
Са муком љуби,
Како се рана
У рану дуби,
Како се камен
Ствара у пламен,
Да грешник љуће
Шрипуће зуби.

Прошо сам тмине,
Дубље, пећине,
Страшна огњишта
Вечна мучишта
За душе уде,
За злобне људе,
За тате, злице,
За оцоубице.
Све је ту пусто —
Змије и але
Што су сиктале,
Пакленe ватре,
Пламено зјало,
Све је заспало.
А златна слова
Рајскога кова
Светлећ' у мраку
Лебде у зраку,

Де су се муке
Спремале љуте,
Какве тек врашка
Измишља машта, —
Та слова пишу:
„Бог вам опрашта!“

Клањам се богу
Који милост дели!
А смел бог сваком
Опростити, смели?

Ја ноћо даље
Кроз неку пољану
И виде да ме
Слутња не оману;
Погледа боље,
Душа ми застрепи,
По магли лете
Совуљине клете,
Стоглаве змије,
Крилати јакрепи.
Мучно се вију,
У слова се нижу,
Та страшна слова
Страовито пишу:
„Ни милост божја
Не може даље —
Овамо клетва
Клетнике шаље!“

На какви су греси
Што овамо лове?
Ко су јадници
Освете ове?
Зар и' не може
Спасти кајање?

Одговор ми даде
Неко шаптање.

То нису греси,
Греси се перу,
Недела ова
Прешла су меру
Милости божје
Скута голема, —
За њи ни пако
Имена не ма.
Овде су гује
Човечја рода,
Ту су џелати
Свога народа,
Што су се тели
Купат' у слави,
Што су им трази
Сузни, крвави.
Што су и' у вис
Народи дигли,
А кад су мету
Ништаву стигли,

Са свог су виса
Отров сејали —
А жртве с' својн
Очеви звали.
Што су на главу
Метали круне,
На се смејали
Кад и' свет куне.
Од божја створа
Правили робље,
На плодним њивам
Сејали гробље.
Били су камен
Кад народ страда;
Само нек њи'ва
Остане влада.
Ето и' овде
Векове трају,
У вечној муци
Вечно се кају, —
Ал и правда божја
Ледена оста...

Да видим једног
На ми је доста!

Ено ти оног
Јадника бона!

О, знам га, знам га,
Наполеона.

На ладној стени
Поништен седи
Одметник гнусни,
Разкошник бледи;
Звер најновија
Новога доба,
Срцем гнусота,
Душом грдоба!
А поред старца
Плачна и бледа
Силне планине
Црвена леда,
Црвена леда,
Смрзнуте крви
Народа једног
Што беше први
Умом и духом,
Срцем и славом —
Док није њега
Назвао главом.
А лед се топи
Од њег'ва јада,
И све кап по кап
На длан му пада.
И сваку капљу,
Која га пржи,
Сто пуни лета
На длану држи;
А кап му донде
Једнако виче:

„Звери, убицо,
Кривоклетниче!
Шта ј' од мог рода?
Камо слобода?
Отрове мрски,
Царе француски!“
И тако овде
Седити мора
Догод узтраје
Смрзнути гора,
С који се стопи
Црвена, ледна,
Свакога века
По капља једна.
Он све те капи
Крвави гора
На длану своме
Пребројат' мора.
На сада суди
Докле то траје —

Сад појмим вечност, —
Шта је, колка је.

Проникнут духом
Божије правде
Тедо се брзо
Вратит' одавде.
Са така места
Души се ита —
Ал се окрену
На још запита:

Мука јо ово,
Мука голема,
Та овој ваљда
Равне и не ма?

Ха! шапну нешто
Тијо и лако.
Хахаха! страшно
Одјекну пако.
Та ово нису
Милости двори,
Има ту мука
Још'те и гори.

Видиш'ли тамо
Оне висине;
Оне кристалне,
Ледне планине,
Ви'ш како трепте,
Како се сјаје:
Оно су сузе
Жалосне раје.
И те се топе
Са јада прека,
Но једна капља
Свакога века.
На свака нешто
Причати знаде:
Једна о болу
Сгажене наде;
Друга о севу
Турски анџара;

Трећа о сраму
Српски сестара.
Једна се горко
Шалећи дода:
Браћа су браћа,
Крв није вода!
А друга вели:
Куд лепше сласти
Нег благо сгртат',
Бити на власти!
А трећа цикне
Да све заглуши:
Пропаст је српска
На вашој души!
А они доле
У мучном вају,
Што сузе оне
Бројат' морају,
Што понос српски
По лицу бише...

Доста је, доста,
Не требам више!
Из пакла скочи,
Протрља очи.
О ноћи, ноћи —
Ођешли прођи!

(1871.)

СРПСКА МОЛИТВА.

Кад се Србин богу моли?
Не кад скрсти руке двије —
Већ кад бије и кад падне
А из срца крв му лије.

Укрстел се бојни мачи,
То су крсти „Срб-јунаку.
У том крсту вера лежи,
„Победиће у том знаку!“

Кад и мрва муке, страха
У пламену изтопи се,
Кад у духу гром-јунака
Једна вера иљади се;

Кад, бранећи најсветије
Божје даре, мријет' вољи, —
Љуто с' бори, клоне, клекне —
Тад се Србин богу моли.

Де се Србин богу моли?
Де разгања сунце таму,
Сјајућ с' неба у слободи, —
У највећем божјем храму.

Над гробовма мученика,
Де светећи своје мртве,
Слогом перућ' старе грехе,
Газећ' враге ваља жртве.

На бојишту, светом месту,
Које силна крвца поли,
Из које се тамјан диже, —
Ту се Србин богу моли.

За шта с' Србин богу моли?
Он не моли ништа много!
Једно жели, једно иште,
Шта би друго искат' мого!

У обрани своје сређе
Да га боже донде штити
Догод може, док је вредан,
Док је кадар Србин бити.

А ко чује ове молбе?
Чује, пашта, прима боже,
Јербо знаде да друкчије
Молити се Срб не може.

НА ГРОБУ МУШИЦКОВОМ.

Дух је његов на истини,
На милости и на правди,
Тамо за род светим трудом,
Молитвама и сад ради.

Дела су му доле жива,
И биће нам увек дика —
У њим' Србин штује, љуби,
Свог владику, свог песника.

Спомен му је по свом Српству —
Расте већи сваког дана; —
А овде су само кости
Митроносца Лукијана.

НЕГДАШЊЕМ ПРИЈАТЕЉУ

Ђ. П.

(приликом кад је добио награду [годишњу] од сто дуката).

Да ти бог да много лета,
А што више с отим боље,
И дуката пуста злата,
Да те пуно задовоље.

Ал ја видим једног старца
У дубини даљни дана,
Седа коса, борно чело,
Прошлост му је пуна рана.

На штапићу иде, клеца,
Јад га тишти, јад големи,
За њим трче мала деца,
Он и' моли: опрест'те ми!

Очи су му пуне суза,
Речи су му пуне јада,
Он се сећа доба снаге,
Он се сећа доба млада.

Он се сећа доба рада,
Што га грешно, подло страти,
Што се више никад, никад,
Никад — не поврати.

Обилази цркве, порте,
Гробља стара, гробља нова,
Иште сенка опроштења
Од пепела, од гробева.

Кудгод иде злато даје
За листове неке старе,
Дркћућом и' руком дере,
Очи му се разажаре.

„Мила децо, мили Срби,
Ох идите путем правим, —
Младост моју. клетву моју
Не могу да заборавим!“

„Просијаци, (благо вама) —
Ох носите благо ово,
Проклет био ко га ј' теко,
Проклет био ко га ј' ково!“

„Мила децо, буд'те људи,
Буд'те прави и поштени,
Лакша ј' жртва него клетва,
Ох праштајте јадном мени!“

Једанпут се само склизне,
А за грехом грех се ваља;
Грешник мисли себе пере
Кад стотине чисте каља.“

По ђубрету злато трати,
На ђубрету злато стоји,
Нико не сме да се лати,
Свак се неке клетве боји.

У оку му сузе тају,
Руке дрхћу, усне бледе, —
А на пут му деца стају,
Па га жале, — па га гледе...

Ево, ђ..., друже стари,
Ко што има оно даје,
Од мене ти ова прича,
Ево на је, шарена је, —
А дуг живот за кајање,
То бог има, то бог даје.

(1867.)

ГВОЖЂЕ.

Кад је боже земљу стваро
Није тео да празна буде;
Рекао је да се у њој
Разгранају разне руде.

Ал ево ти сузним оком
Један анђо к њему дође,
Молио га, приклињ'о га
Да не ствара црно гвожђе.

„Не дај, боже, земљи гвожђа,
Може бити љути мука,
Векови се могу трести
Од невоље од јаука!“

„Може земља пако бити,
Могу с’ људи робљем звати,
Тирани се осилити,
А народи робовати.“

„На да човек, слика твоја,
У ланцима сузе лије,
На срамоту духа света, —
Онда боље да га није!“

„Не брини се,“ бог му рече —
Човеку ћу дати свести,
Кадгод узте, кадгод прегне,
Он ће моћи ланце стрести.“

„Не брини се, неће човек
Требовати твога плача,
Из тог истог црног гвожђа
Моћ’ ће сковат’ љута мача.

ЖИВОТОПИС ВЕЛИКЕ ИДЕЈЕ.

Нико не зна кад се роди
Вел'ка мисао у самоћи,
Обично су мутни дани,
Тамне, црне, страшне ноћи.

Мајушна се оку чини,
Сви с почетка превиде је,
Ни имена не ма свога,
Ни помена од идеје.

Ко је прими? ко је пои?
Ко јој пружи мрву ране?
Та нађе се по декоји,
Који љуби сиротане.

Гола, боса снегом прти,
А на лицу ватра жива,
Госпотски је гоне рти,
А она се осмејива.

Не ма леба — она трпе;
Дажд је бије, снег је веје,
Неко вели: врашко дете!
— Великаши не виде је.

Друга деца лепо просе,
Она оком милост дели;
Друга опет свилу носе,
Ал њу ни то не уцвели.

Рано рани, много оди,
Већ по мало сви је знају.
Већ је многи радо приме,
Кад је други изагнају.

У колеби стече браћа,
У самоћи друга мила, —
Сваке ј' зоре трипут јача
Него што је јуче била.

На све јача, све сјајнија,
— Већ полеће крили брзи —
Сад већ има које љуби...
Сад тек има ко је мрзи...

Сад већ лети кроз висину,
— Јато тица уз њу поје —
Сад већ многи за њом гину,
Сад се истом неки боје.

Збори јасно, збори смело,
Збори свето, збори ново,
Са очију спада тама
Што је мрачни пако сново.

Сад је душа умна света,
Устрављени пиљеж врви,
Један поглед — па да г' стопи,
Један корак — па да смрви.

И мало се век заори,
И мало се свет затресе,
С неба спадне нешто звезда,
Њезин венац да уресе.

И'онда мирно нова слава
На престолу седи своме,
Противнику б' праштат' тела,
Али не ма више коме...

НЕКОМ КРАЉУ
КАД СЕ ЗА РАТ СПРЕМАО.

Шта је сабља?... није ништа!
Ту сабљу је ковач ково!
Кад је ково можда ј' псово,
Можда ј' клео (— то је смео —)
Да се скр'а сред бојишта —
Гола сабља није ништа!
Тукне, такне, звекне, секне —
Рука клоне, нога клекне —
Крвца лије... ко је?... ди је?...
Било сабље, па је није —
И зар'ђа сред бојишта...
Шта је сабља? није ништа?

Шта је пушка?... није ништа
Ладно гвожђе, мртва справа,
Нема срца,... све бадава!...
Нема срца, које куца,
Све једно јој куда пуца;
Ладно гвожђе, шупља цевка,
Прочарака, пуцка севка,
Шкљоцне, плане... ето ране!
— Једном смркне, другом сване —

Де је пустиш онде пане...
По њојзи се кољу вране —
И зар'ђа сред бојишта...
Шта је пушка? није ништа!

А топ шта је?... није ништа!
У њем' не ма духа смела,
Шта ћеш, море, од дембела!
Коњима га у бој вуку,
Остраг стоји кад се туку,
Па расвали дерна уста,
Нагута се праа пуста,
Набљује се дима густа, —
Закујеш га а он суста!
Не ма оца, не ма друга;
Ко га отме, том је слуга,
На се дому своме руга!
Ил с' извали усред блата —
Трома свиња трбушата!
И зар'ђа сред бојишта...
Шта је топ тај?... није ништа!

Шта су пушке, шта су мачи,
Ако немаш снага јачи!
Шта ће топић тај сирома
Ако не маш муње, грома.
Да загрме бојним пољем —
А то ј' народ задовољен.

Задовољен народ води,
Ојачај га у слободи,

Питај душу шта јој годи.
Негуј вољу нек се плоди,
(А не тражи крв у води)
Посеј правду нек уроди
Кад с' огреје на слободи, —
П'онда реци: Душман грози,
Својто моја, сад помози!
Сви ће бити љути лави
Што по један војску смлави:
То би био темељ слави,
Тврди бедем на тврђави,
Да те душман не поплави.

ОМЛАДИНА.

(1866.)

Црна ноћи, глува тама,
Као гњездо клетве врашке...
Не раззнаје умље гњило
Дал се време заледило,
Идел напред ил натрашке, —
Или само црна срећа
Будућност нам злобно скрива.
Или не ма ока жива
Да провиди шта се сбива —
Ил нас давно гроб покрива.

У то доба, из ненада,
Мора да се препунила
Она чаша горки јада, —

Она гуја клетве старе,
Што је српске груди стисла,
Мора да је, својим једом
Отрована, сад баш свисла.
Ил је сишо анђо Срба,
Да утаре сузу јада,
А да крене другу сузу,
Сузу миља, сузу нада.

Ао нада, лепа нада!
Састала се браћа млада
Са сви страна српска света
(Будућности ништ' но смета)
Па донеше вољу младу,
Да ј' братинством овенчаду,
И донеше дивне жеље
Да и' скупа утемеље,
Врло срце, што и' дичи,
Да се слогом очеличи.
Јели санак? — машта? — шитали?
Јестел, браћо, с неба спали,
Ил је само мисо с неба
Да јединства Србу треба?

Ох како се то оживе
На топлоти од врлине,
Ох, како се туга топи
Кад је нада обасине!
Каколи се дремеж руши
Кад затрепте ведра јава,
Каколи се старост млади

Кад је младост утешава!
Ох, како је лако трпет',
Кад будућност обећава!

Ово ј' ново, ово ј' мило,
Ко да ми се само снило!
Око ми се засузило,
Па кроз сузу, ка кроз дугу,
Гледао сам свет на југу
Де се блиста светлост чиста,
Јер је тужна српска вила
Мутно чело разведрила.
Прорекло ми с', провидло ми с'.
Провидео сам, довидео сам
Срећу нашу, наше дане
Као ново сунце неко,
Само нисам разабрао
Јели близо ил — далеко.
Сладак беа тренут ови,
Слатки беу ови снови,
Слатке беу ове сузе,
А и моја што је пала,
Омладино, врла браћо,
На такој ви сузи фала!

Ну запамти, веро тврда,
Коју с' данас ријеч дала,
Ај удуби усред срца
Што си данас обећала;
Не малакши, млада снаго,
Не помери пута права,

Нек те мука не надјача,
Нек те слава не успава,
Омладино, једна душо,
Мелем-врело љутим ранам',
Перјаницо поноса нам!

БАСНА.

Кад сам синоћ поодио
Пријатеља ћиру,
Његов синчић донесе му
Мољца на папиру:
„Мољац, тато, мора да је
Врло мудра глава,
Књиге рије, књиге гута,
На књигама спава.“

* * *

Није чудо кад детенце
Тако лудо суди,
Није чудо — тако мисле
И матори људи.

ИМА НЕГДЕ...

Има негде српске земље,
Ту су људи, — нису свеци —
Нису свеци — ал су људи...
Једна им је света вера,
Што и' ближе Богу пење,
Вера им је чиста душа,
Чиста љубав и поштење
Држава је крепка, јака,
У њој не ма себичњака, —
Не ма много, — а то мало,
Што и' врашки ланци стисли,
Разбију се о врлину,
Јер већина врло мисли.
На престолу, кој' се није
Подигао у висину,
Већ на земљи, де је јаче,
Де је јаче и сталније,
У средини међ народом
Пустио је чврсто корен,
Ка од бога да је створен —
На престолу владар седи,
Изабран је једногласно
Да довека срећно влада, —
Али владар није грешан,
Он је анђо, — зове с' правда.

Па како је народ срећан!
Ту не проси нико ништа
Што је чије то се даде
Са правдиног светилишта.

Ко леньује тај гладује,
На од глади, презрен, скапа,
А ког' немоћ једном свлада
Тај од општег живи рада,
А ком' није мрско дело
Тај подиже ведро чело
Бере плоде радње своје,
Што заради његово је.

Ту се незна шта ј' слобода,
Јер се не зна ни роб шта је,
Свако ј' чувар обште среће,
Најмљенога не познаје.
Ту с' не дају ником венци,
Свако ј' дужан честит бити,
А што није злочест, подао.
Зато с' не сме поносити.

Ту су старци учитељи,
Ал у сваком срце ј' младо,
Ту су млади ученици,
Јера свако учи радо.
Ту су стари, ту су млади.
Једна браћа, равни људи,
Јер се свако за свакога,
За напредак општи труди.

Фала богу, код све туге,
Кад још таке земље има,
Таке земље, земље српске,
Што је понос Србма свима.

Ох, како је српска мајка
Овде дична, овде врла!
Ох, како је стара жеља
Ћилим среће разастрла,
На по њему Српчад млада
Играју се у слободи —
Свако ти је ведро, смело,
Што с' у овој земљи роди.
Ох, како је српска мома
Овде чиста, овде мила,
Како ј' верно српска љуба
Српског војна загрлила.

Овде нема љути гуја,
Да те гризе, да те трује,
Што је врло то је свето,
А што ј' свето то се штује;
Ту је срећа она права,
Сам ју Србин себи кује,
А благослов ту је божи,
Јер га народ заслужује.

Њива ј' златна, лоза родна,
По лугови тице поје:
Ај, уживај, драги брате,
Што год видиш све је твоје!
Над народом не ма звера,
Нит у њему лицемера,
Нит ко вара нити лаже,
Јер му овде не помаже!
Слободни су сви што греду,
Робови се презиреду.

„Ох, песниче, бог те видео,
Камо земље те?
Камо угља, камо кута,
Де та срећа зре?“
Ако ј' није бог створио
Моја песма сме.

V.

СЕНТОМАШ.

(Одломци)

Ej, давор свете страни, непознати!
Знаш де је Словен, — Србина ћеш знати;
Србина знашли, знаћеш де је Бачка —
Ту с' мače једна десница јуначка,
Једна јер њоме једна душа влада,
Што једну чини из више иљада.
У тојзи руци још оружја није —
Попољак један ружице се вије,
Мирисом руже напаја се раја —
Та ружа беше од првога Маја.
Мирише Србин на се ружи чуди
Како му чудна осећања буди,
Њен мирис речи у срце му пара:
Слобода, српство, војводина стара,
Ил свету правду ил бој на Мађара.
Сад већ узавре ова дика наша,
Јуначко гњездо дели-Сентомаша,
Узкипе крвца итра, врела, мушка,
Сентомаш готов ка запета пушка,
Једна му брига не превидет' мига,
На да је први кад узтреба крви.
Ал ево поздрав други данак дова:
Пљуснуо Дунав од громки топова;
Ко из даљине чује гласе ове
Мисли да ј' слава војводине нове.

Чудна је слава — Варадин се жести
На Сијон свети српске благочести.
И одбор прима наздравицу оту —
Карловац враћа жао за греоту.
„Ој чули друже, ватај за оруже,
Ej ево мига, ма не превиди га!“
Позив се просу по Србији новој,
А требал више крви душановој:
Колко је Срба, толко би јунака,
За мачем плачу и деца нејака.
Ал де се песма понајжешће пева?
Де бритка сабља најсјајније сева?
Де с' чили коњи понајбрже јашу?
А де ће бити нег у Сентомашу.
Пупољак они за недро се меће,
Рука се маша сад за друго цвеће,
У којег семе, дивота је права,
Куд итнеш ниче ружица крвава.
Још ево чета из туђега света,
Напред би тела, Сентомаш јој смета;
Предњаци њини долетеше бесно
Питајућ' гледе и лево и десно:
„Можел туд мирно проћи наша сила?“
А Србин пита: „Имателi крила?“
„Бритка је сабља крило у Мађара!“
— „И наша ј' оштра!“ Србин одговара.
Од тога дана затвори се село,
Живо на сложно, весело на смело.
Гле силна кола, гледај лаке танце.
Погле сокола, браћу Србијанце!
Играјућ', скачућ', ка у некој шали
Сентомаш Срби часом обкопали.

Ту да виш сада лица веселога,
Јер ту је, брате, омладина многа —
Многи је књигу заклопио јуче,
Свадив се с' црним писменима њеним,
Јер дошли дани, који писат' уче
Челичним пером, мастилом црвеним.
Међ њима има радосни отаца,
Јуначким срцем млађани стараца.
Ту гусле гуде, ту се песма дичи:
„Ко живот воли нас мора обићи!"
Та песма беше громовита гласа,
Могла се чути даље од Врбаса;
Ал не чу Врбас, не чуше Мађари,
У послу ј' војска, у послу главари. —
Послове њи'ве не ишт'те да рећам,
Дубоке ране српске да не врећам,
Кад тешит' не знам саморане мајке,
Удове црне, сироте нејаке.
— — — — — — — — —
— — — — — — — — —

Тада је Мађар сагрешио много,
Бог га је гледо док је гледат' мого;
А кад је божју прегазио здраво
Тад га је ђаво на Сентомаш наво.
Скочише на 'њга с неколико страна,
(Ал ти је Мађар глава заборавна,
Већ не зна срце у Срба витешко,
Не зна да ј' њега заплашити тешко).
Те пале, брате, те топове силне,
Немило трате џебане обилне,

Магла се маша за лаке облаке,
А из ње мућа, из ње тресак бије,
Задрхто темељ до две куле јаке,
Задрхто камен, — али Србин није.
А де би дрхто ко се Марка сети,
И над ким душа Обилића лети,
Још пред ким Бига Мађарима прети:
„Граничар уме и за се умрети!“
Стеном се ствара дика наша стара,
Јато кубара не чини јој квара,
Гвоздена дара прима од Мађара,
Па с крњом с жујом боље одговара.
И гле већ бежи ко је доћи смео —
Остати не сме, ко је вијат' тео —
Бехтолд се тешка, Бакоњи се вајка...
„Ој беж'те пусти, жалиће вас мајка!“
Бежите само, половина ј' доста,
Што на пољани за навеки оста,
Да напред плати сентомашку рану,
И дично име дигне Србобрану.

— — — — — — — —
— — — — — — — — —

Представи себи кад затиште лава
Болови љути и рана крвава,
Куд беше наго поносом витешким,
Отуд се враћа у ранама тешким, —
Пошо да сгњечи, укапи и смрви, —
А сад се мучи сам у својој крви!
У својој крви лице си огледа,
Рабар је али — сам од себе преда;

Јер двоји боли: ране и срамоте
Освете тигре у срцу му коте,
Срце му с' тесни, очи му се шире,
Освете тигри кроз очи му вире.
Тако је Мађар, још љуће и горе
Гледао Србе, гледао злотворе,
Кад није мого с четр'ест иљада
Малено гњездо српско да савлада.
Мала би фала министар-Месара,
Већа погибо кукавни Мађара.

— — — — — — — —
— — — — — — — — —

Већ ево тече, девети месече,
Како је славна ова срска страна,
А са јунаштва Биге капетана,
Са сложна кола ти српски сокола
Јуначни тића, нови Обилића.
Ал шта је сјало а не малаксале?
Нађи ми цвета, који не прецвета —
Лепа је зора — ал презорит' мора —
Кажи јунака ког не чека рака —
Тражи ми среће, која клонут' неће —
На сваче теме подигне се време,
Само славно име мери се с њиме.

Већ место снега ево ита цвеће,
Већ зима бега, ево прамалеће!
Мирисан ветар по ливади лади,
Ко сада падне да му смрт заслади,
Па кад му муку на самрти спири,
Тад да му име по свету разшири.

Спрема се Србин да прослави цвети,
Спрема се Мађар још једном умрети,
— — — — — — — — —
— — — — — — — — —
Већ Перцел знаде шта чинит' ваљаде,
О камо среће да и Србин зна!
И ево Перцел уорио веће —
Голема сила јуришу се дала
Баш као слепа под сабљу подлеће,
Као да је Србу живот жртвовала,
Ил ко да потоп својом крви прави,
Да тако једном Сентомаш подави.
— — — — — — — — —

— — — — — — — —
— — — — — уђоше Мађари.
Ударај, роби, боди, коњи, пали!
Освета вели а Мађар је слуша.
Њојзи је данас Сентомаш премали,
Мало јој једна у Србина душа.
Освета гори па и палит' мора —
Сентомаш поста пламенита гора.
У ватри коло крваво се води,
Зуби се кољу, ко се с киме сгоди.
Деца и мајке, једно без другога
Итају плачни са кућишта свога,
Траже се јадни, ал освета вија,
Сабља и' сдружи ил Криваја тија.
Ту беше јада (бег га не дозвао!)
Ал није Србин без замене пао.

Већ виде сунце да му заћи треба,
Ал и по њиме лав се с лавом бори,
Јер не ма ноћи с усијана наба,
Нит' има таме — та Сентомаш гори!
О лепо место непредобивено!
О силна ватро, чудо невиђено!
Де река крви ко'м те Србин скваси,
Де силна суза да те не угаси!

И тако паде Сентомаш нам славни,
Али му име зато не потамни.
Добар је јунак, кој' се борит' знао —
Ал зар је Милош мањи што јо пао!
Милош је пао па га најзад не ма,
Сентомаш ево у поврат се спрема.
Ево вам славни, што се Срби зваете,
Ево вам спомен из пепела расте.
А што сте мајке с незараслом раном,
Видајте ране дичним Србобраном.
У њему ј' и сад ка у бурне дане
Гњездо сокола што им не ма мане,
Извор најдубља чиста родољубља,
А узтребал крви — биће опет први.

ПОТОП.

Ој, у давно вајкадање доба,
Кад је била васелена млада,
Кад је време ближе рају било,
Небом сјаше светлости друкчије,
Лепше сунце по красњијем цвећу,
Лепши месец по здравијем зраку,
Ведрије се небо плаветнило.
Милије је ружа мирисама,
Слађа била смоква и неранџа.
Ал узалуд така рајевина,
Кад се људи паклу примакоше,
Из пакла и' ошинуше гује:
Неста стида с девојачка лица,
Љубав пала, пакост је скр'ала,
Опачина светином овлада,
Па свуд шиље своје верне слуге,
Лажу, пакост, злобу и неправду,
Те поскочи брат на брата свога,
Што је нејач лаже и опада,
А јачи се гоне и крваве;
Не штују се млађи и старији;
Отац сина на сабљу позива,
Девер снаји о срамоти ради —
Све огрезло у црноме греју.
Кад су греси богу додијалн,
Морао је наказати људе,
Не били се у злу побојали,
И сетили бога и поштења;
Те он пушта кугу и морију,

Страшна кугa десеткује људе,
Мори грешне — ал остају греси,
Те што ј' живо, све је више криво.
Тад се божје намрштило лице —
Други јади погонише људе,
Други јади, ратови и глади;
Глад и' мори а они све гори,
А на гладне сабље полетела,
Протекоше потоци крвави,
Силне стреле срца задесише, —
Пало ј' доста — опачина оста,
(Опачина, којој не ма лека,
Која мајде погинути мора)
Све ће пасти, свеће изумрети,
Изгинуће, само један неће.
То јо Ноје божи угодниче,
Што је срца права и поштена,
Лепа душа чиста и ваљана.
Бог се Ноју у сану појави:
У сну му је 'вако говорио:
„Ноје сине, слушај моје речи,
„Страшни свету надолазе дани,
„Покори су на земљи големи,
„Зло је злило па је догрдило,
„Небо ми се препунило суза,
„Што анђели грешне оплакују.
„Све ћу сузе на земљу пролити,
„Потопићу велико и мало,
„Нек погине, нека се подави,
„Што не ваља, па се не поправља.
„Ал тебе сам изабрао, сине,

„Да сачуваш племе човеково,
„Јер је земља човеку створена,
„(Без њега је залудна и празна.) —
„Створена је да се њиме дичи.
„Да он по њој слави и борави,
„Сећајућ се чија је порекла
„Да заслужи име Боговића.
„Зато, Ноје, како се пробудиш,
„Примакни се послу и пожури,
„Да саградиш ковчег повелики;
„У њег' узми породицу своју,
„Мушко, женско, велико и мало,
„Што ће бољи пород изродити.
„Собом узми сваке животиње,
„Седам мушки и толило женски.
„А скотова пар од сваке врсте;
„Па се спреми на свашта на свету."
Лепо ј' Ноје бога послушао,
Својом руком ковчег саделао,
Опремио и себе и своје.
Ал да видиш чуда невиђена:
Једно јутро не роди се сунце,
Место њега дигли се облаци,
Црни, густи, тешки и страотни,
Паде тмора пакленога створа,
А у тмуши све се живо гуши,
Брзе муње очи засениле,
Од громова не чујеш јаока,
Док се једном дажда одкинула,
Пљусак пљушти из неба из земље,
Не престаје пуни десет дана;

Свако срце чак у на дну зебе —
Ево вода сваком је до уста,
А кроз воду смрт им се привиђа. —
Сипа киша други десет дана,
Те подави силне и безбројне,
Свако собом по троје увлачи,
Јер је снажна рука мученика;
А злотвори гвоздено се грле,
Један другим помоћи се труде,
Ал за часак — на ни једног не ма.
Мртва деца плутају по води,
Живи плове кроз модре лешеве. —
Лије киша трећи десет дана,
А вода се високо попела
До вр кула и до вр брегова,
Да домаши јадне сиротане,
Што се теше смрти избавити.
Тоне, гине, што још има живо,
Мртво плови: људи и скотови,
Слаб и јачи сад се изједначи. —
То потраја још за десет дана,
Док се страшни четр'ест наврши,
И божија освети се правда,
Не ма греха, — ал ни људи не ма!
Празна зија пучина голема. —

Плови Ноје у ковчегу своме,
А са Семом, Хамом и Јафатом,
Синовима, њиовим женама
И с неколко мили унучади.
Плове светом, плове кијаметом,

Из очију сузе не пуштају,
Да им сузе бога не увреде;
Ал бог види па му није криво,
Мило је њему срце милостиво.
Кад си силна киша уморила,
Размаглило и разданило се,
И небо се ведрити почело,
Прво сунце из воде изиђе,
Чудно беше из брода виђење:
Сама вода небом поклопљена,
Само небо на води дигнуто,
Ништа друго, а ово безкрајно.
Стрепео је Ноје с Нојевићи,
Нећел тако остати до века.
Тешило га у бога уздање,
Тешило га по године дана,
Док се није страва утишала,
Брод насео на Арарат брегу.
Сад је свако срце заиграло,
Свака душа оданула силно.
Тако прође још четр'ест дана,
А Ноје се по броду пошета,
Редом иде по своји зверови,
По тицама и животињама,
Код гаврана позаустави се,
Гаврану је тијо говорио:
„Лети, лети, мој врани гавране,
„Наоколо, близо и далеко,
„Буди нама добар гласоноша,
„Да на земљи сува места има;
„Донеси нам зеленога листа.“

Весело се гавран подигао
У ширину по новоме свету
Чекаше га неколико дана;
Ал гаврана нигде ни од куда.
Уда тица, она носи гласа,
Рђавога или никаквога.
Превара је Ноја разжалила,
Разжаљено другој тици каже:
„Ој, голубе, тицо милостива,
„Јесул твоја крила поуздана,
„Да облетиш земљом разблатаном,
„Да се врнеш и донесеш гласа,
„Можели се на суво изићи?
„Лети, тицо, — ако буде дано
„Да донесеш сувога ичега,
„Свима ћеш нам на благослов доћи.“
Голуб слуша па главом колуца,
Весели се, што га пребирају,
Што му таке опоруке дају. —
Крили шину, па се зраком вину,
А прате га лепи пратиоци:
Молитвице с топли уздисаји.
— Дани. ноћи, дуго се отежу,
Кад ко кога жељкује и чека,
А санци су брзани и журни,
Кад се човек о добру заснева.
Једно јутро у прозорје лепо
Стари Ноје на броду је спаво,
У њему се надметали санци,
Кој' ће лепше раздрагат' му душу,
Па је Ноје сневао милине,

Снево своје старо пожелење:
Суву земљу са зеленом травом,
Зелен-траву са шареним цветом,
Шарен цветак милога мириса.
Ал једнак му нешго замириса,
Што је мирис богате маслине.
Ноје с' трже, санци побегоше,
Ал га лепше дочека на јави:
Па груди му голуб се одмара,
Лепо ј' тица јутрос сверовала,
Вратила се и донела знака,
Мирисаву од маслине грану.
Кад то виде старац са синови,
Кад видеше жене и дечица,
Око сузи а срце попева:
„Ој радости, ала си голема!"
„Ој весеља, да му равна не ма!"
Изиђоше, ковчег оставише,
Сувој земљи лице приклонише;
За њима је све остало живо,
Лети, скаче, пуже и гамиже,
Слави бога како које знаде.
А Ноје је својим говорио;
„Мој породе, и моје колено,
„Страовите преживесмо дане,
„Познадосмо руку свемогућу;
„Страшну правду и милост безкрајну,
„Знамо бога и вољу његову —
„Богу јесте лако угодити,
„Живидермо да му угодимо!"
Истом су се тврдо заверили,

Да ће бити врсни и ваљани,
Ко што људи досад нису били;
А бог небо дугом опасао,
Које донде никад није било,
Њом се вишњи заверио људма,
Да и' више потопити неће.
Бог се своје речи придржава; —
А јесул је придржали људи?
То не могу казат' ни певати,
Суво ми је грло за беседе,
Већ ми дајте чашу лозовине,
За Нојеву да попијем душу,
Који први чокот нам посади.

ДЕЛИЈА-ДЕВОЈКА.

Соко бира, де ће наћи мира, —
Неће гори на високој јели,
Већ у долу де се шатор бели; —
Под шатором Делија-девојка,
Вино пије, ни бриге јој није,
Песму пева, а од гласа мила
Чисто расту на соколу крила.
На глас иду дванајест Турака,
Дурно гледе а кроз јед беседе:
„Кујо кучко, Делија-девојко,
Дегод пијеш, Турчину се смијеш,
Кадгод певаш, Турчина изсмеваш, —
Де научи пити и певати? —
Де му драго, све ти је занаго!“

Проговара Делија-девојка:
„Нудер чуда, да бесни Турака:
Ал ко пита да му право кажем —
Дворила сам два српска јунака,
Дворила сам Милоша и Марка;
У Марка сам пити научила,
Милошу сам песму присвојила —
Од њи двоје ево и ово је...“
Па запламте срцем из очију,
И потегну сабљу димишчију,
Соко гледи де црвене трава,
А на трави дванајст турски глава, —
Соко гледи па мисли да снева!
А девојка пије и попева.

ЂУРЂЕВ-ДАН.

Испросио момак неву
— Ох вилински сан —
Сватове ће сватовати
Баш на ђурђев-дан.

У собици младе неве
Икона је стара,
Како ђурђе, мучениче,
Аждају обара.

Црна ј' стара иконица
Црн је на њој ђорђе,
А кроз авет још никако
Да пробије гвожђе.

Така слика мученика
Србу много вреди...
У њу често млада нева,
Често момак гледи.

Света рука мученика
Некуд нрстом пружа,
А чује се кроз јаоке
Кршкање оружа.

А аждаја још се вије
Пород пакла клети,
Са иконе светог места,
Светом крсту прети.

Така слика и прилика
Србу много вреди...
У њу често млада нева,
Често момак гледи.

Свето чело мученика
Свете мисли красе,
Ко да вели: благо оном
Ко патнике спасе!

Така слика угодника
Србу много вреди,
У њу дуго млада нева,
Дуго момак гледи...

* * *

Освануо Ђурђев-данак
Као да се снива,
Стоје свати као соко
До сокола сива.

Њи ми гледа јарко сунце
И висина плава,
Окићени, оружани —
Србадија права

Примиче се момак неви
— Аој, боже благи!
Она десну руку диже:
„Стани мало, драги!“

Не могу ти љуба бити, —
Аждаја је жива,
А све, чујем ко да неко
Робове окива.“

Осмену се младожења;
„Добро моје веље,
Нису ово твоји свати,
Рано ј’ за весеље.“

„Не могу ти војно бити, —
Аждаја је жива —
Док је крви нек српска
Суза не пролива!“

„Вереник ти весо иде
Да ти бере цвеће,
Без најлепшег, без слободе
Вратити се неће!“

„Ми идемо на пољану
Де се плету венци,
На које ће почекати
Сви српски младенце.“

Разсташе се вереници
— Бритка сабља звечи —
Оста нева пред иконом
Богу се молећи:

А да буду ко њен војно
Таки Срби сви!
А ја велим нек је така
Свака српска ћи!

ДВА СНА.

На грудима Ђул-Бегзаде,
Миле ћери стар-Бидара
Стоји ружа, њу посладе
Верна љубав Божидара;
А то значи: о поноћи
Божидар ће цури доћи.

Шта мирише по одаји?
Рујна Ружа нешто сања,
О састанку у потаји,
О сладости миловања,
О пламену сред недара,
О пољупцу прва жара.

У рукама стар-Бидара,
Љута оца Ђул-Бегзаде,
Не бијаше још анџара
Извучена бадаваде,
А сад с њиме старац седи
Испод двора, у заседи.

Блед је месец, ноћ је тија,
Задркћу се звезде дешто,
Оштри анџар чудно сија,
Оштри анђар сања нешто:
Грдне муке каур-псету,
Крв, издисај и осветy.

У лето су кратке ноћи.
Брзо свану, сунце скочи, —
Сан, што га је ружа снила
Њим се ружа преварила;
А што га је анџар снио,
Тај се пусти испунио.

ЛЕМ-ЕДИМ.

Самац седи стар Лем-Едим
На јастуку свиленоме,
Седа му је пала брада
По кафтану зеленоме.

Негда, негда ове очи
Жеравке су живе биле —
Сад у снегу од обрва
Жеравке се угасиле.

Ово ј' лице ружа била —
Ал давно је оно доба —
Сад је лице жуто смиље,
Што изникне близо гроба.

Ово ј' срце било оро
— Ој младости бајко мила! —
Ој године, бурни ветри,
Саломисте орлу крила!

Тутун пуши, амбру праву,
Дим се диже, дим се мути,
Стварају се, шарају се
Силна кола и колути.

А из сваког вири лице, —
Лица дивна, лица сјајна,
Милостива жалостива,
Поносита, сетна, бајна.

Па се смеше бајна лица
Из оквира мутна дима, —
Дркће, стрепе стар Лем-Едим, —
Мутно му је пред очима.

„Ох, Шерифо, џанум Ато,
Ох Зулејко, танка паса —
Ај Заремо, суво злато,
Сећашли се они часа!“

Ох Фатимо, луче танко,
Ох Мејримо — прне очи —
Ој Бегзадо ђурђијанко,
Сећашли се оне ноћи?“

„Ој ђаурко Анђелијо, —
Црна косо, беле груди, —
Једном сам те опазио
Ал те никад не пољуби!“

Све сам драге разгонио
А рад твоје ране љуте —
Ох ђаурко Анђелијо,
Заборавит' не могу те!"

На уздану стар Лем-Едим —
Разпршта се игра дима —
Сунце сијну, сунце спази
Мртва старца Лем-Едима.

— —

ТРИ АЈДУКА.

У по бурне, црне ноћи
Феруз-паша из сна скочи.
Жижак дркће ко да чита
Страву санка с бледа лица.
Феруз-паша каду пита:
Камо кључи од тамница?...
Три године како труну —
Ох ајдучки непо клети!
На још ни сад мира не ма —
У сан дође па ми прети! —
„Не мој, аго, не мој ноћи
Силазити у тамнице;
Сутра ћемо послат Муја
Да покопа кости њине!" —
Хахахаха! бабо моја!
Ни живи се нисам боја',
Док су били за ужаса,
А некмоли мртви паса!

Морам ићи да и' видим
Како леже на трулишту,
Да и питам шта ме зову,
Што ме траже, што ме ишту! —
Узе жижак — зрака дркће
На пашином бледом лицу —
Зар'ђана брава шкрипну —
Он се спусти у тамницу.

У тамници, ледној страви,
Де јакрепе мемла дави,
Де се грозе ладне гује,
Кад се сете неки мука —
Онде седе три костура,
Три костура од ајдука.
Или седе, ил се само
Феруз-паши тако ствара,
Пред њима су на камену,
Ка на столу, три пеара.
Проговара ајдук први:
Ево, пашо, пеар крви.
Имао сам верну љубу —
Кад ме покри ова тама,
Остала је јадна сама —
Није сама ... мач у руци,
Па повика: де сте вуци?
Тако стиже до твог двора,
Пуче пушка одозгора,
Проби срце јадне жене —
Ево пеар крви њене:
Красно ј' вино, пуна ј' чаша —
Наздрави ми, Феруз-паша!

Сама с' рука паши диже,
Сама нога крочи ближе,
Пеар попи, цикну мука,
Цикну паша — а те кости
Смејаше се ... „Бог да прости!“

Проговара ајдук други:
Кад сам допо овог гроба,
Питала те мајка моја:
Пошто ћеш ми продат роба?
А ти рече: Три товара.
А сирота мајка стара
Знојила се дању, ноћу,
Нит' је јела, нит' је пила,
Док крвавим није знојем
Три товара измучила.
Кад ти синоћ благо даде,
Ти се, пашо, смејат стаде:
То је, бако тек за рану;
Твој је синак јунак био —
Ако ј' ум'о камен гристи
Мора да се угојио!
Свиснула је мајка моја —
Овај пеар пун је вина,
Крвавога њеног зноја!
Красно ј' вино, пуна ј' чаша —
Наздрави ми, Феруз-паша!

Сама с' рука паши диже,
Сама нога крочи ближе,
Пеар попи, цикну мука,
Цикну паша — а те кости
Смејаше се ... „Бог да прости!“

Проговара ајдук трећи:
Кад сам допо ови тмина,
Имао сам у горици
Недорасла, слаба сина.
Тело дете пушку дићи,
Пушка тешка, слабе руке —
Поче јадно сузе ронит'
Што не може у ајдуке.
Плакало је, гладно, жедно,
Што му бабо овде труне,
Плакало је, па је свисло —
Ево чаше суза пуне! —
Красно ј' вино, пуна ј' чаша —
Наздрави ми, Феруз-паша!

Сама с' рука паши диже,
Сама нога крочи ближе,
Пеар попи, цикну мука,
Мртав паде до ајдука.
Мртав паде — а те кости
Смејаше се... „Бог да прости!“

СЕЛИМ-БЕГ.

Нема таке луле,
Неми таке буле
У цара,
Као што има лулу
Као што има булу
Селим-бег.

Ал Селиму сада
Из царева града
Стиже гост:

„Из овог пеара
Пи у здравље цара,
Селиме!“

Селим очи склопи —
Златан пеар попи
До капи.

Силно ј’ срце стего,
Па замишљен лег’о
На душек;

Запалио лулу,
Пољубио булу
Па — умро.

ЈАДНА МАЈКА.

(Балада.)

Рани мајка до три сина,
Три мелема туге своје,
Међу браћом једна сеја,
Њу ми зове: очи моје;

Ја каква је дивна Данка, —
Поносе се њоме браћа;
А том браћом поноси се
Босна испод турска мача.

Поносе се њоме браћа;
Јер и' сеја на бој жари, —
Поноси се њима Босна,
Јер су српски осветари.

А стара и' мајка гледа,
Њене сузе Бога моле:
Сачувај ми, боже, децу,
Соколицу и соколе!

Али туре Гавран-ага,
Већ три ноћи не ма санка, —
Силан плаче: де си рају!
Будан бунца: де си, Данка!

Диже чету, чета лети,
Пушка плану — ето боја!
Скочи Данка иза санка:
„Не дајте ме, браћо моја!“

Крв се лије, бој се бије,
Бежи Гавран, срам га вата,
Али Данка, тужна Данка,
Не ма више до два брата...

Друге ноћи туре скочи,
Чету диже, чета лети —
Цикну Данка, браћу виче:
„Ево опет Гавран клети!“

Крв се лије, бој се бије,
Бежи Гавран, срам га вата,
Али Данка, тужна Данка
Има само једног брата.

Треће ноћи туре скочи,
Чету диже, крвне свате, —
Цикну Данка, брата зове:
„Ај не дај ме, драги брате!“

Крв се лије, бој се бије,
Поноћ стрепи, — аој јаде!
Де си Данка, јадна т’ мајка —
И трећи ти братац паде!

Гракну Гавран, цуру вата:
Сад си моја, цуро крута!
„Нисам твоја, змијо турска,
Већ сам овог ножа љута?“

Из срца јој крв појури,
Мртва паде пред крвника.
Последње јој речи биле:
„Има л’ де год осветника!“

* * *

Све је пусто, ноћ је мирна,
По бојишту мајка лута,
Заплаче се по једанпут,
У смеј гротне по сто пута.

Док је нашла до три мача
Од три сина, три патника,
И четврта љута ножа —
Ћеринога вереника.

По Србији тако ода —
Де год који камен ниче,
Мач му даје, нож му пружа:
„Ево, брате, осветниче! —

Та зар ћутиш, српски сине!
Зар већ нема срца жива!“ —
Камен ћути, ноћца стрепи —
Нико јој се не одзива...

VI.

(ШТАМПАНО ВЕЋИНОМ ПО САТИРИЧКО-ХУМОРИСТИЧКИМ ЛИСТОВИМА.)

ПИТАЊЕ.

Ох, кажи ми, Немањо,
Славо наша стара,
Ох, кажи ми, Душане,
Коме нема пара,

Како знасте обстати
Без икаква квара,
Па још бити велики
— А све без жандара?

ОД СНЕГА ЈУНАК.

Од кад нам је политика
Недокучно фина,
Пазио сам како бива
Кроз више година.

Чим завеје вејавица
(Оштра или млака)
Ми правимо као деца
Од снега јунака.

Правимо га оружана,
Ратоборна дива,
Који тако целе зиме
О ратови снива.

Па ти гледа на муслије
Ка на ситне мраве,
Око њега груде снега
Као турске главе.

У руку му уденемо
Топузину љуту —
(А шта ћемо кад је толко
Снешине на путу).

Па играмо око њега
И деца и људи;
Макар што је леден, ладан,
Он нам греје груди.

А кад сине прамалеће,
ђурђев дан заруди,
Па се чила, па се мила
Природа пробуди,

Па задркће Турадија —
Сад ће бити крви —
А наш јунак (од милина)
Разтопи се први.

ПРОМИШЉАЊА.

Сви већ веле: зрело ј' време,
Треба рука јака,
Требаће нам мушки груди,
Гвоздени јунака.

И ја велим: зрело ј' време,
Треба рука јака,
Требаће нам мушки груди
Гвоздени јунака.

Али опет кад се сетим
Многи слатки стаза
На којима румен губи
Материна маза.

Кад се сетим „фортенцера“
Фризиране главе,
Аој тужан, с обе стране,
С обе стране Саве.

Кад се сетим преживели,
Малолетни ћића,
Кад се сетим налицкани
Српски фићфирића.

Кад се сетим занешљени
Помодарски слута,
Масноусти готована,
Трбушати трута.

Кад се сетим понижени
И робовски душа,
Угојени ладолежа
Продерани гуша.

Ћивутлија, што не знају
Бога, него „барес;“
И земаљски питомаца
Што пуше — миларес.

Трговчића, који пију
Шампањ у трактеру,
Српског момка, ког батином
Уче карактеру!

Богослова, што су вешти
Само љубит' руке,
Сваштеника што ни име
Не зна попа Луке.

Литерата, који само
Кавгу сејат знаду,
Уредника који перо
За дукате даду.

Кад се сетим, кад се сетим,
Није казат требе,
Да ми срце, да ми душа,
Да ми мисо зебе.

УСТАВНО-УСПАВНА ПЕСМА.

(ПЕВА СЕ — НЕ ПЕВАЛА СЕ — У БЕОГРАДУ).

Буји, пији, чедо драго, Србијице мала
Доста си се назнојила, доста наиграла.
Ко поточић тио шушти Дунав, Дрина, Сава —
Само тио, само тио, наше чедо спава!

Кроз облаке раздеране, блед се месец скита,
Кроз прозор нам провирује, за злу децу пита
Добра деца већ су легла, рчу ко на јави,
Љуљу, љуљу чедо драго, покри се по глави.

Уранили као вешци клапци неваљани
Зипарају прије зоре Пруси, Талијани,
И комшија твој је усто, па се нешто брани
Ох не знају како ј' слатко спават' натенани.

Пс! лагано, пушке, топи и ви бурни људи
Нек вам срце лакше бије у ти врели груди,
Полагано, Европо, и цео свете луди,
Само тио, да се чедо из сна не пробуди!

Отварају с', обијају с' будућности двери!
Народи се узткују као горске звери,
Отимају с', навалују ко ће проћи први, —
Бији, пији, чедо драго, душанова крви!

БИЛДУНГ.

Душанова два потомка
Деветнајсти славе век,
Седе млади код клавира —
Она „нобл“ а он „кек.“

„Цум ентцикн! ал још само
Један валцер, же ву при!“
О слушајте како ј' гетлих
Овај нови потпури!

Он штехером такт ударка
О свој ланчић о бижу,
(То би рифом боље ишло,
Штета што му није ту.)

Још цум абшид он је један
Одмауко посторел —
„Ви сте кинстлер хер фон**!“
Љубим руку „мадмазел!“

Душанова два потомка
Деветнајсти славе век,
Сватили су дух времена —
Она ј' „нобл“ а он „кек.“

Смејо сам се да не плачем —
Гледајући ови јад,
Гледајући ** сокак
Гледајући Нови Сад.

МАРКОВО БЛАГО.

И нађоше у Прилипу
Закопано благо много,
Што ни Марко, дели Марко
Потрошити није мого.

Де нека ми когод каже
У данашње доба гљило,
Како би се ово благо
Понајбоље потрошило.

Да је мени пало шака,
Не би тео чинит' ина,
За шест стотин' ока злата
Купио би море вина.

Па би позво на пијанку
Све кукавце нашег доба,
Опио би удворице,
Опио би многа роба.

Улизице, трчилаже,
Чанколизе, готоване,
Да се кучке забораве,
Да истину продиване.

А дозво би у прикрајак
Господаре њи'ве сјајне,
Нека чују шта им мисле,
Нек докуче многе тајне.

Марко би се насмејао,
Насмејао из свог гроба, —
А таки би настануло
Друго време, друкче доба.

НЕК СЕ ЗНАДЕ ДА СМО СЛАВНИ!

Бачван, Сремац, Банаћанин,
То је славна ствар,
„Ништа лепше ни славније
Него граничар!“

„Мало нас је ал смо људи...“
„Јунак нам је био дед!“
Све седимо певајући:
„Устанимо сад је ред.“

Кад пијемо црвенику,
Каву или теј
Све се ори мушка песма:
„Сложно!“ и „Напреј!“

Не боји се Србин смрти
Врашке песнице,
После ручка протегли се:
„Ево деснице...“

Кад запали на ћилибар
Своју цигару
„У ватру“ ће „и у воду —“
(И у пивару).

„Брат с братом, род с родом“ —
Карта се до зора,
„Који не зна кад треба“
Горко платит' мора.

Дардају се, убијају —
„Ал не чујеш плач;“
Већ кад падне који јунак
Онда ј' истом „мач.“

„Редом, редом, Рајице“...
„Пева, кличе српски син...
„Чаше звече, поља јече,“
„Пред њим стрепе душманин.“

Соколи смо, србенде смо,
Бољи него наши стари, —
Понајбољи у сватови
На дањама и свечари.

На знатели шта још смемо?
„Полумесец“ приклињемо,
Нек с' смилује „нек потавни,
Нек се знаде да смо славни!“

НАРОД.

Ал, бога вам, делије,
Дипломате круте,
Кад се чаша прелије,
Шта вам срца слуте?
Круноноше велије,
Кад сте баш у цвету,
Шта мислите за што су
Народи на свету!

А, бога вам, господо,
Стара, нова кова,
Што иљаде гладују
Рад ваши столова;
Што вам силни робови
Златне дане преду —
Шта мислите за што су
Народи на свету?

Протуве, што лажете
Своме господару,
Да вас мало провоза
На златном батару, —
Чанколизи, кад сте већ
Постигнули мету —
Шта мислите, за што су
Народи на свету?

А дембели, што но се
Просвете бојите,
На народу крвав зној
А ви се гојите!

Што под расом крије́те
Саможивост клету —
Шта мислите за што су
Народи на свету?

СЛОГА.

Кад се сложи с лисом сова,
Кад пољуби крме јарца,
Кад окади твор зељова,
На загрле и магарца;

Кад на рачун кратка мира
Мачка с мишем мирно спава,
Курјак с овцом кокетира,
Рода с' жаби извињава.

Кад пузавац свраки вели,
Да и' једна мисо спаја,
Кад стеница с бувом дели
Братинскога загрљаја.

Кад се паук с мувом слиже,
Гуштер пева о стонози,
Крекетуша рака диже —
А рак пева оду слози...

Ху, ратос ти таке слоге,
Чисто ми је од ње страва. —
Куд и камо ј' лепша борба,
Кад се боре до два лава.

СВЕ СВЕ АЛ МОНАРХИЈА!

Дела, дела, дела!
Држ'те с' људи пчела!
Ту ј' природа чиста
И непокварена,
Ту ј' уредба иста
Од први времена.
Један заповеда,
А множина гледа
Само посла свог;
Краљица краљује
А народ је штује —
Тако оће бог.
Та завир'те само
У тај пчелски свет:
Радене су мање,
И лакше и тање,
На краљици таки видиш
Да је — „мајестет".
Другога је створа,
Другога облика,
Жаока јој двапут дужа
Нег у поданика.
Па какав је код њи красан
Монархиски ред! —
Посо им је мед —
Та баш и' је бог створио
Људма на углед!

*

* *

Ви, што нисте
Монархисте
Прим'те пример тај!
Свиколици
Републици
Учините крај.
Дегод има народ каки
Ког краљица с в о г излеже,
Дегод има свеза таки
За краљицу што га веже, —
Де су људи, поданици,
Тако ситни, мали,
А краљица или краљ
Друкча нег остали,
Ту природа миг нам даде
Какав да је начин владе,
Република ту не прија —
Ту нек живи монархија!

———

ЦИГАНИ.

Седио је матор Циго,
Поред њега стара дада,
А око њи циганија,
Женска, мушка, стара, млада.

Ватра гори, дим се врже,
Дим од ватре и кржака,
Па се гуре, гријy, прже, —
Седе као сред облака.

Ал говори матор Циго:
„Нигде нема лепши дана,
Нигде нема боље среће
Него што је у Цигана!“

„Како лепо ватра гори
Без оџака, без огњишта;
Наше главе к'о и друге, —
Не плаћамо на њи ништа!“

„Црна боја — ал' је стална,
У нас нема туђе крви,
Нит се странац уз нас лепи,
Последњи је к'о и први.“

„У нас нема издајица; —
За туђинство ко се маши,
Познаду га, прогоне га,
Што нас има сви смо наши.“

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА БЕОГРАД

„Нит' нам когод име таре,
Нит' у језик когод дира,
Нит' нас когод силом дели,
Нит' нас когод анексира."

„Нисмо страшни, нисмо јаки,
Нисмо Англи, нисмо Руси,
Али како Циган свира
Тако други играт' муси."

„Не дркћемо као Турци
Кад пуштају деца змаје;
И војводу бираћемо —
Пестер Лојд га већ признаје.

„А слободе куд ћеш лепше
Него черга, поље, шума?
Ако би нас когод презро,
Тај презире свога кума."

„А дођели какво време,
На што с' нико није спремо,
Нека пази куд ће који,
Ми врачати бар умемо."

Ту је стао матор Циго,
Само лулу да запали,
Ал Цигани стари, млади,
Од мудрости сви поспали.

ОБЛАЦИ.

Ја нит' волим рибу ловит'
Нити марим ватат' раке,
Већ кад ми је дуго време
А ја гледим у облке.

Ту ти има чудни шара,
Свака вида, сваке боје,
Ту ти има разни слика,
Исто ко на земљи што је.

Тек уочим један облак,
Па повичем: Гле жандара!
Ал не прођу два тренута
Па се створи баба стара.

Кад ал баби расту нокти,
Рогови се дижу право,
Мало, мало, гле и репа,
Од бабе се створи ђаво.

Зар то несу смешне ствари!
Смешне, али несу чудне,
Та чудо би текем било
Да од бабе анђо буде.

Уз ђавола неки оро,
Нешто пружа, незнам шта је,
Округло је, шућмурасто, —
Знадем само облак да је.

А каква је оно чета,
Као да се на бој спрема, —
Док ја пази, куд ће, шта ће?
Дуну ветрић, па је не ма.

Очи бацим мало даље,
Тамо једна црна гора,
Високо се диже, диже.
Боже мили! лепа створа!

А сунце је поче златит',
Па је златна и крвава,
Кад загледам мало боље
На њој мртва турска глава.

А ко ј' оно? — Лепа дева,
Сасвим горе на висина,
Ја помисли: На небу је,
То ће бити војводина.

Прекрштене руке дигла,
Као да се богу моли,
На једаред разви крила,
Па се поче спуштат' доли; —

Ал и песма већ је доли,
С обичаја нећу сврнут' —
Кад би тео причат' даље
Моро би се лист превртнут'.

СВЕ ЈЕ ИГРА.

Мудри веле una voce:
Свет је панорама! —
Ко погледи кроз стакоце
Све је игра сама.

Виноград се разцветао
Радују с' амици,
Ал гле облак носи леда,
Па се игра с пиљци.

А људи су као деца, —
У том су беати,
Играју се сваке игре,
Највише — солдати.

Луде мисле за јело је
Што дијета ради,
Па зато су најволели
Да с о д л у к а гради.

А дијета театрише
„Кирјања“ се прима,
М и ш и ћ игра врло добро —
Како ће К и р Д и м а?

А у Бечу стиснули су
Празну шаку јако,
Па нам веле погађајте:
Лијо или тако?

Буњевцима, старој деци
Допада се шара,
Сучу брке, носе жврке,
— Играју с' Мађара.

Ерцеговац чигру тера,
Чигре несу праве,
Већ су турске обријане
Па чиграсте главе.

И време се само игра
Оно с' игра жмуре,
Редом скрива Телекије,
Омере, Кавуре.

Време ће нас надиграти,
Виш како се жури,
Тек ће онда престат' игра
Кад човек зажмури.

МИСЛИ ЈЕДНОГ МАТОРОГ III.

У шлафроку, красном створу,
Испред куће тијо шета,
Распињу га важне мисли, —
Шлофкапа му ништ' не смета.

Шмрка, шмрка, — кија, кија,
А тако ми божја вера, —
Изгледа ми као каква
Повелика тубакера.

Па је срчан, па је жустар,
Кочоперан старац мали,
Како чује српски говор
Одма виче: „Круци нали!“

„У Најсаџу тако штогод! —
Ал је не знам, мајнер селе,
То је баш џу разенд верден —
Ти народи разне феле.“

„Мир никс тир никс шпрехен рациш,
Па ефентлиф гајдаш свира, —
Као да су у Белграду —
Тако с' нико не женира.“

„О ди алтен полицајен —
Ти су знали шта вам фали!
Сад је лако носит' барјак
И душанку — ту карнали!“

„А да и' је држ'о хергот
Хир ин Најсац још пар јарн, —
Реко би ја гутн абенд
Денен Рацн унд Мацарн.

Али фрајлих, сад је прошло,
Дас вар нох ин гутен таген,
А сад боме, сада мора
Унзеранер фил фертраген.

„А тај рајхсрат, — вајс дер тајфел,
Ко да га се ништ' не тиче,
Што се дигло велко мало,
Па све већма грди, виче.“

„Јер ово је хехсте цајт већ,
Што се овде данас ради, —
Ономад су трипут коло
Свирали на промонади.“

„Па већ ево почели су
Со фил цајтунг редигирн, —
Па театер да се зида —
Дас ист вирклих цу крепирн, —

и т. д. и т. д. и т. д.
и т. д. и т. д. и т. д.

ПЕСМА.

(ЛЕПО СЕ ДА ПЕВАТИ — МОЖЕ СЕ И ПЛАКАТИ).

СОЛО.

Растераћу ја то чудо
Што ми под нос рена тре,
Боље данас него сутра,
То сам требо још и пре.
Растераћу те зборове,
Ја сам тога већем сат,
Каква Пешта, какав Загреб?
Растераћу, — растерат',

КОР.

(СЛОЖНО СА СВИЈУ СТРАНА.)

Растерат', — растерат', — расте — расте
— расте — рат.

СОЛО.

Разладићу вруће главе,
Нек је лудом послу крај;
Даћу, даћу, — ал' знам шта ћу, —
Ворта писл, почекај.
„Ми смо браћа повађена!“
Каква свађа, какав брат!
Ви сте саме Гарибалде,
Ви морате буктират'.

КОР.
(као и пре — још и лепше.)

Буктират', буктират', букти — букти —
букти — рат.

МАШКАРЕ.

Прођ' ће зима, месојеђе,
И прављено цвеће.
Балови се уморити —
Ал машкаре неће.

Тражиш брата и човека,
Племените даме, —
Окани се празна посла, —
Машкаре су саме.

Мислиш ево родољуба,
Срце ти се смири,
Гледнеш боље, испод маске,
Себичност провири.

Смешни ствари, тужни ствари
У томе пелмелу,
Ено Бошње, српска сина
У турском оделу.

Само Срба да не видим
Кад маску огрне,
Туђи буда, туђи чуда,
И фракове црне.

Понда играј, понда скачи
По том светском балу,
По нотама бог зна каквим,
По врашком журналу.

А кад дође ведро чело,
Које маске не ма,
Лажне браде дрмају се, —
Пада анатема.

Прстом пруже на његака,
— Гле безобразника!
Тај се неће да обуче!
Па све већа вика.

Мора јадан да се скрије,
И да се повуче,
Ако неће да га уда
Машкара утуче.

Тешко речи истинитој,
Тешко голој шали,
Замотани канонери
Одма вичу: Пали!

Прођ' ће зима, месојеђе
И прављено цвеће,
Балови се уморити —
Ал машкаре неће.

И Комарац већ облачи
Мало машкараде,
Па се чини да ни четир
У накрст не знаде.

МИРИС.

Свашта има свог мириса,
Надалеко и наблизу,
Било у Риму ил у Бечу,
Науплији ил Паризу.

Не верујем пустом уву,
Ни очи ми доста нису —
И новине и старине
Познам само по мирису.

Гле из Грчке гласи мира,
Канда боја видли нису;
И ја би им веровао
Да не познам по мирису.

Чујућ' гласе једног Срба
Не верујем моме слуху —
Ал шта вајди не веровать'
Кад се позна по „геруху!“

„Равноправност свим и свуда,
Само уз нас браћо драга!“
Бог и душа лепе речи,
Ал на жалост rossz a szaga!

„Што је право то је здраво!“
То зборише све до јуче.
Ал кад дође до деобе
Морам рећи „пуће! пуће!“

На тако је све на свету,
Све на свету од вајкада,
Свашта има свог мириса,
Боље рећи: свога смрада.

Ко што жели може знати;
Верујте ми, ствар је лака!
Само треба добра носа, —
Добра носа и — стомака

ДА ЈЕ МОЋИ!

Моји мили, моји драги,
Нешто ћу вам касти,
Да је мени што у снази
Да ми је у власти,

Да је мени више моћи
Нег што имам туде
Ја би знао и помоћи
И наказат' људе.

Изврто би и из шале
И истине пуке,
Ствари грдне, ствари мале,
Што ми дођу руке.

Сад на пример, — не би стваро
Новце од папира,
Потего би гвожђе старо
Нека парадира.

А почео би позориште
Зидат' од магнета,
На не треба да се иште
Од тврдога света.

Боље сам се премислио, —
О да видиш шпаса,
Сва би врата отворио
Вертхајмови каса.

А луткама на банкама
Дао б' српске свести,
Били могло бити нама
Бољи благовести.

А од каса господаре,
Ципи-богатире,
У касе би затворио
Нека из ње вире.

Ја би води дао снагу
Јачу нег у вина
На би гледо водолоке,
О чудни милина!

Ала би се разиграле
Оне грешне груди,
Искипеле многе тајне,
Умишљаји уди!

Дао би манунг сваком листу
Кој' истину штеди:
Свака врста која ј' лажна
Ома нек побледи.

Ал би било шале, смеја,
Нагађања разна
Кад би дошла Пошта, Преса
Чиста, бела, празна.

О Д А

ПРИ ПОГЛЕДУ НЕМАЧКИ ФИРМА НА СРПСКИМ ДУЋАНИМА У СРЕД НОВОГ САДА.

О дај ми, музо, грло тако јасно —
О дај ми, музо, музикалан дар,
С обичним гласом не може се ласно
Опевat' овај родољубни жар.

У Новом Саду — српскоме Паризу —
Багрјаношарна зора јавља блеск;
Са фирмамента на фирме се спушта,
О ту је фино, ајнциг и гротеск.

Примерним духом, без користољубља,
Из чистог триба просвећеню свом
Украшена је скоро свака болта
С Улфила штапци, скоро сваки дом.

Кирил и Метод тисућлетни светци
Доситеј, Рајић радују се сви, —
Душе им пољу песму покајања:
Овако треба, фалили смо ми!

И Клијо сишла да бележи верно,
Западном духу пружајући лек,
Како је Србин мудар, жертвоносан,
Нихт ибертрибен, просвештен и мек.

Прилаже народ, позориште диже,
Талија с' спрема у свој нови храм.
О како ће јој мило бити место,
Мисли ће да је Беч ил Амстердам.

Журте се дакле, ко што сте почели,
О дични Срби, скин'те српски знак,
Добро би било, кад би у фришкоћи,
И име мого променити свак.

Просвета иде железом и паром,
И грдан носи за варваре бич,
Па тешко нама, о срамоте црне,
Кад спази древно српско *иħ* и *виħ*.

Једно је само што се бринем љуто,
Што неће да вас пољa пуки свет —
Муштерије су јогунасте тице,
Од ваши болта окренуће лет.

Туђин вам неће ни онако доћи.
А Србин — шта ћеш? — не мами га шрифт.
Закован Србин у простоти својој
Чујте га само ви гемајн ер шприхт.

„Ја сам му“ вели „муштерија главна,
А он мој језик презирати сме,
Бар часно име да ми српски каже,
Па ту пазарит', — нећу, боме, не!“

Ал ово нек вас не тушира ништа,
Шта знаду они шта је нобл велт.
Друкчији људи признаће вам жертве,
Награда ваша, си ист шон бештелт!

ДОБРИ ЗНАЦИ.

(од Бољевачког пророка.)

Ој Србио грешна мајко,
Ој Србине њезин сине,
Рад би теби добре знаке
Наговестит' из даљине.

Шта ћу, кад смо слаба створа?
Шта ћу, кад смо ташти људи?
И преварен кад се нада
Нек га нико не осуди.

И ја држим, и ја судим
Да ћеш голем рад почети,
Да ће песме твоје славе
Високо се још попети.

И већ видим оне гусле,
Што ће твоје светлит' лице,
Ко се сумња, ја му велим
Дирнуто је већ **Ужице**.

Добар знак је и то, што би
Радо Турчин **Соко** дао,
Да се зове *Кукавица*
Би га себи задржао.

Ја би рећо таки знака,
Ал се можеш тим понети,
Па ћеш зинут', да ти чворак,
Готов, печен сам улети.

А Бог ти је **Ражањ***) дао
Пожаревац, Палеж чека, —
А то значи сам га пеци —
Та имадеш и **Ипека.**

И **Лесковац** Бог ти даде,
Куд ћеш мига ти већега,
Ти имадеш **Раниловца,**
(Ал још нико не виде га).

Но и зли се знака мора
Човек сетит' пре нег страда, —
Не би била **Црна** гора
Да имамо **беља** града.

На развали **Лежимира**
Треба дићи **Делиграда** —
Тако вели Бољевчанин,
Кој се само добру нада.

---

*) Село у Србији.

? ? ? ? ? ? ?

Кад је оно Бог запито
Праоца Адама —
То је био први вопрос,
Свију други мама.

Плодна мама плодни кћери,
Плодни унучади,
Па се плоде немилице
Вопросчићи млади.

Шта је пито Бог Адама? —
Пито га дал спава.
Од тог тоба сваки вопрос
Људе успављава.

Колко уста и језика,
Сваки се изландо —
Најпре врева, хука, бука —
Cur? Quomodo? Quando?

Вопроси се шире, врте,
Вркоче и трче;
А кад треба одговара
Цео народ рче.

Па се спава, па се сања,
Ил ногама рита,
Догод когод из бунцања
Штогод не запита.

Понда опет „вопрос“, „kérdéš“,
„Question“ и „Frage“ —
Играју се мало „Гебе!“
Помало и „Шлаге!“

Понда опет јоицакат!
Лаку ноћ! Бон' ноте!
Нек се у сну нова чуда
И вопроси коте.

Беше вопрос српски, турски,
Беше талијански,
А одговор разтопи се
Као и снег лански.

Сад се опет грчки роди,
Те одговор чека —
Зинули су веће многи
С близа и далека.

А Комарац чуда гледа,
Гледа на тенане,
Јер се сећа да је тако
То било и лане.

Па вас учи: когод жели
Да му срећа певне
Пре питања нека оштрим
Одговором севне.

ПЕТ ТАЛИРА.

Та није давно, — овог лета беше,
Кад оно Пољску муке обузеше;
Падоше силни, ал у славу роду,
Падоше радо, — јер је за слободу;
Дадоше пример, шта врлина може...
Европа плака — али не поможе.
Невоља она, која иде редом,
Сад беше пала свом силом, нештедом,
Сад беше пала сред пољске „ојчизне“
(Оданде после Бог зна куд се тисне).
Голи и гладни врли сиротани,
Без крова јадни, ко тица на грани,
На голом каму рањеници пиште,
Крвљу и сузом квасећи гариште.
Ох, камо браће, да им бол ублаже!..
Европа жали — али не помаже.
Тек дегде, дегде која добра душа
Сети се бога па им удел пружа;
А ко је близу — штогод има даје —
Тежко ј' свом своје слушат' уздисаје.

Па тако беше једна млада мома,
И она оста без оца, без дома,
Сузећ' са сусним', гладујућ' са гладним',
Тужећ' са тужним', јадујућ' са јадним'.
На једном рано, — аој Боже мили! —
Дође де гладна сиротиња цвили,
Дође ко анђо несрећнога мира,
Подели гладним', болним' пет талира.

Одкуда благо сиротици отој?
Одкуда сребро девојци сиротој?
Одкуда њојзи, кад гладује сама? —
— Касћу вам, кас'ћу — мојим Српкињама.

Сирота мома — (благо браћам' њеним
Благо им и сад 'вако потрвеним,
Та благо свугде де је таки жена!)
Имала ј' плаву косу до колена —
Свилено злато, или златну свилу,
Као што Пољак своју пева вилу.
Сетила с' мома своје косе плаве,
Одреза косу, одреза до главе,
Одреза урес овај анђо мира,
А Чивут даде за њу пет талира.

Мени се једнако врзе по памети,
Која ће дама ту косу понети,
На ком ће балу дичити се њоме,
Са златном косом ове пољске моме!

Ал то није прича, истина је сама,
Можете наћи свуд по новинама,
А ја је сложи у стихове вама,
Не бил је нашла која српска дама,
Па нека чита, нек се делектира
Пред подне, кад је фризер узфризира.

МИНОРИТЕТ.

Тако ти је од вајкаде
На овоме свету:
Што је добро то остане
У минориtету.

Ми желимо сталан устав,
Желимо дијету,
А она се разтопила
У минориtету.

Ми би штампу слободнију
У новом полету,
А она се прогрушала
У минориtету.

Ми би светлост слободнију
Старом бајонету,
А она је зар'ђала
У минориtету.

И просвета отима се
Да постигне мету,
Ал и она заглиби се
У минориtету.

Ми би слогу, ми би љубав
У најлепшем цвету,
Ал и они замрзну се
У минориtету.

А тај дечко минoритет
Буд по себи страда,
Турају га са сви страна
Често изненада.

Туркају га, гуркају га,
По прстима туку,
Свако јутро, свако вече
За уши га вуку.

А ја велим нек га реном
И бибером часте,
Нек га вуку за увешце —
Да већи порасте.

А кад падне нек с' на моју
Сети баба Насту —
Она ми је увек рекла:
Од тог деца расту!

СЛОБОДНА ШТАМПА

од шпицбергера.

Већ од једа и мени се
Ауфдрингују верс.
Мора човек бити фухтиг
На те редактерс!

Врпоље се, мигоље се,
Погледају шел, —
Зар још ни сад ниси руиг,
Ту канили, јел?

Аус ден ауген сит ман инен
„Јао!“ или „јај!“
Све им нешто штампа крива
Није доста фрај.

Да вам штогод друго фали,
Онда добро, хајд’ —
Ал овако, мајне херн, —
Сајц дох ајмал кшајт!

Ибермут је код вас само,
То је само бес, —
Можел штогод фрајер бити
Него унзре прес’!

Та ни један не морате
Имати фердрус,
Зар морате редигирен,
Та то није мус.

Та цум бајшпил, си мајн либер
Алтер гутер Змај!
Ви можете перо бацит’,
Тас штет ннен фрej.

Та вама ћу баш онако
Рећи инс гесихт,
Ви би могли оставити,
Ес рентирт сих нихт!

Баш ако вас сврбе прсти,
Ено канцелај,
Сутра кажте нема Змаја,
Тас штет инен фрај.

То ако вам доста није
Дан бедаур их сер,
Со фил фрајхајт, круцинали,
Унд си винчен мер!

А баш ако није другче
Него редактер,
И ту је широко поље
Иберс крајц унд квер.

Какву стару анегдоту,
Какав фест-гедихт,
Хајратскшихтен, данкадресен,
Или курсберихт;

Или какве унгликс-феле,
Какав мордгешихт,
Тога има увек доста,
Ан тем фелтс ја нихт!

А вас гет си ан што Гискра,
Што Кајзерфелд шприхт,
Све једнако таке ствари —
Тас беграјф их иихт.

Наполеон? — ласт ин фари! —
Линколн, Гариба — —
Анђолети, Бисмарк, Холштајн
Апапрлапа!

Понда штихелн, понда вицелн,
Понда дефицит —
Па још да вам не кажеду,
Се, јец коменс мит!

Зато, мајне либе херн,
Будте већ гешајт;
Бај со филем нох бегерн —
Дас гет алцувајт.

ЈУТУТУНСКА НАРОДНА ХИМНА.

Боже свети подржи нам *књаза*
Здрава, крепка, охола и славна,
Јер на земљи нит' је кадгод било,
Нити ће *му* икад бити равна.

Овај народ врло добро знаде
Да је створен само *књаза* ради,
Да *му* даје порезе и хвале,
Да *га* двори и понизно кади.

Боже силни с висока жилишта,
Пригни ухо нашем слабом гласу,
Боже свети, не дај ником ништа,
Да што више остане нам *књазу*.

Ради *њега* сва створења живе,
Ради *њега* сунце грије с неба
А тај народ, а ту земљу нашу
Подржи је — ако *књазу* треба.

Одузми нам и жеље и гласа
Одузми нам мудровања клета,
Да *његову* намеру не пречи,
Да *његовој* мудрости не смета.

Дај *му* с неба најсветије даре,
Полицију, шпицле и жандаре.
Ако неће да душмана свали,
Бар на своме нек срце искали.

Нек народи нашу славу знаду,
А нас пусте чмавати у ладу,
Ал и онда нек је стража јака,
Јербо има сана свакојака.

БЕОГРАДСКЕ БАКЕ И ПРОЛЕЋЕ.

„На пролеће. — На пролеће. —
Док се разиграмо ....“
То ј' лозинка наше среће
Од како и' знамо.

„На пролеће. — На пролеће.
Ево абердара!“
То је песма, колко нова
Толико и стара.

„На пролеће. — На пролеће.
Сад свега имамо.“
То је песма, што је Срби
Сви на памет знамо.

„На пролеће. — На пролеће.
Само сад немојте!“
То је песма марзељанка
Дукатовске својте.

„*На пролеће. — На пролеће.*
На да ви'ш јунака!“
То је песма недочета
Београдски бака.

А пролеће, итро момче,
Не чека лимуна,
Док длан о длан зиму сруши
И ево га туна.

На погледи наше баке
У јуначко лице
И пружи им прво цвеће
Лепе — *пресличице.*

* * *

Сад „Змај“ може мирно лећи
Да с бакама дрема —
Од пролећа, вала, бољег
Иронисте нема.

БЕЗ КУЋЕ.

Немам крова, немам куће,
Ал се тешит' знам:
Има више безкућника, —
Ту ја нисам сам.

Животиње, божји створи,
Без куће су све,
Са кућама животиње
Видио сам две:

Пуж, корњача — А фала ти
На хаузхерству том!
Волим брате не пузити
Ма не имо дом!

СВЕ НА СТРАНУ — КОРИСТ ПРЕДА СЕ.

Дете моје, идеш на пут,
Прими к срцу речи ове,
У практичном новом духу,
Како с' сада словослове.

У далеком свету
Буде чуда свака,
Заљуби се богатошка
И у сиромака.
Ако се и теби
Тако штогод деси —
Само имал блага,
Ти се не понеси.
Шта је гадно лице!
Шта је гадна душа!
Ко за вишим тежи
Од тог се не гнуша.
Ма аспида била
Дукати је красе —
Ти мрзост на страну,
А корист преда се.

Кадикад се нађе
Човек у малеру,
Да се искобеља
А он зада веру.
После иде путем,
Многу срећу срета,
Мого би је узет,
Ал му вера смета.
Дете моје, драго,
Добро пази на се —
Ти веру на страну
А корист преда се!

Прилика се деси,
Мошеш части стећи,
А савест се тргне,
Па ти пут препречи.
Не слушај јој, сине,
Сувопарне гласе —
Ти савест на страну
А корист преда се!

Истина је лепа
Док човеку асни,
Ал ако ти не да
Залогаја масни
Ти се ватај оног
Ко ти пружа прасе —
Истину на страну
А корист преда се

Много ти је речи?!
Оћеш краће? — ето:
Што користи даје,
Оно ј' само свето.
А што њојзи смета
То је ствар проклета.
Зато туби добро
Ове мудре гласе —
Све друго на страну
А корист преда се!

„ВИДОВДАНУ."

Ти чиста водо из кальавог врела,
Ти чегрталько слободни начела,
Под лорфом лава дипломатско шише,
Дромбуљо стара политике више!
Гласило лова, параде и смотре,
Ти дуго путо министарске лотре.
Црвеном крестом напућена ћурко,
Ти слатка, лепа, отровна печурко!
Ти ситна буво назадњачког свраба,
Преслицо прашна кукавички баба,
Беззуба слико од Кервера стара,
На златном ланцу господског литара,
Неверна веро сваког господара —
Нема ти пара!
Али га умеш говорит' на звезде,
Шта фазани раде, како коњи језде,

Како се здравља при овом асталу,
Како се игра на ономе балу.
Очеш да осветлиш жмиром твоје лампе
(Risum teneatis) достојанство штампе.
По нашем пољу као манит ћипаш,
У нашу чорбу мирођију сипаш,
На нашем одру о слободи сањаш.
А у свом буџаку батини се клањаш,
Језеро наше безсмислено мутиш,
А у свом дому ко заливен ћутиш.
Тили си гласник нашег новог века,
Јуначког рода, Вељковог порекла!
Тили си барјак шумадинског жара,
Ти усклик јасан јуначки недара!!
Тили си израз наде бољи дана,
Тили крчиш пута напредка ваљана,
Тили си бранич ти једри синова
Србије свете дични соколова,
Тили си вођа будућности красној?
— Ти гладна мачко на сланини масној.
А терај само, терај тако даље,
Прави те Србин сваки кроз познаје,
Он и кад дрема, а и кад се спрема,
За тебе не зна, као да те нема.
Само се мани нашега пазара,
Та свако себи своју срећу ствара;
Кад ниси јунак на огњишту своме
Немој ни код нас вијати фантоме.
Ти терај свога посла ћоравога —
Можда ћеш тако развеселит' кога.

Учи јунаке да вратове ломе,
И како се бежи на коњу доброме,
Како се скаче преко баријера,
Колко је од Ишла до св. Михела,
Како се од Срба гроφић Шандор ствара—
Ту ће теби бити бољега шићара.

ЦРВЕНО МОРЕ.

Од како је света, све се бије, гине,
Све неко тражи неке величине
Данас ратна ала тисуће прогута,
Сутра опет гладна на тисуће зине,
Онај се бори, да га обест мине,
А овај гине да му с' име вине;
Један што хоће, други што мора,
Трећи што је пао међу замке њине.
Баш ко да судба нема бриге ине
Него се само о разбоју брине,
Овог да дигне, оног да скине.
Та крвопролића чудна нам се чине —
Ал ко зна шта пише у књизи судбине!

Векови мира мора да су скупи —
Млого с' крви иште да се то одкупи...
Можда је судба одредила меру
Колико ће крви да одлије зверу,
Грабљивом зверу што се човек зове
Па да буде питом за векове нове.

Можда се мора напунити море
Црвено море, крваве дубине
Иза ког ће сунце оне нове зоре
По вишем суђењу, лепше да засине.

Пусте је крви проливено много,
Ако с' море иште не треба још много.
Па ајде даклем, кад се нема куда,
Нека потеку потоци од свуда.
Ако се мера напунити мора,
Пун'мо што прије тог црвеног мора,
Јер можда само за тим морем чека
Мојсије нови садањега века
Да нас преведе на обетовану
Мирнију, лепшу, слободнију страну,
А чеда божја да наиђу склона —
А море да склопи војску Фараона.

УВОДНО-ВОДЕНА ПЕСМА

НА ВОДЕНИ ПОНЕДЕЉНИК.

Ох, додај ми воде, вило,
Па ма одкуд било.
Дај ми воде много,
С којом би се мого
Опрат' неки чин,
Дај ми воде, што ју свако
Тера на свој млин.
Дај ми воде, што су браћа
На дијети својој рекла.

Дај ми воде, што ће опет,
Онуд тећи куд је текла.
Дајте воде, о крчмари,
Што вам вину лице покри.
Дајте воде, магистрати,
Међ којима има Мокри.
Дајте воде, сунђер-браћо,
Што вас од ње снађу муке.
Дајте воде, председници,
Што перете њоме руке.
Дајте воде, што правите
Да од крви буде вода.
Дајте воде ревнитељи,
Пријатељи нашег рода,
Оне воде, преко које
Превести нас жедне знате,
Дајте воде, новинари,
Ви је барем тма имате.
Дајте воде да полијем
Оне мртве, оне лење.
Што воледу гладни спават'
Негол ранит' на јутрење.
Да полијем онај гњилеж
Што баш онда слатко спава,
Кад се узкрс један слави
А други се обећава.
Да те прскам, мили роде,
Десно, лево, тамо, овде.
И Бошњака сиромака,
Ерцеговца, јадиковца.

Да заитим, шат ће која,
На Србију капља пасти
Без увреде надлежности,
С допуштењем више власти.
И великог ког Хрвата,
Треба да га несвест прође,
Да полијем и Словака,
Па да и он к себи дође.

Па сад иди, па поливај,
Песмо моја, водолика;
Еуропску политику,
Али немој тика ј' чудна;
Београтску политицију; —
Ал немој цијa ј' будна.
Останел ти која капља
Поли Змају ког дужника.

УТЕХА МАЈМУНА.

Дочеп'о се један мајмун
Штуцерска одела:
Црна фрака, црни лаћа,
А пруслука бела.

Рајпајч носи, косу гладн,
Цигаретлу пали,
А у око заденуо
„Винтерфенстер" мали.

Разбацује дуге руке
На обадве стране.
„Ко сме рећи да сам мајмун,
Госино му тане!“

Па узима огледало
— О погане ствари —
Погледа се, а он мњмун,
Онај мајмун стари.

Окреће га десно, лево,
„Све је по бон-тону,
Особито фрак је красан
По новом фазону!“

„Све је лепо, ал из свега
Опет мајмун вири!“
Тресну клето огледало,
Не мож’ да се смири.

Једио се цело јутро,
После к себи дође,
Па овако филозофски
Тешити се пође.

„Ала сам ти права луда
Што се жестим туна —
Та има нас међ штуцери
Иљаду мајмуна!“

ЧЕМЕР-ДЕКА ПЕЛЕН-БАКА.

(ПАРОДИЈА ПЕСМЕ „САБЉА-МОМЧЕ ЦВЕТ-ДЕВОЈЧЕ“).

Љубило се двоје стари,
Обадвоје с наочари,
Пелен-бака Чемер-дека,
Љубили се тек по века;
Кад је прошло пола века
Разболе се Чемер-дека,
Грозница га тресе јака,
Двори њега Пелен-бака,
Залаже га слашћу сваком:
Комовицом старом јаком,
Киселицом сланом млаком
И кржаком и тубаком.
Ал беседи Чемер-дека:
Пелен-бако, нема лека,
Под главу ми још што мети,
Ја ти нећу преболети;
Већ чули ме Пелен-бако,
Чуј ако ме волеш јако,
Кад ме стара закопате,
Кад се кући с гроба врате,
Кад онеме поноћ тија,
Кад се даћа изопија,
Из гроба ћу теби доћи
Ти ћеш самном у гроб поћи.
Сад је дуго време било
Јер се много суза лило,
Затим старац стаде зеват',
Пелен-бака ста запеват',

У руку му свећу стисну,
Старац умре, бака врисну.
Купала га бака сама
Чистом водом и сузама,
Обуче га, намести га
Целива га, изгрли га,
Па се дигли црни свати
Да се дека у гроб прати,
У гроб, у гроб више кога
Била грана сува глога.
Кад је деку земља скрила
Пратња га је оставила
Ал остаде сама бака
Сузна, јадна и нејака
Па на деку мислећ свога
Изљуљала грану глога,
Поштапа се, оде кући
Шапучући, уздишући.
Мили боже, ево ноћи,
Шта ће бака у самоћи,
Већ сакупи шуре, прије,
Својту, куме и комшије.
Грдна жалост чаше суши
А све старцу спокој души.
Вечна памет — земља лака —
Шапучући пије бака.
А кад нису могли више,
Сви се кући изгубише
И остаде сама бака
Пуна, сита и напита

На помоћу глогов' штапа
И на кревет већ натрапа,
Де ће лећи да се пати,
Ах па онда и — заспати.
Кад је било глуво доба
Затресе се цела соба
А у соби код дирека
Створи с' онај Чемер-дека,
Ко озебо дркће цео —
На њему је покров бео.
Пред баком је старац стао,
Па се мало накашљао,
Кашаљ му је такав био,
Да је баку пробудио,
Јер кроз уво мозак дере
Ко последњи глас тестере:
Обећо сам, па ево ме:
Ајде бако гробу моме, —
Ми мртваци реч држимо,
Обећања бележимо.
Намршти се стара бака
Па се сети глоговњака,
Још повика из сви груди:
„Вампир, људи! вампир, људи!“
Одалами уз ту буку
Свога старца по кауку.
Глоговина старца смири,
Па сад више не вампири.

VII.

НАДПИСИ.

АЗБУКОПРЕТРЕС.

I.

S.

О сирото sјело! ил си уде среће,
Ил си одвећ криво, — Земља те измеће.

II.

Ӣ. (со слитнојy).

Иже поред Јоте
Уплашено стоји, —
Нек обрише слитну,
Па нек се не боји.

III.

Ѯ.

Ја сам писмо свето!
Фалило се ѯк;
А ти ајд у цркву
Одговори Вук.

IV.

Еф (f), што ваздан ради,
Сувотиња ј' сушта.
А гле нашег Ферте,
Два трбуа пушта.

V.

Щ.

Ща! ко тебе брани
Мора да је слеп.
У наше је Јоте
Барем лепши реп.

VI.

Ѡ.

ѡ! — ѡ! — ѡ!
И само се чуди,
Што га и сад пишу
По декоји људи.

VII.

Ѯ.

Ти ме питаш за ѯ;
А ја на то велим:
Ѯенофона не мам
Ѯантипе не желим.

VIII.

Ѱ. и Θ.

А камо вам *Θиθа*?
Тимоθија пита.
Θиθа грчка врајла
С **Ѱ**и је друговала,
Пси су друштво лоше
Па је појеdоше.

IX.

Ѵ.

Ѵжица лисица, с оба ува стриже,
Час говори вједи, час говори иже.
Таку накараду, људи протераду.

X.

Оксија, варија, камока с камаром
Закопани леже у буквару старом;
Пошаљи им, боже, вечитога мира,
Јер у томе гробљу има и вампира.

НАШЕ СВРАКЕ.

Мудри људи лепо суде,
Тице, веле, зору буде.
Ал ја молим свраке наше,
Да нам зору не поплаше.

ВЕЛИКА ЖАЛОСТ.

Миту снашла жалост већа, —
Туга мора црна бити:
Па зато ће шест недеља
Само црно — вино пити.

Онога не зови
Да управља чун,
Под црни бркови
Ком се жути кљун.

ХИМНА*)

ПАНЧЕВАЧКОГ СРПСКОГ ЦРКВЕНОГ ПЕВАЧКОГ ДРУШТВА.

Појмо богу! њему поје
Небо, земља, звездокрузи,
Водопади, огњедуси,
И громови и славују,
И вечност му славу бруји.
Нек се грле песме
С дола, са висина,
Што и' воде гласи
Светог Дамаскина.
Нек се слави спас!
А кроз оте хармоније
Нек се плете, нек се вије
И српски глас!

Појмо роду! род је тужан,
Векови су пуни туга,
Што га тиште, раздиру га,
У песмама мелем врије,
Да га теши, да га грије
Нек се песма ори
О јунаци стари,
Нек соколе нове
Одгоји, разжари,
Све за народ свој!
Нек се чује о слободи,
Што народе срећи води
И српски пој!

*) Следеће две песме изостале су случајно са места де су требале доћи.

Појмо срећи ведра часа,
На песме се небо смеши,
Где се пева ту с' не греши,
Где је песма нема јада,
Ведра душа све савлада.
Певаћемо, браћо,
Мили су нам дани,
Нек не пева тужан,
Коме душу врани
Саможивља жиг.
Ко зна шта му сутра снује?
Док се може нек се чује
И весеља клик.

ДВЕ РУКЕ.

На што су нам до две руке?
Ваша мудрост 'вако збори:
Једна ти је да се крстиш,
Другом после роби, мори.

Хај та друкче Хафис вели,
Незнабожац неумрли:
Једном, вели, пеар дижи,
Другом само драгу грли.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА У БЕОГРАДУ

СРПСКА НАРОДНА ЗАДРУЖНА ШТАМПАРИЈА.

ПЂ5 465

81

СВЕ ДОЈАКОШЊЕ

ПЕСМЕ

ЗМАЈ-ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА.

I.

ОРИГИНАЛНЕ.

Светодар Ил. Гајића
ученика
20/II. 871.

У НОВОМ САДУ,
ИЗДАЛА СРПСКА НАРОДНА ЗАДРУЖНА ШТАМПАРИЈА.
1871.

P 839

ПБ 5 465

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. бр. 54346

СВЕ ДОЈАКОШЊЕ

ПЕСМЕ

ЗМАЈ-ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА.

570

I.

ОРИГИНАЛНЕ.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА У БЕОГРАДУ

Светозара Ђ. Сарића
срп. кор. учитеља
у Сирмију 872.

У НОВОМ САДУ,
ИЗДАЛА СРПСКА НАРОДНА ЗАДРУЖНА ШТАМПАРИЈА.
1871.

цена 80 нов.

Bibliothèque
Publique
Québec

ГДЕ ЈЕ ШТО.

	СТРАНА.
Пролетње јутро	1
Балада	6
Двоја врата	9
Зора руди	10
Знаци неба	11
Одкуд се сунце рађа	12
По пољу је киша	14
Одби се грана	15
Дан	15
Дика Јела	16
Што се бога кара	16
Глас Бошњака	17
Доста пута	21
Како бива	22
Наше царство	23
Једна цура	24
Клетве	24
Кад сам јошште	24
Под прозором	26
У место срца	27
Земља и небо	28
На гробу хафисовом	29
У сватови	29
Тајна љубав	31
Дружина	32
Чашо моја, чашо	33
Тумачење сна	35
Крст од злата	36
Времену	36
Срце тица	37

СТРАНА.

Пакосном свету 38
Јесење вече 39
Кад се сетим 40
Сан 41
Код тебе 42
Љубав 42
Неком и неком 44
Мати, мати 45
Оној плавојци 46
За пољубац 46
Страшно вече 47
Мисао 47

Ђулићи:

Разговор са срцем 53
I.—LX. . . . . 57—162
Анђео Срба 105
...Било... 106
Крст 108
Песма што ју је декламовала на сентомашкој беседи у Новоме Саду мала Милица Николићева Цаверова 110
Вила 112
Песник и песме 114
Невинашце 116
Старац 118
Соколи, соколи 119
Рањеници 120
Песма старог српског мача 122
На велики петак 1868. 124
Народна Химна 126
Крв и сузе 127
Српска молитва 136
На гробу мушицковом 137
Негдашњем пријатељу Ђ. П. 138
Гвожђе 140
Животопис велике идеје 142
Неком краљу 144

СТРАНА.

Омладина 146
Басна 149
Има негде 150
Сентомаш 157
Потоп 164
Ђурђев-дан 172
Два сна 175
Лем-Едим 176
Три ајдука 178
Селим-Бег 181
Једна мајка 182
Питање 189
Од снега јунак 189
Промишљања 190
Уставно-успавна песма 192
Билдунг 193
Марково благо 194
Нек се знаде да смо славни 195
Народ 197
Слога 198
Све све ал монархија 199
Цигани 201
Облаци 203
Све је игра 205
Мисли једног маторог III 206
Песма 208
Машкаре 209
Мирис 211
Да је моћи 212
Ода 214
Добри знаци 216
? ? ? ? ? ? ? 218
Пет талира 220
Миноритет 222
Слободна штампа 223
Јутутунска народна химна 226
Београдске баке и пролеће 227

СТРАНА.

Без куће 228
Све на страну — корист преда се. 229
„Видовдану“ 231
Црвено море 233
Уводно-водена песма на водени понедељник. . 234
Утеха мајмуна. 236
Чемер-дека Пелен-бака 238
Натписи:
Азбукопретрес I—X . . . . . 243—245
Наше свраке 246
Велика жалост 246
Химна панчевачког српског црквеног певачког друштва. 247
Две руке 248

Види „Глас кај" од 1874. г. бр. 43. —

Змај-Јован Јовановић песник српски, дакле 20. Окт. 1874. у Новом Саду средњим венцем сјајно пред многобројним народом — увенчан.

У Ваљеву

Светозар Сарић
срп. кај. учитељ
у Ваљ.

I.

(ПРВИ ПОКУШАЈИ.)

ПРОЛЕТЊЕ ЈУТРО.

(1849.)

Я видѣлъ сонъ
Что будто я пѣвецъ.
Хомяковъ.

Кад славујак весео извија
Љупке звуке красни мелодија,
Први сунца пре нег сине зрак,
Добра срећа и несрећа с' деле —
Бежи тама од зорице беле —
Тајни неки чини ми се знак,
Тајно нешто из сна ме пробуди,
Тајним нечим напуни ми груди;

Чежња нека срцем ми овлада,
Измами ме далеко од града
Дивни часак да уживам тај;
Дивно гора у зелен с' обула —
Дивно поља цвећем се осула —
Мислиш други ево цвати рај.
Више звезда душа ми с' узвила,
Груди пуне — чуства и' налила.

„Жарки пламен прса моја грије,
Шта је срцу де но тако бије?

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА * БЕОГРАД

Ал изрећи зашт' ми неда бог?
Одлано би срцу немирноме,
Реко б' нешто милом роду своме,
Казо б' неку тајну срца мог —
Али ни сам не разумем гласа
Из немирни прсију таласа...“

„Чуј ме, боже, са небеса амо,
Зашто смртном чуства даде само?
Жељом прешо б' седми неба свод;
Мања сила што год жеља већа —
Више тужи што боље осећа —
А какав је осећања плод?...
Подај смртном барем мање чуства
Кад не даде више му могућства!“

Тек што слова изговори пуста,
Ал се диже облачина густа, —
Ја уздркта ко на ватру прут,
И под липу на травицу с' дадо,
Како лего таки у сан падо,
Тако заспи ком је чиста груд —
Плаво небо покривало м' било,
А травица узглавље ми мило; — —

Боже мили, шта се ово справља?
Ко ми с' оно кроз звездице јавља? —
Право доле удесила лет —
Ако ј' вила, таке више нема...
Па гле! — мени баш канда се спрема,
Гле у руци какав јој је цвет:
Гле већ овде, код мене је, дивна,
...Чудна створа...чуднили милина! —

„„Наштo речи, наштoли роптање?
Сретно тек је у бога уздање!
Чуство божи велики је дар,
Цвет са неба мирисави, красни
А пресађен у груди нам празни,
Чуство рађа у прсима жар,
Ал га младо срце излит' незна,
Неискусна живота је весна...““

„„Силна чуства у груди ти илове —
Зато т' ево гусле јаворове,
Уз њи невај милом роду свом.
Извор води богови су дали,
А за чуства песму су саздали,
То ће бити извор срцу твом;
Нек извире а из груди твоји,
Нек жубори, нек пере, нек пои!““

„„Не одмарај с' рода милујући;
Кад с' утрудиш њему невајући
Ја ћу сићи да т' отарем зној! —
Ретка милост велика је знака...
Ти с' осијан с' богињиног зрака,
Која певцу удешава пој,
А кад певцу крајњи данак сине
Славно име 'вако му се вине...““

То изрекла, под небом је била.
„Стани, стани о богињо мила!“
Тако викну да се ори јек.
А под липом тији ветар дуну —
Ја поскочи на земљицу црну...
Видим земљу, видим небо, брег;

Заман тражим по лугови густи,
Сан је био, сан је био пусти! — —

*
* *

Већ се сунце са искока креће,
Блиста росно по ливади цвеће, —
Ал под липу не допире зрак;
Ту ја седо крај бистрога врела,
Па ме мисо о сану занела:
„То је мени с више неки знак!
Ал ако је лаковерна нада?!
Слатка нада лаковерје правда!“

Ал погледај чуда големога,
Камо чуда спрам чуда овога?
На травици, близу срцу мом
Леже — гусле, баш де и' је вила
Мало прије руком положила,
Кадно оде с милим мојим сном.
Узо б' гусле — ал ми дркће рука,
Запево би али сам промука...

„Видим тамо, е се небо плави,
Гусле моје, јесмо ли на јави,
Ил вас санак доварати знао?“
„Ми смо твоје, а санак проуја!““
Тијо нешто из гусал' зазуја —
Сваки гласак на срце ми пао.
Од милоте подвикнути мора,
Да се оре одјеци од гора.

„Ао, боже, ког светови поју,
Свемогућство и доброту твоју

Кор звездица преузноси свуд!
А уз оте красне славопоје
Шаљем и ја теби фале моје,
Тебе слави благодарна груд;
Ти ми посла гусле ове миле,
На славу ти за свакада биле!“

„Ао, свете, пеливоју сјајни,
Ал пролећем онда текем бајни,
Када цвећем лик накитиш свој,
Кад се зефир свуд несташан шири,
Девојчици у недарце пири —
С руже мирис ту просипље њој,
Када лептир свуд по теби шеће,
Свуда шеће, свуда љуби цвеће;“

„Али бајност брзо своју сбаци,
Брзо оду нежни весне знаци,
Чим јесени поплаши и’ од;
Озбиљније онда време влада,
Ко ј’ што сејо ономе се нада,
Онда зрео сабира се плод.
Али тамо плода бити неће
Де не цвета у пролеће цвеће.“

„Па и певцу неће с’ замерити
Што се цвећем у пролеће кити —
Тако ј’ боже уредио сам;
Нек с зефиром разноси мирисе,
А с лептиром са цвећем грли се,
Док с’ не стиша у груди му плам;
Оћел боже и дал му живота —
Јесен носи тек зрелога плода. —“

„А ви, гусле, благо срца мога,
Мили даре сана пролетњега,
Одсад довек верни мени друг!
Чисто чуство будиће вам гласа,
Света љубав из груди таласа
Разњежи ће оштрији вам звук —
А кад злоба нападне вас клета,
Тешите се: така ј' судба света!“ —

„Тешко ми је живота ми мога,
Тешко с' маћи са места овога,
Али због ом, ево већ је дан!
Мило место, лино, тице, цвеће,
Заборавит' та срце вас неће,
Ка ни онај, чудни, мили сан
Дивног јутра, пролећа милога
И године и живота мога.“

БАЛАДА.

I.

Црна ноћца, глуво доба, —
Помрчине густа крила
Поред реке, воде тије
Двоје млади крије.

Прибежиште ј' ноћна тама,
Нема ноћца тајну чува;
Дању злобе љуб'ви прете,
Душмани се свете.

Ћуте тужни као неми
Ударци се груди чују,
А потоци суза теку
Све у тију реку.

„Ој не свићи никад, дане,
Не разстав' ме с драгом!"
Тако драги горко рида,
Тишину прекида.

Драга стиска њега грудма —
„Ја преболет' ране нећу,
Бољи мојој нема лека,
Гроб на мене чека."

„Ја зар сутра мораш поћи?
Да т' не видим никад више!
Свет је мени гора пуста
Без твојије уста!"

Не зна драги тешит' драгу,
Де ће болан тешит болног!
Небу горе диже очи —
Иско би помоћи.

„Та разведри с' небо мало,
Те изиђи блед месече!
Да ја видим на растанку
Последњи пут драгу!" —

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

II.

Разведри се помрчина густа,
И звездице показују лица,
Помаче се један облак мали —
Месец се појави.

Ал из реке нешто проговара:
Доцне, доцне, доцне се појави!
Ко те звао, ој месече бледи,
Више те не гледи.

Сијну месец од куд с' чуше гласи
Нешто плови по тији таласи;
Де засветли, ој месече, боље
Да ја видим ко је!

Двоје млади — лице им је бледо...
Ал и мртве стиснуте су руке —
Једна вода једне пирка груди,
Оће да и' буди.

Немој, немој будити и' свету,
Што не даде да се милују,—
Ту ће с' они, без злобе, у реки
Љубити на веки.

ДВОЈА ВРАТА.

(1850.)

Драгин тата има двоја врата;
Једна врата од ситна бисера,
Друга врата од сувога злата;
Што су врата од ситна бисера,
Кроз њи тата дику јој истера.
Што су врата од сувога злата,
Туд се врати још дражи од злата.

ДЕВОЈКА ЧЕКА ДРАГОГ.

(1850.)

Ој у оној тихој води Дунаву
Висока се бела кула огледа,
А са куле лепа мома погледа,
Не погледа у Дунаво дубоко
Већ у оно плаво небо високо,—
„Плаво небо и месече блеђани
И звездице по богу ми сестрице,
Је сте л' дегод драго моје видели,
Сећали се драги мене сироте? —“
Ал са неба ситне звезде беседе.
„Буди, момо, сејо наша, весела —
Ти си драгог три године чекала,
Твој ће драги данас бити код тебе;
Доне ће ти рузмарина зелена —
Да му мила љуба будеш верена;
А ти њега драгољубом накити —
Па ће тебе навек драги љубити!“

ЗОРА РУДИ...

(1851.)

Зора руди
Мајка ћерку буди;

Зора свита,
Мајка ћерку пита:

Кажи, мила,
Шта си мајци снила!

Мајко мила,
Лепо ти сам снила, —

Све прстене
И венце зелене;

Рузмарина,
Венчани аљина;

Калопера,
Ручнога девера;

Многе свате
Де нас кући прате;

Мене младу,
Младожењу Раду.

Сад тумачи
Шта тај санак значи.

Мила мати,
Ти ћеш боље знати. —

Да л' се збива
Кад се тако снива.

ЗНАЦИ НЕБА.

(1852.)

Шта је оно што ме буди,
У поноћи неда спати? —
Нешто желе пуне груди,
Ал' се мис'о залуд труди
Жељу незна разабрати;

Обиш'о би страну сваку,
Али срцу мира није —
Срце скаче, срце бије,
У поноћи густом мраку
Варају га чаролије.

Онда очи горе оду,
Ка плавоме, неба своду:
Дајде, небо, лека кажи,
Добро небо, бол ублажи!

А око ми знаке вреба,
Срце ми се узколеба,
Јер од иста знак је с неба:
Да и мени драге треба —
У висини кад појезди
Једна звезда другој звезди!

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА * БЕОГРАД *

ОДКУД СЕ СУНЦЕ РАЂА.

(1852.)

У таласи сиња мора
Умива се рујна зора;
Умивена, ведра, чиста,
Како сија! како блиста! —
А од мора амо ниже
Зелена се гора диже, —
Де се гора с морем дели
Висока се кула бели,
Под небо се вр'ом вије,
У свом недру бисер крије.
Суво злато, ружу бајну,
Та девојку звезду сјајну
А лепоте,
А дивоте,
Којом би се виле беле
Још већма понеле — —
Речима се рећи неда,
За чудо се преповеда.

Љубки тица бројна јата,
Славуј тица умиљата
Пре нег' свану бела зора
Лете кули крај прозора;
Час су доле на граништу,
Нешто моле, нешто ишту,
Песма тече, песма с' ори.
Ал су очи на прозори.

Што у цвећу сласти бира
Сад на прозор лептир вири,
А на крили од зефира
Ружични се мирис шири —
Ал од куле даље неће
Већ застирку белу њија.
Главу диже само цвеће
Ка извору чаролија.

Рујна зора ватром гори.
Ал тамо су очи сада,
Де застирка доле пада
Беле куле на прозори!
Тице поје: оди! оди!
Гле! с истока зора зори
А оданде с' сунце роди.

Стаде јато
Умиљато, —
Ветар с чува
Да не дува, —
Жубор неста, —
Ромон преста —
Цвет ни дише,
Ни инрише,
Главу клони,
Рузе рони, —
Сташе песме...
Славуј не сме,
Неумије
Да излије

Са лепоте,
Са дивоте
Осећања слатка своја —
Престан' и ти песмо моја. —

ПО ПОЉУ ЈЕ КИША...

(1851.)

По пољу је киша пала
— Киша росуља —
На девојци ништа нема,
Само кошуља...
Танана је кошуљица
Узводлија бела,
Провиде се бела недра —
— К'о два сунца да су ведра —
Па су ме занела;
Танком стазом пође амо
„Оди сунце огрејано,
Оди, душо, оди!"
Ал то стаза брже чула
На лево се обрнула —
У шуму је води...
Ој стазице, злобљивице,
Ти остала пуста!
Ну тако ми вере моје
Стигнућу вас обадвоје
Јер је шума густа —
А слатка су,
Медена су
Девојачка уста.

ОДБИ СЕ ГРАНА.

(1851.)

Ведра зора сунце носи —
Милан иде Анку проси;
Невесело сунце седа —
Мајка њему Анке неда.

Ветар олуја, — одби се грана.
Одби се грана од јоргована
Ал ће свенут' до уранка —
За недрагог' мора Анка.

Пушка пуче, гле пуруке!
Милан оде у ајдуке.
Звоно звони, плач се чује —
Мајка Анку сарањује.

Д А Н.

(1852.)

Кад развије зора крила,
Кад на пупи, када гране,
То је твоја мајка мила,
Младо чедо, бели дане!

С иста кад се сунце крене
Преко неба путовати,
Благослове видим њене —
Јел како је добра мати?

Ојачо си, бели дане,
Гледај добра и зла многа,
Па кад крајње јутро сване
Дођи, дођи за сведока, —

* * *

Бледи месец светли ено
— Поноћи је мирно доба —
То ј' кандило ужежено
Белом дану више гроба.

ДИКА ЈЕЛА.

Моја дика није се понела
Што је лица румена и бела,
Она светли кад идемо с прела,
Њој се чуди околина цела,
А и мени намет је занела,
Па ни зато није се понела.
Већ се дика поносом занела,
Што је вита а зове се Јела.

ШТО СЕ БОГА КАРА.

(1852.)

Куд ми мис'о по прошлости плива,
Ко да ми се слатко нешто снива!
Дуго време ту светињу скрива —
Мајка моја још је била жива.
Кад затутњи по облаци јека,
Грмљавина чује се далека,

Мајка мене забринута чека,
Њојзи трчим у наручја мека
Па ју питам да ми каже, стара,
Да ми каже што се бога кара.

Од тог доба доста има лета,
Мајка оде са овога света.
Ал и сада кад небо поцрни,
Муња севне, облаком загрми,
Мајка ми се пред очима ствара,
Прстом пружа на времена стара.
Ја зажмурим па ми нешто сване,
Ја прогледим, видим мутне дане
Па изустим: мајко моја стара,
Не дај боги да се на ме кара!

ГЛАС БОШЊАКА.

(1852.)

Не ти, што браниш невидним духом
Клонуле, слабе, невине,
Већ ти, што држиш крепосном руком
Мерило правде истине!
Ако т' је заман молитва ова
Глас рода ваљда није ман,
Он ево иште толко векова
Још само један видов-дан.

Тужан је јаук из околина,
Громак је одзив гласа тог,
Тврда је мишица српскога сина,
Свете су патње рода мог

Чудна му мисо на јави плане,
Чудно га ноћу теши сан;
У зору чека, оћел да сване
Још само један видов-дан.

Не иштем снагу већ само слогу
Да једном познам своју коб,
Па ако живет' сриски не могу
Бар да ми поштен остане гроб.
Косово ћути, Ситница јечи
— Гроб зија давно изкопан —
Ал кога чека! — знаће тек рећи
Још један, нови, видов-дан.

II.

ДОСТА ПУТА...

Доста пута спрам месеца,
Разсете ме бледи зраци,
Неотице скочим, нагнем,
Одам, шећем по сокаци.

Срце трепти да полети —
Ма га јади неки стисли,
Чудни неки осећаји,
Миле жеље, бујне мисли.

„Колко ј' сада мили, драги
Украј срца једно другом,
Уживајућ кратке сласти
На живота путу дугом!“

„Што зашушти, зажубори,
Мислиш лахор да лахори —
То су сами слатки ваји,
Заслађени уздисаји.“

„Ој поноћи, слатка тајно!
Покривено доба свето!
У теби је све штоно је
Небу, рају преотето...“

Док ми мис'о тако блуди,
Ту и зора већ заруди.

Љубавнике многе креће,
Да и' сунце не затече;

Па кад мене самца спази,
Онда ми је истом жао —
Можда зора сада мисли
Да ја не би љубит' знао.

КАКО БИВА.

Испио сам чашу вина,
Испио сам другу, трећу
Браћа веле: де још једну:
А ја не знам касти нећу.

Испио сам пету, шесту,
Па и седмој дођо на дно,
Онда ме је заболело
Срце моје давно јадно.

Уздано сам два три пута
Уз чашицу уз девету, —
П'онда дрекну: Дајде вина
Колко га је год на свету!

НАШЕ ЦАРСТВО.

Имам једну светлу круну,
Сјајну круну сребра чиста,
Рубин камен до рубина
У њојзи се дивно блиста.

Та не једну, много круна,
Толко имам колко желим,
На кад миле стечем госте
Круне моје с њима делим.

Код толико много круна
Мировати не можемо,
Већ од тешког од господства
Сваки час се крунишемо.

А кад дође близу мете
Крунама се радујемо,
Верујеш ли, болан свете,
Царујемо, богујемо!

Тако царство у слободи
Само ј' једно овог света,
Овде намет срцу годи,
Дволичије ту не сиета.

Још и ви би за нас били
Који год сте погодили
Да ј' та круна чаша пуна,
Не рубином, него вином.

ЈЕДНА ЦУРА...

Једна цура мала
Пољубац ми дала, —
А што га је дала
Кад се покајала;
За пољубац један
Песму је искала.
Кад си песму хтела
Што си ми отела
Срце из недара,
Које песме ствара,
Зоро моја бела!

КЛЕТВЕ.

Час би тебе клео,
Што си тако лепа!
А час мајку моју
Што м' не роди слепа!
Ал на обе клетве
Моје с' срце цепа.

КАД САМ ЈОШТЕ...

(1860.)

Кад сам још'те тако мален био,
Да сам с јањци грлити се мого,
Слушао сам, ил можда сам снио,
Слатке бајке, много, много, много,

О вилама, о вилски састанци,
О Сунари — о сунчевој мајци,
О змајеви у буковој чести,
О Змијанци — змијиној невести.

О песмама Равијојле виле,
О ружама, што су моме биле,
О тамјану, што гори у рају,
О анђелском топлом загрљају.

Дете било, дете занамтило,
Срце му се тајне напунило,
Напунило невиђена цвета,
Препунило вилинскога света.

Ој девојко, безазленко, рано,
Јесил жељна видет чаролије,
Загрли ме, пољуби ме само,
Пусти срце нек на срцу бије!

Загрљаји кључи су недара,
Пољупцима срце се отвара,
Вилске чете из срца излете,
Небо дише да свет замирише.

Ој не дркћи, јање моје мало,
Зар не видиш да нас виле бране
Не румени сунце огрејано,
Ај не бледи, мој пребели дане!

Дете, злато, де научи тако,
Де научи тако љубит' јако, —
Стопићу се, сгорећу, умрећу, —
Љуби, душо, нећу, нећу, нећу...

ПОД ПРОЗОРОМ.

Небо је тако ведро,
Поноћ је тако тија,
Ал моје срце није —
Жеља ми жељу вија.

Док једна бурно лети,
Да ми те из сна буди,
Већ друга тијо љуби
Премиле твоје груди.

Сад нежна твоја душа
Милине дивне сања —
А имал лепша санка
Од топла миловања!

О сиђи, драга, сиђи,
Топла те љубав чека,
— Поноћ је тако тија!
— Трава је тако мека!

Да нас од света скрије
Бледи ће месец заћи,
Ал ја ћу и у мраку
Устанца твоја наћи.

УМЕСТО СРЦА...

Уместо срца гуја,
Уместо душе бес,
У оку дивљи пламен,
У руци самокрес;

На челу тешки облак,
На усти тежи смеј,
У смеју црна клетва,
У клетви црњи грех;

Ни жеља, нити нада,
Да камол крепости, —
Ни страшћу ниси човек —
На шта ћеш са мном ти?!

Тебе је пако зач'о
И бацио на смет
У свом најљућем гњеву
На бога и на свет.

А мржња те је нашла
Де с' вијеш као црв, —
Надојила те крвљу —
Отровала ти крв.

Твоје су црне мисли
Паклена огња дим; —
Ја незнам како, зашто, —
А скроз те провидим!

На што ми не даш мира,
Већ продреш у мој сан,
Пробудиш ме па пратиш
И гониш по вас дан.

Ал грозна авет мане
На мене руком сад,
На морам да је слушам,
А нисам слушат' рад.

„Та лакше мало, лакше,
Отари с чела зној,
Немој се мене плашит',
Рођаче, својче мој!“

„Добро ме гледај, добро —
Виш то би био ти
Без оног чудотворца,
Без силне љубави.“

ЗЕМЉА И НЕБО.

Ти познајеш небо
Колко си га сниво,
А познајеш земљу
Колко си уживо.

Можда и јест небо
Само да га сниваш.
Ал земља је, веруј,
Да на њој уживаш.

НА ГРОБУ ХАФИСОВОМ.

Накуцо се чаша, напев'о песама,
Напио се раја са медни усана,
Де је наш'о сласти ту јој није прашто —
Сад горил му душа — барем знаде зашто.

У СВАТОВИ.

Село сунце, стигло вече
Месечина мека;
А веселье буjно тече
Као голема река.

По тој реци од милина
Срце наше плови;
Е тако је од старина
У српски сватови!

Нису свати уморени
Путем ни даљином,
Већ сви лепо изкићени
Рузмарином, вином;

Младожења смелим оком,
Итро-лаким гредом!
А невеста тијим кроком,
Стидљивим погледом.

Устај, куме, поноћ ова
Не милује венце!
Укради се од сватова
Да сведеш младенце.

Дркћу груди, гори лице
Доведеном злату —
„Не стиди се, невестице,
Мрак је у вајату!“

Вино тече, песма тече,
Коло се окреће!
Дика ј’ наша поред чаша
Слушати гајдаша.

Коло с’ вије и колеба,
Цупка нога сама —
„Ситне звезде с ведра неба
Поиграјте с нама!“

Не би звезде биле споре
Играт’ по висина,
Кад би било тамо горе
Еваки милина.

Па још песма кад заори
Из толико груди,
Није можно било зори
Да се не пробуди.

Зора нам је пробудила
Младожењу с младом,
Свекрва и’ изпустила
Из вајата крадом.

Сад медљану дај ракију! —
Младенци донеше —
„Добру срећу!“ свати пију,
Пију па се смеше.

ТАЈНА ЉУБАВ.

Узданула девојка,
Уздануо и ја,
Уздисаји њен и мој,
Један другог вија.

Летели су пролећем,
По цветовма свима,
Зумбул трену па оба
У себека прима.

Славујак се напио
Из чаше зумбула,
Лино песму из срца,
Зора га је чула;

Чула га је девојка,
Чуо сам га и ја,
Опет уздах, њен и мој,
Један другог вија.

Зна се место избрано
Наши уздисаја
Одкуд славуј сваку ноћ
Срдашце напаја.

А у јутру пева нам,
Ми слушамо немо,
Па све боље и боље
Песму разумемо:

„О, зумбулу, зумбулу!
О, ти зоро сјајна
О, пролеће, пролеће
О, љубави тајна!“

ОПОМЕН' СЕ, ОПОМЕН' СЕ!

Опомен' се, опомен' се
Слатки дана у љубави,
Ал растанка часак горки
Заборави, заборави!

Весели се, не брини се,
Небо ти се још̀те плави;
Ал да мене терет дави
Заборави, заборави!

Опомен' се да си некад
Небо била моји груди;
А да си ми пако сада
Заборави — срећна буди!

ДРУЖИНА.

Једно вече, у пролеће
Рујно вино мени рече:
„Ајде да се побратимо! —
Да се с водом и са свима
Жалоснима, воденима,
За на веки завадимо!
Подигнимо нову гарду,
Ружу метмо за кокарду!“
Чула ружа ове речи,
Диже главу говорећи:
Ево мене ја сам ваша!
Па за мало још из луга
Задобисмо једног друга
У наруча братска наша.

Од како сам — што би крио! —
С 'вакима се побратио,
Душа ми се разиграла,
Срећа ми је пропевала; —
Из млађаног срца чесме
Потекоше нове песме;
Па у њима нема сада
Што се вину не допада,
А са вином што се дружи
Све царује, ништ' не служи,
Све је вито, змајевито,
Пламенито и честито!
Зато више моје песме
Покудити нико не сме:
Јер су све из срца пале
И кроз пламен протрчале;
Све их прво ружа чује
А славуј и' рецензује.

ЧАШО МОЈА, ЧАШО...

Чашо моја, чашо,
Пуна рујног винца,
Огледало румено
Мога бледог лица!

На бледилу пише
Ладан позив гроба, —
Ти ме желиш преварит',
Да још није доба.

Хај, слатко је мрети,
Ал' у љутом боју,
За слободу, за име,
За народност своју!

Та ми мис'о само
Три живота даде, —
Сва три лете, кој' леише
Погинути знаде.

Јунак до јунака
Гази поље равно;
Мајка, деца прате их —
„Борите се славно!“

Бритка ђорде сева,
Крв се на крв спрема —
„Јурни, брате Србине,
Друге среће нема!“

На ко бије — бије,
Који сече — сече,
Ко погине — умрети
На постељи не ће!

Нека на њој умре,
Ком' је срце гњило.
Мени парче Косова —
Ту би слатко било!

Не нуди ме, чашо,
Пуна стој, на ћути;
А кад наднем, ти ћеш се
По гробу просути.

ТУМАЧЕЊЕ СНА.

Сневао сам ведро небо,
Под њиме су руже цвале
А румених по вр ружа
Две су звезде трепетале.
Једну грану од корала
Што ју анђо божи сково
А под њиме развијено
Десно крило лабудово.
Сневао сам сву красоту
Изобила разливену —
Ал најниже видео сам
Једну једну, голу стену.

Овај санак, чудан санак,
Често ми се 'вако сања,
Па кад бели гране данак
Остави ми туговања.

Јер су звезде — очи њене,
Ведро ј' небо — њено чело,
Руже беле и румене —
То је лице превесело.
Корал-грана — уста значи
Што но ј' анђ'о божи сково
Најлакше се протумачи
Десно крило лабудово.
Али болан ти шта значиш,
Непогодна гола стено? —
Чини ми се, чини ми се,
То ће бити — срце њено.

КРСТ ОД ЗЛАТА...

Испод врата
Крст од злата
Анка има
На прсима.
О, разгрни недра,
Жељу ми утоли —
Срце ми је жељно
Да се богу моли.

ВРЕМЕМУ.

Иде, иде, време иде,
Из груди нам наши краде
Слатке жеље. миле наде,
Добро наше сво.

Јури, јури, време јури
Да у празно ништа доспе,
Ту да жеље, наде проспе,
Добро наше сво.

Лете, лете, време лете —
А ја да се с њиме с братим,
Зевајући да га пратим
И кукам за њим!

То не чекај, кукавицо,
Траж' кукавца с њим се дружи,
Ја сам човек, мени служи —
Служи — док сам жив.

Ако има још на земљи
Једно срце, наћићу га,
Па ћу имат' себи друга,
Уживаћу свет.

Имал само једна цура
Што је вредна љуба бити,
Мени ће се поверити —
Живићемо свет.

Сад, док нијем ти стражари,
Макнешли се, дан ти славе,
Чашом ћу те посред главе,
Да знаш ко сам ја!

Ал не бој се, не ћеш дуго! —
Ја ћу живет' па умрети,
А ти ми се онда свети,
Онда сам ти роб.

СРЦЕ ТИЦА.

Да подари каква сила
Срцу моме до два крила,
Де погоди, дико мила,
Каква би то тица била?

То би оро
Бити мор'о —
Сунцем би се побратио;
Ал кадкада
Жељан лада
И земљи би долетио.

На ту кад би тебе, мила,
Са каквога видео дуба,
Твоја би га јача сила
Прометула у голуба.

НАКОСНОМ СВЕТУ.

Накосни свете, шуго међ створењем,
Саветом бијеш кад не мо'ш каменьем;
Једовним срцем и језиком псећим
Назови-морале лијеш да се лечим.

Окај се мене и не греши богу,
Ја таке душе слушати не могу...
Ти кад се мучиш да ме правиш робом
Слободан летим високо над тобом.

Ти кад ме грдиш мене песма теши;
Мржњом ме вежеш, мене љубав дреши;
Трезан ме гониш, ја се напит смешим; —
Слатко се смешим кад велиш да грешим.

Грешим!? — ал грешит' сваком не уиште,
А моје грехе ако ко и пиште,
Анђо долети па и' крили сбриште,
— Још сузе рони — што не грешим више.

ЈЕСЕЊЕ ВЕЧЕ.

Цвеће вене, лишће пада,
Славуј с' не чује, —
И што збори и што ћуте,
Тугу тугује.

И сунце је оладнело,
Једва сипа зрак —
Ладна светлост на мом столу,
Ко мртав јунак.

И та неста, тмуло вече,
Ја у соби сам,
Ах како је самовати,
То већ давно знам!

Свећу палим, свећа гори,
Ко да издише,
Ваљда мисли ја умирем
На и она сме.

Узмем пишем, сету гоним
— Ал шта ми је то!
О јесење ово вече
Ал си жалосно.

Но можда ће друкче бити,
Ако дочекам,
У 'вој истој можда соби
Нећу бити сам.

Веселије горукаће
'вака свећица;
Поред мене певукаће
Млада женица.

Два пупољка у поредо,
Ружица и крин,
Цветаће на у колевци —
ћерица и син.

Ја ћу љуби песму читат',
Што ју пишем сад,
Слатко ћемо смејати се
На садањи јад.

То ће можда тако бити,
А можда и не —
Дивота је што се о том
И мислити сме.

КАД СЕ СЕТИМ.

Кад се сетим, мила душо,
Руменила лица твога,
Тад не пијем друга вина
Него само црвенога.

Ал када ми на ум дођу,
Дођу твоје црне очи,
Онда крчмар ништ' не ради
Само црно вино точи.

А ја пијем, певам, плачем,
Од жалости, од милина, —
На кад пођем ја посрнем —
Од љубави и од вина.

А с прозора твоја мајка
Гледи па се осмеива, —
Не смејте се, драга госпо,
Том је ваша ћерка крива!

С А Н.

Сневао сам јарко сунце,
Да је доле с неба спало;
Сневао сам јарко сунце
У мене се стропоштало.

У свој сили, у свој слави
У мене се сунце стало,
И у мојој, брате, глави,
Ту је сунце сунцовало.

Срце ми се заиграло,
Од милина горео сам,
Из мене је сунце сјало,
Сунце сјало — певао сам.

Ја с' пробуди, сунце греје, —
Погледа га, оно с' смеје...
Ево моје главе русе,
Сан тај значи — опиђу се!

КОД ТЕБЕ.

Нема раја, нема пакла,
Нема страшила.
Куда би се душа моја
Летет' плашила.

На бојишту сто живота
Неби штедио,
Ни на мору срцем клоно,
Лицем бледио.

Кад би моро чекат' лава
Гладна, рањена,
Стајао би к'о од леда,
К'о од камена.

Ал кад пођем твојим крајем
Врте ми се пут —
А кад дођем близу тебе
Дркћем као прут.

ЉУБАВ.

Једовити гуја
Јато паклено —
Тиранија, пакост,
Све је малено;
Немоћна је мржња
Свет да подави
Док је год на њему
Анђо љубави.

Де год има које
Срце беза зла
Већ се отров-стрела
К' њему подигла, —
Ал около таки
Рана крвава
Сам се обавија
Мелем љубави.

Макар да је доста
Леда и мраза,
Сузани очију,
Бледи образа —
Лед ледује па га
Сунце одкрави
И сузе нам суши
Сунце љубави.

О њој санак лије
Души милоту,
Њезина је сенка
Светлост животу, —
Многима се мили
Живот убави
Само јер га вара
Зраком љубави.

Зато је признајте,
Дичите се њом;
Крепите се слаби
Са најсилнијом!

Цео грешан свете
Не заборави
Да те само држе
Крила љубави.

НЕКОМ И НЕКОМ.

Ти невољан сузе лијеш
А ја вољан па се смијем;
Ти у тами метанишеш,
Ја под ведрим небом пијем.

Још предамном књига лежи,
У њој свети слови пише:
Сваки онај паклу тежи
Ко сувише метанише.

А ја нећу да се сагнем,
Ни с' анђели да се мразим,
Већ што чешће чашу нагнем
С отим чешће небо спазим.

МАТИ, МАТИ....

Мати, мати, шта те тешти
У покоју вечитоме?
Често ми се у сну јављаш
Сузе лијућ нада мноме!

Ала су ти ладне сузе,
Ал су т' ледни загрљаји!
Мати, мати зашто стрепиш, —
Сину своме не затаји!

Ој утоли, бледа слико,
Не жали ме млада тако, —
Та ја имам оца, браћу,
Што ме љубе — бог зна како!

Разведри се, тужна мајко!
Ви'ш како се слатко смешим;
Ил ми кажи шта да чиним,
Да те смирим и утешим.

Ал ти ћутиш, тужно ћутиш,
Па у срце завирујеш...
Мати, мати, ја сам срећан!
— Ал зашто ми не верујеш?

ОНОЈ ПЛАВОЈЦИ.

Да на земљи има
И раја и неба,
Све што год ми души,
Што год срцу треба, —
Плавојчице, лепша
Од анђела свију,
Прочито сам јасно
Из твоји очију.

Ох, када би и ти
Из мог бледог лица
Прочитати знала
Некол'ко речица,
Што и срце души,
Душа срцу тајн, —
Што дубоко леже
Међу уздисаји!

ЗА НОЉУБАЦ...

За пољубац — један само
Срце сам јој дао...
Пољубит ме није тела,
Срце ми однела.

Ал ја живет' с празним грудма
Не могу међ људма;
Па да шта ћу са празнином?
Налићу је вином.

СТРАШНО ВЕЧЕ.

Ух, ала је страшно вече,
Нека страва зраком мили,
Ко да су се сви гробови
Од векова отворили.

Ко да ј' справа цела света
Наумила ноћас стати,
И сунце се чисто боји
На земљу нам погледати.

Није шала бојно поље,
Смрт и живот де се вија,
Ал данас сам осетио
Да ј' тишина најстрашнија.

Да је сваки дан оваки
Слутња би ме уморила,
Ил ако сам од ње јачи
Памет би ме оставила.

МИСАО.

Лете, лете,
Мисао лете,
А на чили
Брзи крили; —
Сад је тица,
Сиви соко,
Смело срце, —
Бистро око —

Залете се
У давнину
У слободу
У милину,
Кроз бојеве
Међ јунаке, —
П' онда опет
У облаке.

Сад је опет
Лабуд бео,
Нем, узвишен,
Невесео;
На језеру
Сви' времена,
На површју
Сви промена,
На високо
Главу носи,
Охоли се
И поноси.

Сад је оро
Сунцу лете,
Више сунца
Тражи мете,
Куд га гони
Жеља прека, —
Иза света,
Иза века,

Да погледи
С тог гледишта
Имал тамо
Што — ил ништа.

Сад је сова,
Мраком, ноћом
Побраћена
Са самоћом,
Дуги су јој
Часи брзи —
Гледи у свет,
Па га мрзи.

А шта ј' сада? —
Мала тица,
Чиста, бела
Голубица;
На грудима
Драге моме
Гуче, плаче,
Игра с' њоме, —
На уснама
На руменим
Шапће нешто
С срцем њеним.

XII.

ЂУЛИЋИ.

РАЗГОВОР СА СРЦЕМ.

Какви тебе, срце,
Тајни јади ломе,
Те ме често молиш:
Поклони ме коме!

Та у мојим грудма
Пакост те не слама,
У вину те купам,
Лежиш на песмама.

На то мени срце:
Добро ј' мени туди,
Ал би време било,
Да променим груди.

Сдружиће се срећа,
Да ме тамо прати,
Од куда ћу теби
Нову срећу слати.

Та знашли, кад грли
Свако злато своје,
Знаш, како те боли
Самовање твоје!

Тако моје срце
Често ми се моли,
А ја ћу му рећи:
Утоли, утоли!

Знашли де на свету
Анђелску прилику,
Анђела по души,
Анђела по лику, —

Пуне очи жара
Пуна уста сласти,
Мирисава недра,
Пуна бујне страсти.

Мило чедо, коме
У погледу пише,
Да ни само не зна,
За чиме уздише,

Што би знало чарне
Не склапати очи,
Грлећи, љубећи
Три божије ноћи,

А четврте кад би
Легло да почива,
Молило би бога,
Да о мени снива,

Што би осећало,
Да га љубим јако,
А љубит' ме знало
Бар у полу тако;

Што би у радости
Са мном сузе лило, —
Хеј, које би моје,
Само моје било!

Тако ја мом срцу
Зборим више пути,
А оно задркће,
Снужди се — па ћути.

I.

Ао небо, плаво небо,
Тајовита красото, —
Са висине звезда сине,
Ао рајска милото!

Ноћца бајна, нема тајна,
Само звезда шапће сјај;
Срце чује слатке струје
Тијомирни уздисај.

По уздаси плове гласи
— Сву селену обли пој —
Све уздише... више... више
О љубави вечитој;

Па набуја као олуја
— Ао јада големог!
Ал ме текне, кад одјекне
Од празнине срца мог!

II.

Мрачни, кратки дани,
Суморно јесење,
На небу облаци —
На срцу камење.
Сестра моја болна,
Оца, мајке нема —
Ја је љубим, грлим
Рукама обема, —
Грлим, љубим, тешим —
Ал суморно вече
Као да песму пева:
„Ој пелен пеленче!“

Ој! не знам је тешит',
Срце ми је стена,
Лепшели је теши
Другарица њена, —
То румено чедо,
Мелем наши рана,
То пролеће живо
Сред јесењи дана.
Ох, румено чедо,
Пролеће и цвеће,
Знаш ли ону песму:
„Ој пелен пеленче!“

Сестро моја, селе,
Тебе мелем вида,
Мене туга мори,
Срце ми се кида.

Реци твојој друзи —
Ох, не реци, ћути, —
Не знам ни сам шта је,
Што ми душу мути,
Ај, румено чедо,
Пролеће и цвеће,
Ја знам ону песму:
„Ој пелен пеленче!“

Сестро моја, селе,
Одлани ми тугу,
Ој загрли, сестро,
Твоју верну другу,
Па јој реци, реци...
Ој, не реци, ћути,
Боље је нек не зна, —
Нека и не слути.
Што да чује јаде
Кад разумет' неће, —
Тужна је то песма:
„Ој пелеи пеленче!“

III.

Мој је живот тужан пустолина грдна,
Моје ломне груди порушена црква,
Увенуло цвеће по гробљу се нија —
Као да га је љута отровала змија;
Побегле су тице од сувог растиња...
Само још у цркви мали жижак тиња.

Куд ћеш, дево, куд ћеш у пустињу ову!
Тице, цвеће, сунце другамо те зову,
Куд ћеш овом гробљу сарањена нада,
Ту је ладно, грозно, куд ћеш тако млада!
Куд ћеш овој цркви, стубови су пали —
Веру су и љубав собом затрпали.

Ал' већ кад си дошла у ову самоћу,
Видиш ову ладну од мрамора плочу,
Ту зарежи твоје непознато име,
Па док жижак гори — нек гори пред њиме;
А ти беж' — ил лети, ако имаш крила,
Заборави да си икад овде била!

IV.

И ти си рабра била
— Ох донеоте бог! —
Записала си име
Сред кама студеног.

Записала си име
Злаћаном руком ту,
Искинула си тиме
Ту страшну уклетву.

И подигла си цркву
Ко тврди какав град,
Оживила си веру,
Пробудила си над.

Разпламтела си љубав,
И разлила си сјај, —
Оживила си цвеће,
Повратила си мај.

Отворила си чесме
Кроз горе убаве.
Заданула си песме,
Да славу прославе.

Дочарала си тице,
Да лете по цвећу,
Славујн да се с мојом
Песмом надмећу.

V.

Рузмарине, не мирпши туди,
Да се моје злато не пробуди.
Само цвати на дикини врати, —
Доћу л' свати, ти ћеш мирисати.

VI.

Месечина — ал месеца нема;
Моја мила зелен венац снила,
На се мало у сну насмејала, —
Од тога се поноћ засијала.

VII.

Мислећ' на те — у том ваjу,
Мислећ' на те — у том сjаjу —
Кад се душа моjа пита,
Jел на земљи ил у раjу;
Мислећ' нате, кад ми душа,
Грли, љуби света оба —
Мила ружо, моjа душо,
Шта ти мислиш у то доба?

Мислећ' на те, мислећ' на те,
Кад се прси моје сломе,
Па у ноћи, у самоћи,
У том санку ружичноме,
Кад се мајка моја спусти —
У том санку пуном миља,
Па над нама сузе лије,
Па нас двоје благосиља —
Од суза се море диже,
Ми пловимо по таласу...
Мила ружо, моја душо,
Шта ти сањаш у том часу?

Мислећ' на те, мислећ' на те,
Кад ми срце муња стреља,
А из срца разбиjу се
Пуна jата златни жеља,
А златне су — ти и' златиш,
К теби лете — ти и' вратиш,
Дивље ти се тице чине,
Не познаjеш jаде њине,

Склапаш од њи очи твоје
— Њине среће до два врутка —
Мила ружо, моја душо,
Шта ти желиш тог тренутка?

VIII.

Пола срце, пола камен —
То сам био ја;
Пола студен, пола пламен —
Крвца моја сва.

Ти си камен научила
Љубит', горети,
А срцу ми даде крила,
Срце одлети.

Одлетело небу, рају,
Богу — светлости,
Вечној зори, вечном мају,
Вечној радости.

Да избере двома нама
Кутић убави,
Мирно место међ звездама
Нашој љубави.

Још се моли богу тамо,
Благ да опрости,
Што ћу љубит' тебе само
Целе вечности.

IX.

Девојчице, немилице мала,
Што си моје срце оковала?
Није оно сиротанче криво,
Што сам тебе на мом крилу снив'о,
Жељан био, па те загрлио,
Преитрио — па те пољубио!

X.

„Ај, пусти ме, да одлетим —
Мио ми је лет, —
Да обиђем, да посетим
Твој румени цвет.

„Да ја видим око цвета
Како трепће мај!“
Тако ми је прошаптао
Један уздисај.

Иди, иди, ја му реко,
Слободна је ноћ,
А задржат' не могу те,
Слаба ми је моћ.

Само сакри јаду трага,
Та сакри нам вај,
Не мој да те позна драга,
Да си уздисај.

„Не брини се, неће знати,
Да сам мученик,
Кад обучем слично руво,
Китњастији лик.“

„Створићу се малом песмом,
Ево ’вако, глај...
Сад сам песма... ко би реко,
Да сам уздисај!“

XI.

О погледај звезде јасне,
О погледај ноћи тије,
О наслони милу главу
Ту де срце ово бије.

На што си ми тако сетна,
На што си ми тако бледа?
О кажи ми шта ти срце —
Моје срце приповеда.

Кажели ти миле снове,
Бајну тугу, сладке ваје,
Певали ти златне наде
И румене уздисаје?

Видим, видим, све већ знадеш,
Издају те црне очи,
Издаје те ова румен,
Ова суза то сведочи.

XII.

Дико мила,
Де си одрастила —
Међ ковиљем,
Или међ босиљем,
Међ љубицом,
Или међ ружицом,
Међу крином,
Ил' међ рузмарином?

XIII.

Љубимли те... ил' ме санак вара,
Што те удиљ уза ме дочара,
Љубимли те... ил' ил ме душа вара,
Што се удиљ с тобом разговара;

Љубимли те... ил' ме безум гања,
Немам вида, чула, осећања,
Љубимли те... ил' љубави није —
Што се грли, то су саме змије;

Љубимли те... или мене нема,
Или тебе, — нас обоје нема;
Љубимли те... или нема света,
Нема сунца, ни росе, ни цвета;

Већ све тмина, што је пако меси,
А по тмини витљају се беси,
А међ њима прабесина спава —
Моју љубав у сну измишљава.

XIV.

Кажи ми, кажи,
Како да те зовем;
Кажи ми, какво
Име да ти дам, —
Очули рећи:
Дико, или снаго.
Или ћу: лане,
Или моје благо,
Очули: душо,
Или моје драго —
Кажи ми, какво
Име да ти дам!
Све су то мила
Имена и лепа,
Којима Србин
Своме злату тепа,
Ал' ја би провео
Читав један век,
Тражећи лепше,
Дичније и слађе —
Милије име,
Што још не чу свет,
Да њим назовем
Мој румени цвет.

XV.

И молио сам очи,
Да сузе не лију,
И молио сам прси,
Да тако не бију,

И приклињо сам љубав,
Та да ме не куша,
Ал љубав, очи, срце,
Нико ме не слуша.

А један цветић, што га
Најлепши роди мај,
Чуо је, што сам крију,
Најтајниј' уздисај.

Мирис се тога цвета
С уздахом замрси,
И цветак порумене,
Паде ми на прси.

Па сад ми цветак дражи
Од сами очију,
Па сад ми цветак ближи
Од сами прсију,

Па сад ме љубав гони,
Да иштем опроштај, —
Гле, шта учини са мном
Малени цветак тај!

XVI.

„Може л' сунце сјати
И у црној ноћи?“
— Одговор ће дати
Твоје црне очи.

XVII.

Видиш, сад сам дошо к теби,
Да ми сијне рујна зора —
Ал залуду, душа ј' моја
Отрована од сумора.

Не мој дати мени руку,
Куд ћеш у мрак срцем голим!
Окрени се, стегни срце,
Заборав' ме, ја те молим.

Виш, ја нисам никад плако,
Ја сам гуто сузе моје —
Горке сузе, бујна река,
Потопиће нас обоје.

Не мој дати мени руку, —
Малена си, невина си,,,
Мени дођу страшни часи,
Дан ми смркне, свет с' угаси;

Па из пакла муне сумња,
А кад она на што сијне —
Ох, страшно је онда видет'
Љубав, веру и врлине.

У тој тмини, грозовини,
И тебе би боли стисли; —
А ја можда, што још нигда,
Изрекао би црне мисли,

Изреко би, де се боли,
Де се живот смирит' може —
А ти, душо, безазленко...
Ох, сачувај, страшни Боже!

XVIII.

Та не бој се, није тако,
Облак је то само био,
Сад погледај, куд год оћеш,
Сав се свијет разведрио.

Јел с осмеја твога лица,
Ил с ведрине душе моје —
Нек је ведро све по свету,
Па ма одкуд, све једно је.

Није туга моја друга,
Сто ме јада не савлада,
Моја ј' срећа шарна дуга,
Сваки тренут златна нада.

А ја другог блага немам,
Нит' би другог блага треб'о,
Ти си злато моје наде,
Шарној дуги ти си небо

Па још к' томе српско срце,
Чим се злато моје кити,
Српска вера, којомно ће
Небо увек небо бити.

XIX.

Љуби мене, љубованко,
Не ћеш се кајати,
Јер ће моја силна љубав
Вечно трајати.
Љубићу те све овако
— Бог ми ј' срца дао —
Као голуб, ил као соко,
Кад би љубит' знао.
Певаћу ти нежне песме,
Да уздане цвет;
Ил ако ћеш песме тужне,
Да задрхће свет.
Певаћу ти о слободи,
Српски и јуначки,
Певаћу ти шалу, збиљу —
Певаћу ти бачки.
Надсијаћу златном вољом
Оно сунце јарко,
Ако желиш, покасћу ти,
Како ј' пио Марко.
Ако севне и замагли,
И загрме бој,
Покасћу ти светлим лицем,
Да сам и ту твој.

Љуби мене, љубованко,
Нек нам срећа сја,
Ако не знаш, шта је љубав,
Учићу те ја.

XX.

Ој ружице, цвете вити,
Ти се не мој поносити!
Рузмарин је још'те мали,
Ал се већем фали:
Кад га који цветак види,
Таки се застиди.

XXI.

Да ти ниси српска мома,
Притего би друге жице,
Певао би твоје очи,
Твоје груди, твоје лице.

Да ти ниси српска мома,
Ја би теби фале вио,
Ја би тепо, ситно, лепо,
Не бил ти се умилио.

Ал шта зборим, куд заиђо!
Да ти ниси српска мома,
Цео грдни свет би био
Међу нама двома.

XXII.

Свет ће читат' песме моје,
Што у овом низу стоје,
А ти, благо,
Чедо драго,
Ако имаш кад,
Ако имаш за њи воље, —
Јер за тебе имам боље,
Имам лепше и чистије
Имам дубље, руменије,
Имам више и светлије,
Имам слађе и нежније,
Што им не знам име дати,
Нит' и' могу песмом звати,
Што ће ноћи
У самоћи
Да и' душа души прати, —
Те с' не даду испевати!

XXIII.

Ој љубави, видовита вило,
Ил ме вараш, ил је тако било!...
— Чуј ме, лане, моје мило цвеће,
Јер ми други веровати неће.

У даљини,
Магловитој тмини,
Старог века у мутном облаку,
Давни лета пепељастом зраку —

У давнини,
Тако ми се чини,
Живили смо и нас двоје;
Срце моје,
Срце твоје,
Једно другог волело је.
Дали се и теби
Исто тако сећа,
Како ј' наша љубав
Растила све већа,
А са њоме туга, —
Сећашли се, јели? —
Јер се никад нисмо
Загрлити смели,
Већ смо чежњу ту,
Љубав нашу сву,
И у гробу понели.
А гробове наше
Разставила ј' злоба,
Ох та ја се сећам
Мога црног гроба,
Де сам дуге ноћи
Кроз векове дуге
У пепелу чуво
Жеравицу туге. —
Жеравицу бола.
Ово срце мало,
Док се није самом
Богу додијало,
На нас двоје диже,
Састави нас ближе —

Да огреје ладни свет
Од наши недара,
Да покаже, каква је
Љубав била стара.

XXIV.

Дај ми руку, да је видим...
Ова рука, ова мила,
Кол'ко је већ красна цвећа
У мој живот посадила!

Дај ми руку, да осетим...
Јер кад умор чело смути,
Под овом ће руком душа
Најмилије оданути.

Дај ми руку, да је стиснем...
Јер кад стисне смртна мука,
Кад затишти љута рана
Биће мелем ова рука.

XXV.

Да је мени шевче ил голубче,
Да се дики у санак увуће, —
Да ми пева, кад о мени снева,
Да ми гукне, кад за мном јаукне.

XXVI.

Снев' о сам те, а ти пуна цвећа,
Међу цвећем лековита биља, —
Било ститка, љубице и крина,
Одољена, чубра, девесиља.

На глави ти венац од поменка,
Миле груди бела ружа чува,
Око паса плавичаста саса, —
Око срца стручак милодува.

Зачуди се, на што толко цвећа,
Ал ми цвеће тијано прогуди:
„Тио, тио, тако срећан био,
Да се твоје злато не пробуди!“

Зора ће нас разгонити брзо —
Ал ће остат' из цвећа, из биља
Чиста душа око твоје душе,
Чисто миље око твога миља.

XXVII.

Ој девојко, жељо жива,
Што си тако жалостива?
„Ја сам снила мало прије,
Да у теби срца није!“
— Кад си снила, зоро бела,
Тад си га однела.

XXVIII.

Тио, ноћи,
Моје сунце спава
За главом јој
Од бисера грана,
А на грани
Као да нешто брујн —
Ту су пали
Сићани славујн:
Жице преду
Из свиленог гласа,
Откали јој
Дувак до појаса,
Покрили јој
И лице и груди,
Да се моје
Сунце не пробуди.

XXIX.

Ој месече, врло ми је криво,
Драгу си ми у чело целиво,
Ти у чело, а сунце у лице,
Рујна зора обе јагодице;
Па то већем и суседи знаду —
Пољупци се сакрити не даду.

XXX.

Имам песме, ако немам злата —
Песме бисер драгој око врата
Ситне, мале, нек јој боље личе,
Нек и' више, нек се више диче.
Савиће се бисер око злата,
Савиће се трипут око врата,
Што претече, нек у недра тече,
Што остане, нек у недра падне...
Мој је бисер, а на мом је цвећу —
Завидећу — ал замерит' нећу.

XXXI.

„Мој драгане, де си синоћ био,
Ил си пио, ил си дангубио?“
Ја сам пио, нисам дангубио;
Попио сам токе са прсију,
Све у здравље црније очију —
Црне очи — а и вино црно —
Није чуда, ако сам посрно!

XXXII.

Тамо, тамо у даљини,
У даљини, у губљини,
Видиш оне тавне слике,
Дивље створе и облике?
Ено, ено већ се губе,
Па се опет врате,
Пружајући отров-зубе
На мене и на те.
Витлају се гори, доли
Од муке и жара —
То су моји стари боли,
Јадовања стара.
Побегли су од твог ока,
Па·с' обзиру на те...
Један часак... једна речца...
Па да с' натраг врате,
Да опколе, да јурише,
Да кидишу на ме,
Да разбију моје груди
Из пакости саме;
Де се пламен разгорио.
— Искра твоје душе —
Да нагрну, да навале,
Па да га угуше, —
Ту да крену тркалиште
Беса и авети,
А јакрепи да пропиште
По мојој памети.

XXXIII.

Нагиздаћу те, душо,
Руменим песмама,
А опасаћу тврдо
Најслађим жељама
А сву ћу моју наду
За груд ти задести —
А вилу ћу замолит'
Да ти је намести;
Па ако вила не зна,
Да лепо постави,
Допусти мојој руци,
Да она поправи.

XXXIV.

Накићени твоји свати,
Тебе кити твоја мати,
А шта ће ти војно дати?

Просуо би песме своје,
Што му срце сада поје,
У недарце твоје;

Ал су песме празни гласи, —
Тебе нешто лепше краси,
Што те краси: Српкиња си.

XXXV.

Оће да се и насмеју,
Што на теби нема злата; —
Нико незна тајни бисер,
Што га носиш око врата.

Кад си рекла, бисер да је...
Ова речца, ова мила,
Ова ме је у највеће
Сиње море претворила.

На те море грли, љуби,
На се море горе диже,
Око твога бела врата
Сав ће бисер да наниже.

XXXVI.

А на што моје песме,
Зар оне требају,
Кад око мене сами
Пољупци певају!

Кад тако мало чедо,
Пољубац певат' зна;
А како ћу да ћутим,
Зар могу ћутат' ја!

XXXVII.

Ала ј' леп
Овај свет, —
Онде поток,
Овде цвет;
Тамо њива,
Овде сад;
Ено сунце,
Ево лад;
Тамо Дунав
Злата пун,
Онде трава,
Овде џбун;
Славуј пева,
Не знам ди, —
Овде срце,
Овде ти!

XXXVIII.

Душо моја, шта сам снио,
Чудновати сан:
Ја сам био на Косову
Баш на Видов-дан.

Поред мене многи јунак,
Многи српски тић, —
Ја сам био издајица,
Милош Обилић.

Да си видла каколи сам
У бој скорио,
Да си видла како сам се
Љуто борио.

Да си видла кад ми ј' стрела
Срце пробила,
Од крви се, управ овде
Ружа створала.

Ружа ми је мирисала
Као слобода,
Ил ко сузе, ко молитва
Тужног народа.

А крај мене из облака
Виле падоше,
Беле виле говориле:
Спавај, Милоше!

Кад се тргнеш, Видов-дан ће
У велико проћ'.—
Ведриће се она дуга,
Она српска ноћ.

Од ране ће с' на срцу ти
Драга створити,
С њоме можеш о том санку
Мило зборити.

XXXIX.

Кад прво сунце
Кроз зору сине,
На роси видиш
Де дркће свет;
Цветак се прене,
А по мирису
Познаш да дркће
У души цвет.

Устани рано,
Љубице моја,
Да видиш дивот,
Да видиш рај, —
Скрштени руку
Да чујеш миран
Божији свети
Уздисај.

Зора је осмеј
Божје доброте,
А сунце пева
Највишу моћ...
Богу је мило
Што ј' тако тајну,
Дивну и бајну
Створио ноћ.

XL.

Црна ноћи, лако ј' теби проћи.
Бела зоро, лако ти је доћи,
Лако ј' сунцу просијати грање,
Кад не знаду шта је миловање.

XLI.

Срца стрепе кадшто
У највећој срећи,
Не питај и' зашто,
Не уму ти рећи.

Кад би тога часа
Говорити знала,
Од тога би гласа
Неба задрктала.

Анђели би тели
Рајевину људи,
Они би отели
Љубав нам из груди.

Овако нам лепе
Среће и не слуте, —
Нека срца стрепе! —
Нека срца ћуте.

XLII.

Песмо моја, закити се цветом;
Песмо моја, замириши светом;
Још сва срца оладнела нису —
Познаће те, песмо, по мирису!

Познаће те, да си чедо миља
Да ти ј' љубав мајка и дадиља,
Да си рада певати о сласти —
Разумеће што не умеш касти.

Песмо моја, већ си на полету,
Поздрави ми све на овом свету,
Поздрави ми славље и голубе,
И сва срца, која силно љубе.

XLIII.

Ноћ је тија — месечина сија,
Ајде, луче, да бројимо звезде.
Звезда много, да не забројимо,
Пољупцима да и' бележимо.

XLIV.

А молишли се свете?
Ти с' Богу не молиш!
И како ћеш се молит'
Кад небо не видиш.

А зар се неба двери
За једног отворе, —
Тек онда широм стоје
Кад двоје говоре.

Две душе загрле се,
А срца бију два,
У тој се срећи рађа
Тек права молитва.

У сузама се купа,
На све јој трепте сјај —
И повије с' у меки,
У топли уздисај.

А ко ће ју попети?
А ко би него ти,
Ти божја прва ћери,
Ти света љубави!

На ид'те, молбе, ид'те,
Куд сте се спремиле,
Бог ће вас радо примит'
Од ћери премиле!

XLV.

Ој ви дани, нисте дани
Већ анђели бели, —
Не би друкче с неба дошли
И неба донели.

Ај ви ноћи, нисте ноћи
Већ анђелска крила, —
Де би ноћца тако дивна,
Тако брза била.

XLVI.

Ђулићи, ђулићи,
Слабији и јачи, —
Пољупци, пољупци
Сад дужи, сад краћи!

Пољупци се боје
Да и' ко не чује, —
Ја мојима не дам
Да брзо проује.

Драго моје, драго,
Нема смрти лека,
Пољупци су врели —
Ал смрт ладна чека;

Кад нас једном сграби
Па у ништа маши,
Пољупци ће живет'
У ђулићи наши.

XLVII.

„Знашли, драги, онај санак
Што се зими разцветао?
Знашли, драги, онај данак
Што је дивно мирисао?“

Не знам, лане, онај санак,
Сећати се немам кад,
Не знам, јање, онај данак,
Само љубит' знам ја сад.

XLVIII.

Небо горе, звезде горе,
Све на земљи спи,
Само љубав нема сана —
А с њом ја и ти.

Па гледамо месец, звезде,
Васионе лет —
Ајде, лане, да правимо
И ми себи свет.

Даћу моје старе јаде,
То нек буде ноћ;
Ја ћу моје а ти твоје
Додај у помоћ.

Уздисаји нек узнесу
Вере наше зрак,
То нек буде плаво небо,
Нека застре мрак.

Мрачне јаде, ноћцу нашу,
Моја душице,
Расветлиће с нашег неба
Наше звездице.

Пољупци ће звезде палит' —
Па шта велиш, је л' —
Сме л' на нашем небу бити
Много звезда, сме л'?

Мора бити много звезда,
Црн је овај мрак,
Моји стари црни јади
Ишту светао зрак.

А за песме не брини се,
Та не умире;
Та ја умем још'те певат' —
Боље него пре.

Ето нама малог света,
Ето нама стан,
Све милина, месечина —
Не треба нам дан.

XLIX.

Од'те, браћо, невидрузи
Нашег старог сплета
Добио сам милог госта
С непознатог света.

Да нас вид'те како но се
Српски радујемо,
Од радости ни ја ни он
Зборит' не умемо.

Да га вид'те како с' љуби
С новим светом белим;
Да видите моју радост, —
Да је с вама делим.

Да видите како шири
Оне руке мале,
У очима поздрав носи:
Радуј ми се, ћале!

Радује се твој бабајко,
Моје Српче мало,
Ко да му је са Косова
Сунце засијало.

Ако није засијало,
Оно синут' мора,
Пре слободе мора бити
Крвави покора.

Добро дошло, чедо моје
Ако ти се пише,
Да ти живот своме роду
За слободу дише, —

А зло дошо, ако мислиш
Животарит' гњило; —
Кукавица има доста —
Нигде и' не било!

L. *)

Јесен била, жалостива —
Сачувајте бог!
— Оди ближе, љубо моја
Близу срца мог!

Мала соба, ко' сред гроба,
Ја у соби сам,
А како је самовати
Ја још добро знам.

Самовати, боловати,
Јадовати... ој!
Ал' си страшан, ал' си добар,
Чудни боже мој!

Мала свећа горела је
Тужно, жалосно,
Црна ме је слутња стисла
Кад сам погледо.

---

*) Види натраг 39. лист: „Јесење вече".

Уздисаји стишају се,
Да се понове,
Никог нема, да се моме
Јаду одзове.

А ја седо, да у песми
Створим лепши дан —
Младу жену уз колевку,
Заварљиви сан.

Дај да т' читам ону песму,
Што сам пис'о тад,
Па да с' слатко насмејемо
На тадањи јад!

Кад ти не ћеш да се смејеш,
Ево с' смеши крин,
Смеши ти се из колевке
Милокрвни син.

Имал слађе што на свету
Од осмеја тог! —
Оди ближе, љубо моја,
Близу срца мог!

LI.

Ја ти морам и то рећи,
Нека и то знаш, —
Српкиња си, треба да ме
Српски прогледаш.

Наш је живот бокор-дрво,
А славујев стан,
Под дрветом проведосмо
Многи красан дан.

Али дрво понајлепше,
Често гризе црв, —
А ја често, врло често,
Сневам саму крв.

Уједаред, изненада,
Може куцнут' час,
Јунацима на милину,
Сили на ужас.

Шапнел време да скидамо
Старе окове,
Не ће требат' нико да ме
Дваред позове.

Моја љубо, верна љубо,
Мила си ми ти —
Ал' се онда заборави
Љубит', грлити.

Кад јунаци за слободу
Чуда почине,
Није штете ни за кога,
Ако погине.

А за мене понајмања
Српски умрети —
Та ти си ми дала сина:
Да ме освети!

LII.

Кад заруди зора,
Она зора мила,
И позлати вршак —
Анђелова крила.

Од веље милине
Анђо крили мане,
Из његова крила
Једно перце падне.

Ово перце анђо
И не тражи више,
Он га је и посло
Да ђулиће пише.

LIII.

Ти ме питаш што те гледим,
У душу ти поглед журим;
Ти ме питаш што те гледим —
Гледим, гледим — па зажмурим.

Ти си онда дете била,
Ја те несам ни познаво,
Кад сам снево цветак неки,
Цветак, ког сам обожаво.

Онај цветак — твоја слика,
Онај мирис — душа чиста —
Не срди се, јање моје,
Кад ти кажем: ти си иста.

За то жмурим, за то гледим,
Да ми каже ноћ ил' дан,
Ил' је био санак јава,
Ил' је ова јава сан.

LIV.

Чујеш, лане, чујешли га,
Де прижељкује, —
Мисли да га нико не зна,
Нико не чује.

Макар да га боли љубав
Он је негује; —
Ох како је љубав дивна
И кад тугује!

LV.

Кад се молиш вишњем богу,
Не моли се дуго, много;
Бог је добар — многима је
И без молбе он помого.

Ако желиш праве среће
Себи, мени, чеду своме,
Из све душе кратко реци:
Помоз', боже, роду моме!

LVI.

МАТИ СИНУ КОД КОЛЕВКЕ.

Склопи очи, невинашце младо,
Буји, паји, материна надо,
Безсзлено моје гонце мало,
С неба си ми у колевку пало —
Замириса миром милодува —
Спавај, чедо, тебе мајка чува!

Буји, паји, моја мила снаго,
Чува мајка своје чедо драго,
Чисто срце ко зеницу гледи,
Душу пази да се не повреди,
Да остане као роса чиста,
Као капља сред зелена листа.

Буји, пији, моје Срнче мало,
Не бил скоро душом ојачало,
Да искочиш из колевке, сине,
Да покупиш по свету врлине, —
Да се пустиш сам на своја крила, —
Јер те мајка роду наменила.

Буји, пији, мој соколе лепи,
Нека ти се мишица окрепи,
Твој бабајко другог чеда не ма,
На јединца већ на бој опрема,
Да с' отмете, — ил' да погинете, —
За слободу да соколујете.

LVII.

Божић, Божић, мио данак,
Ко га не би милим звао,
Ко ли не би весео био,
Ко се не би радовао.
„Ево колач!“ старешина рече,
„Колач треба сећи, ко ће с ким да сече?“
А весело друштво, не мисли се дуго:
„Нек њи двоје секу, нико не ће друго!“

Кад полише колач вином,
Па сркнуше, као што треба, —
Застадоше, збунише се,
Душа им се узколеба; —

Јер од како ј' срећа њима процветала
Никад несу уста још на уста пала,
А пољубац први рад се увек скрити, —
Јели, моје лане, та знадеш га и ти!

Знаш га и ти, лане моје,
Знаш — јер ко га не би знао,
Ко се не би њега сећо,
Ко га не би спомињао!
А ја ову песму измислио нисам,
Ту си била и ти, а био сам и сам, —
Па ако ми рекнеш: је л' њој било мило,
Живо ћу ти казат', како ј' њему било.

LVIII.

Шалај луче,
Не од јуче,
Већ луче од лане,
Бог и вера
— Срце ј' мера —
Ја ти не знам мане!

Нит' се срдиш
Кад те карам
Нити кад те љубим; —
Ћеф ми дође —
Напијем се,
Па пред тобом дубим.

Добра воља,
Добра браћа
— Ти донесеш вина;
Само, само,
Неправо ти
Кад пробудим сина.

Бре, муку му,
Нек устане
Моје чедо јарко, —
Сад му бабо
Мисли да је
Краљевићу Марко.

На би сину
Да улије
Све своје јунаштво;
А пресуда
Би ће брза:
На њему је царство.

Какво царство!?
Јок! — на боље
Чувам ја мог сина:
Нека буде
Ваке воље
Увек, и без вина.

Нека и он
Ко баба му
Само србство љуби,
А кад види
Душмана
Нека шкрипне зуби.

Нек погине
За слободу —
Лепше смрти не ма!
— Видиш само
Како слуша,
Сад не ће да дрема.

LIX.

Ала су нам срца близу! —
Слушај драга, тишина је,
По куцању рекао би
Заклео би се једно да је.
Ал између њи ипак зато
Дугачак је пут,
Док га пређе уздах један
Жељом обасут
И по њему док се врати:
Сто ће *миља* набројати.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

LX.

Питаћеш ме, моје чедо,
Кад сам ове песме писо —
Просуо и' један часак,
Један тренут, једна мисо.

Срце ми је лисно дрво,
А песме га цветом ресе;
Један поглед, један осмеј,
Дође па и листом стресе.

Ја и не знам шта је било
У тренутку том —
Тек осетим да је нешто
Одлануло срцу мом.

IV.

АНЂЕО СРБА.

Та што не види свако,
Што можда само ја, —
Ох како тужно суза —
Та чиста суза сја!

На лицу свети боли —
Српски је анђо то, —
По Србма сузно гледи, —
Ох дал га види ко!

Не види нико горе,
Мутне су ноћи те;
На бурном мору плови
Све благо наше, све.

Већ језик од стра неме,
А име ветар тре,
И вера већ се сумња —
Ах, ко ће пасти пре!

А што је просто, чисто,
То надом дави плач;
Слобода ено тоне, —
Још мало с' види — мач!

А камо мушка рада,
Што чуда чинит зна?
Та један трунак слоге?
Та камо срећа та!

Да свако у час потре
  Сви' други жеља рој,
Да рекне: Ево жртве,
  Ал не дам народ мој!

Да чиста рука сбрише,
  Што ено видим ја,
Анђеоску ону сузу,
  Што за нас тако сја.

А анђео би диго
  Забачен један грб,
Силан би народ кликно:
  Та славно ј' бити Срб!

...БИЛО...

Одбили те од мајчини груди,
Плакао си, па сад више нећеш; —
Свет се труди да ти жеље буди,
Пупољак се међ цветови шећеш —
Оди, чедо, ручице ми пружи,
Протепај ми, како ти је души!
Како ј' цвету на новоме свету,
Новом зраку на златном облаку!
Пружи руке, оди, мален брајко!
Ал ти бежиш, па дозивљеш: Мајко! —
Јел да ј' мило материно крило? —
Ох, тако је то и мени било!

Зора свиће, — први сунца зраци
Плаво небо живим златом рубе;
Невајући осванули ђаци,
Чаше им се у рукама љубе.
Кано сунце истоку на врати,
Младе душе пријатељство злати.
Свеже цвеће под росом трепеће,
Око крије сузе најмилије —
Млади брале, куцни с' и са мноме —
Како ти је сад у срцу твоме?
„Срцу ј' мило, ко да ј' меда пило!"
Ох, тако је то и мени било!

Отворена седмера небеса,
Анђелчићи рајевину точе;
Нит ко види, нити га потреса,
Само цигло момче и девојче.
Једно другом на груди почива,
Једно им се снива и ужива;
Лете чили на пољупца крили,
Широм раја, широм уздисаја.
Пламте момак — пламен из пламена,
Не боји се злобе ни времена, —
О неверству никад и не снило —
Ох, тако је то и мени било!

По брегови, кад поноћ онеме,
Витла момак, ветар косе мрси,
Очи му се у звездице стреме,
Пуно ј' небо, пуније му прси.
Соко душа по србинству блуди,
А песма се отима из груди,

Жељна скору допевати зору,
И слободу своме сужном роду.
Воља мисли починит' чудеса,
Жеља скида звезде са небеса,
Дивна нада осмева се мило —
Ох, тако је то и мени било!

К Р С Т.

Црна поноћ, црни облак
С непогодом бурном
Спустили се, стуштили се
А над Гором Црном.

Гром је грли, облак љуби,
Непогода крепи,
А вијор је диже горе
Да је с небом слепи.

Бог је можда посло слуге,
Три четири дива,
Да је дигну на небеса
Да је сам целива.

Црна поноћ, црни облак,
Само кадкад севне,
Па затрепте, па засветле
Оне свете стене.

А на њима црна крвца
— Још је у њој жара —
А по крви комадићи
Од бритки анџара.

Муња севне, а те стене
Као ледени вали —
На вр стене, на вр крши
Један крстић мали...

Гром је речи прочитао,
Па грми по свету:
„Ту су пали триста друга
За слободу свету!“

Занемише гром и вијар
У то црно доба,
Од страоте, од светиње
Овог дичног гроба.

Облаци се размакоше
А звездице мале
Крај месеца на ведроме
Небу затрептале.

Та ваљда је сам бог реко
Да се мрак разкрива,
Да баш овде своју земљу
Отачки целива.

А на гробу деца мала,
Црногорчад жива,
Редом иду око крста,
Свако гроб целива.

Па се куну светим праом
Своји ђеда стари,
Па се куну црном крвцом,
Сјајани анџари.

На се куну светим крстом
Што са гроба прети,
На се куну да ће листом
За слободу мрети.

На се куну да ће бранит'
Ово голо стење —
Српске славе и слободе
То драго камење.

Дркће месец, дркћу звезде,
Рујна зора руди,
Црногорчад оштри мече,
Све се из сна буди.

Пева сестра, пева мајка.
Све је чило, живо, —
Црна Горо, света земљо,
Бог те је целиво.

ПЕСМА

што ју је декламовала на сентомашкој беседи у Новоме Саду мала Милица Николићева Цаверова 1863.

Малена сам... и тица је мала
Што се небом у зрак завитлала,
Лако ј' тици, тица има крила,
Аој крила, — кад би моја била!
На да прнем по српскоме свету
— Не по роси и мирисном цвету,

Већ по земљам што се српске звале,
Дегод нађем Српкињице мале
Да им паднем на те груди беле,
Да им кажем благо теби, селе,
Благо теби која имаш мајку,
Имаш мајку имаш и бабајку.

Малена сам... и цвеће је мало,
Што је својом душом мирисало,
Лако ј' цвећу кад мирисат' знаде,
Па излије из срдашца јаде;
Да сам цветак као што сам мала,
Ја би српском свету мирисала,
Па би дошле Српкињице миле,
Мноме би се лепо окитиле,
Метле би ме за те груди беле,
А мирис би говорио: селе,
Благо теби, која имаш мајку,
Имаш мајке имаш и бабајку.

Малена сам... и звезда је мала,
Што се тамо горе засијала,
Лако ј' звезди, има свога сјаја,
А ја имам само уздисаја;
Да сам звезда, као што сам мала,
На српском би небу засијала,
Изишле би Српкињице мале,
Па би звезду жељно погледале,
А звезда би говорилл сјајем
Дичним сјајем — српским узписајем:
Благо теби која имаш мајку,
Имаш мајке имаш и бабајку.

Ал сироче, црне моје среће,
Нит сам звезда ни тица ни цвеће,
Српкиња сам с дична Србобрана,
С дична града они дични дана;
Кад се сетим де сам се родила,
Кад се сетим тад ми ничу крила,
Кад се сетим не треба ми више,
Тад ми срце као цвет мирише,
Кад погледим милу Србадију,
Тад се дижем више звезда свију,
Више звезда до бога милога,
Па га молим а рад српства свога,
Да га чува, весела му мајка —
Српство ј' мени мајка и бабајка.

В И Л А.

Борило се, па се уморило;
Мртва лежи на Косову војска.
Слобода је мртве испратила,
Оставила живе сиромаке,
Нек робује, ко ропством дугује:
Који живот у ропству поштује.
У крви се круна утопила —
Црвен крвца од жалости црне.
Видов-дане видео је мегдане,
Видео је славу и јунаке,
По сто срца у грудима једним,
Једну снагу међу стотинама,

Како с' свети пре нег што ће мрети,
Видео је оно српско сунце,
Како сину, па како се вину,
Како стаде, па како западе.
А тама је на мртвило пала,
Црн је барјак ноћца разавила,
Полу-месец крвав изиша' је —
Победио ј', ал га скупо стаје.

Ноћ је пала, невесела, тамна,
Гора ј' нема, у њој душе не ма,
Само једна лепота девојка,
А лепа је као стручак цвета,
Умиљата ко тица грлица,
Жалостива као глас славуја,
Па по гори тужне речи збори:
„Леле мени, кукавици сињој,
Младости ми и животу моме,
Да самцита остадо на свету!
Што би мушко то ми изгинуло,
Што би женско то ми пресвиснуло,
Не мам рода, не мам завичаја —
На Косову сва ми срећа спава.
Ој, Србијо, постојбино дивна,
И јунаци, дико и поносе,
Ој, слободо, погажени цвете,
Српско име, порушена цркво,
Како ће вас оплакат' девојка!"
Тако млада дању ноћу јада,
Тако Српка виче и нариче;
Ал невољи на овоме свету
Све је глуво до бога једнога.

Тако траја неколико дана.
Од туге је косу разпустила,
Од жалости лицем побледела,
Сузе су јој руво обелеле,
Од тежње јој поникоше крила. —
Те се створи у горици вила.

Фала богу тада и довека,
Није рана од самрти била,
Тешка рана од Видова-дана.
А вила се богу помолила,
Те по гори поникнуло биље,
И корење од свакоје руке,
Ком је вила снагу провидила,
Терем знаде, де које ваљаде.
Турчину се рука осилила
Кујућ' њоме мачеве и ланце.
Па се сила љуто побесила —
Јао Србима де Срби не беу!
Ево скоро пет стотин година,
Од како се сузи и крвави,
Гора нам је рађала јунаке,
Невоља им груди челичила,
А вила им ђорде наоштрила,
Па се славно бише и бранише.
Кад је Српче мајка породила,
Свако ј' вила чедо пољубила,
А маленом у повоју синку
Певала је српски и јуначки;
Кад су Срба ране надјачале,
Вила му је очи заклопила
И самртну муку олакшала.

Вила ј' слепцу гусле удесила,
А гусле су душу веселиле,
И мртвима славу подизале,
Рабрим живим раброст увећале. —
Ево браћо, моје песме мале,
Што казује како ј' досад било,
А и од сад — божија је влада —
Благо оном, ко се чему нада!

ПЕСНИК И ПЕСМЕ.

ПЕСНИК.

Песме моје, што варате свет,
Певајући срећу и милину,
Певајући љубави и вину?
Песме моје што варате свет?

ПЕСМЕ.

Што ће нама да варамо свет!
Ми варамо тебе сиротана,
Да ти срце не свисне од рана —
Шта ће нама да варамо свет!

ПЕСНИК.

А оћетел варати ме верно,
Не ћетел ме оставити када,
У невољи међ иљаду јада —
Оћетели варати ме верно?

Устај, живи, бори се не клони!
Ми смо никле у колевци с тобом,
А над двојим нестаће нас гробом, —
Устај, живи, бори се не клони.

НЕВИНАШЦЕ.

Гледил, сањал — осећали,
Желил чега, жалил за чим? —
Мало чедо, невинашце,
На криоцу миле мајке.
Знали да га љуби мати?
Ох, сласт га је погледати,
Пунан ти је ко кап росе
У шареном
Развијеном цвету — —
Ко да не ма невоље на свету.

Тија ноћца, небо ведро,
Месец шеће међ звелдама;
Дете прати очи горе,
За очима с' руке дижу;
Ваљда оће коју звезду,
Ил грумечак сјај-месеца!
Не зна искат' ни молити,
Само воли што се сјаји, —
Тим би се он игрушкао.
Па се праћка и разбаца, —

Жељу пушта по звездама,
Живо, срећно и безбрижно,
Прву жељу
У првом полету — —
Ко да не ма невоље на свету.

Сит је звезда, сит месеца,
Мајка га је надојила,
Па му песмом очи склапа,
Милом песмом санак зове,
Сан му носи сласти нове,
У душу му звезде лије,
Такве, какви нигде није.
Види мајка заспао је,
Па га спушта у колевку,
Пољуби га љуљушне га,
Певушка му мило, тијо.
О, како му лице жаре,
Засипајућ' срећом рајском
Мајке гласи и уздаси
Што анђелци
У санак му плету — —
Ко да нема невоље на свету.

СТАРАЦ.

Дркће старац као на гробљу
Прекр'ана, сува грана,
Памти своји сто година
К'о стотину љути рана.

Одмара се на гробови
Своји сина и унука,
Гази пепео своје браће,
Без жалости и без мука.

Не моли се никад богу,
Јер молитва вером дише,
У њем' вера ко и љубав
Одавно се изтрошише.

Њега нико не разжали,
Нит ког треба да га теши;
Одавно је како старац
Нити плаче нит' се смеши.

Док је још'те имо жеља
Само ј' смрти жељан био,
А већ сада — камен синњи —
И жеље је изгубио.

Руке дркћу, тело зебе,
За њег нема сунца врела;
Очи тавне, очи слепе,
За њи нема света бела.

Све му ледно, све му ладно,
Све му мркло, све му тавно —
Кад прекрсти руке мисли
Да ј' у гробу већ одавно.

СОКОЛИ, СОКОЛИ!

Соколи, соколи.
Што сте тако ретки?
Гњездо вам је сада
Тек у приповетки.

Српске тице красне
Из старине свете,
Де сте, де сте? Јер нам
Изгинут' не смете.

Плачетели дегод
За јунаци стари?
Ил молите бога
Да нове подари?

РАЊЕНИЦИ.

Спустила се бела вила
Ладној стени Горе Црне,
Разширила златна крила,
Рањенике да огрне.

Па издишу рабри борци
„Срчбе божје осветници,“
И умиру Црногорци
Бритким мачем у десници;

Нек су уз њи ђорде њине, —
Па кад душа богу прне,
Нек бог позна са висине,
Нек се топи од милине
Гледећ' жртву Горе Црне.

Пуна гора рањеника,
Пуна гора мученика,
Пуно крви пуно рана,
А са чела усијана
Ладан тече зној —
Страшна часа, страшна дана,
Мили боже мој!
Не уздише камен тврди, —
Ох тешко је на самрти,
Али нема: Јао!
Кад затиште рана љута
Братац брату прошапута,
Да му није жао;
Па умиру лако —
Јер је од њи свако
За слободу пао.

Уз њи седи бела вила
Какве никад видли нису,
Она чува, она не да
Да им когод дође близу.
Закрилила рањенике,
Закрилила мученике,
Закрилила од ужаса,
Да не чују на самрти,
Да не чују страшна гласа.
Да не чују страшна збора,
Да је снага малаксала,
Да се смркла ведра зора,
Да је пала Црна Гора —
Ао јада, ао голема —
Да слободе не ма.
Чува вила, српска друга,
Да им гласак не долети,
Не отрује дивне сласти —
Слободан умрети.

Ох чувај и', бела вило,
Ох чувај и' верна друго,
Чувај ове рањенике,
Чувај ове мученике,
Нек не знају рабри синци
Да су залуд крвцу лили,
Нек не знаду на самрти
Шта су данас изгубили.
Заклони им мутне очи,
Да не виде црне ноћи,
Не сете се да су заман
Чекали помоћи.

Ћути, вило, ћути,
Ко што ћуте стене,
Нек им сада нико
Српство не спомене,
Неће јунак моћи
Од туге умрети —
Љуто ће проклети
Све што живо оста,
А на Србу клетве
И тако је доста.

ПЕСМА
СТАРОГ СРПСКОГ МАЧА.

Ево мене увек 'вака
Од давни давнина,
Счувала ме мишца јака
Од јунака за јунака,
Од Србина за Србина —
Од оца за сина.
Ја сам био луч слободе
Кроз толике таме,
Не дај, Србе, не дај, роде,
Ни сад рђи на ме!

Та мноме су српско име
И душманском крви
Записали јуначине,
Твоји претци први, —
Записали да кроз тмине
Још и данас сине.

Ја сам био чист уза те
Кроз толике таме, —
Не дај, Србе, не дај, брате,
Ни сад рђи на ме!

Кад је Србин срцем наго
Ја сам му помаго,
Бранећ' своје свете даре,
Дом слободу и олтаре
Кликто ми је: Удри јаче,
Нек се унук мој заплаче
Кад спомене старе!
Вијо сам се од старине
Уз делије саме, —
Не дај, Србе, српски сине,
Ни ти рђи на ме!

Само јунак зна да живи,
Мушком срцу свет се диви;
То ме учи старо доба —
Ох дивна су дела њина!...
Пуштај ме на душманина!...
Умем бити крст вр гроба,
Ал не могу гледат' роба —
А јуначка сина.
Ја сам чуво твоје славе,
Да ти не потаме, —
Не дај ни ти, док ти главе,
Не дај рђи на ме!

Ево мене, мача стара,
Камо мишце, камо жара?
Ево пропаст прети.

Сузом твојом врази с' диче...
Ој Србине, ој јадниче,
Већ ти сабља сама виче:
Скочи и ти па се свети —
Живет' ил умрети!
Ја сам био луч слободе
Кроз толике таме —
Не дај, Србе, не дај, роде,
Ни сад рђи на ме.

НА ВЕЛИКИ ПЕТАК 1868.

Залуд милина пролећа дивна,
И залуд снага што креће свет,
Грозан је поглед, грозна тишина,
Данак је грозан, страшан и клет.

Смрзла се звона храмова свети,
Кроз веру ђаво промаља рог,
Душа се сгрози, ај, кад се сети
Да ј' мртав живот — да ј' мртав бог.

Смрзла се звона што душу крепе,
Што буде веру, што снаже над —
Народи стрепе
Сад.

А како ј' тамо, како је браћи,
Де несме нићи босиљка струк,
Де душман врашки светињу тлачи,
Де с' никад звона не чује звук!!!

†

† †

Страшан је данак — и дркће свет...
Бог је на крсту разапет!...

Ох, да подржи овако дуго
Кад пако шири над светом власт,
Кад црна мисо не види друго
Већ како горко издише спас —
Гробна би страва утрла свет...
Бог... па на крсту разапет!...

А како ј' тамо, како је браћи,
Де 'ваки траје вековма дан,
Де с' цео народ не може маћи
— Та сам је на крсту прикован!

Изпија чашу горке судбине,
Недуга свог,
Изпија муку ропске горчине —
А није бог.

Са крста гледа злотворе скотске,
Пољупце броји искариотске —
Ох љуте муке! —
Гледа пилате де перу руке!

Не види брата, не види друга,
Тек странца чује де му се руга:
„Ускрс ће бити, — ево га гре,
Свима ће бити, ал теби — не!“

Још једном очи к својима враћа
„Ох, де сте, браћо, будте ми спас!“
Пако се смеје: „Хахаха! — браћа!!“ —
И тако с’ губи последњи вапај...
Последњи глас....

НАРОДНА ХИМНА.

(ЗА СРБИЈУ*)

Боже правде, браничу створења,
Боже нада, боже искушења,
Праотаца штите свети,
И унука с’ њини сети!
Свак је Србин син јунака,
Што је за крст живот даво,
Јера му је спас са крста
И слободу обећаво.

Боже греха још̀те неопрани
И векова горко проплакани
Да ти није Србин мио,
Ти му неби бранич био.
И у муци искушења,
И у ноћи доба глуво,
Дух нас свети тамо води
За што нас је чуво.

---

*) Написана 1865. усљед позива из Београда.

Боже сунца, који тамо зрачиш,
Који ведриш и који облачиш,
Ноћ је била црна дуга —
Разведри нам небо с југа,
Да у зраку светла дана,
У врлини света жара,
Пропевају тужна срца,
Загрле се браћа стара.

Свети душе, дај нам слогу, снагу,
Благослови отачбину драгу;
Благослови владаоца,
Дај у њему земљи оца,
Њиме пример како ваља
Ићи смело дичној мети,
Како ваља Србин бити,
За род живет' — ил умрети!

КРВ И СУЗЕ.

Не може свако
Завирит' у пако...
Песнику ј' лако

Ретке су очи
Што ће дозрет' моћи
Збитија жива,
Што будућност скрива...
Песник то ужива.

Уклон' се, Данте,
Да видим де пламте
Ватре вековне,
Гује отровне?
Како се мука
Са муком љуби,
Како се рана
У рану дуби,
Како се камен
Ствара у пламен,
Да грешник љуће
Шрипуће зуби.

Прошо сам тмине,
Дубље, пећине,
Страшна огњишта
Вечна мучишта
За душе уде,
За злобне људе,
За тате, злице,
За оцоубице.
Све је ту пусто —
Змије и але
Што су сиктале,
Пакленe ватре,
Пламено зјало,
Све је заспало.
А златна слова
Рајскога кова
Светлећ' у мраку
Лебде у зраку,

Де су се муке
Спремале љуте,
Какве тек врашка
Измишља машта, —
Та слова пишу:
„Бог вам опрашта!“

Клањам се богу
Који милост дели!
А смел бог сваком
Опростити, смели?

Ја ноћо даље
Кроз неку пољану
И виде да ме
Слутња не оману;
Погледа боље,
Душа ми застрепи,
По магли лете
Совуљине клете,
Стоглаве змије,
Крилати јакрепи.
Мучно се вију,
У слова се нижу,
Та страшна слова
Страовито пишу:
„Ни милост божја
Не може даље —
Овамо клетва
Клетнике шаље!“

На какви су греси
Што овамо лове?
Ко су јадници
Освете ове?
Зар и' не може
Спасти кајање?

Одговор ми даде
Неко шаптање.

То нису греси,
Греси се перу,
Недела ова
Прешла су меру
Милости божје
Скута голема, —
За њи ни пако
Имена не ма.
Овде су гује
Човечја рода,
Ту су џелати
Свога народа,
Што су се тели
Купат' у слави,
Што су им трази
Сузни, крвави.
Што су и' у вис
Народи дигли,
А кад су мету
Ништаву стигли,

Са свог су виса
Отров сејали —
А жртве с' свој̀и
Очеви звали.
Што су на главу
Метали круне,
На се смејали
Кад и' свет куне.
Од божја створа
Правили робље,
На плодним њивам
Сејали гробље.
Били су камен
Кад народ страда;
Само нек њи'ва
Остане влада.
Ето и' овде
Векове трају,
У вечној муци
Вечно се кају, —
Ал и правда божја
Ледена оста...

Да видим једног
На ми је доста!

Ено ти оног
Јадника бона!

О, знам га, знам га,
Наполеона.

На ладној стени
Поништен седи
Одметник гнусни,
Разкошник бледи;
Звер најновија
Новога доба,
Срцем гнусота,
Душом грдоба!
А поред старца
Плачна и бледа
Силне планине
Црвена леда,
Црвена леда,
Смрзнуте крви
Народа једног
Што беше први
Умом и духом,
Срцем и славом —
Док није њега
Назвао главом.
А лед се топи
Од њег'ва јада,
И све кап по кап
На длан му пада.
И сваку капљу,
Која га пржи,
Сто пуни лета
На длану држи;
А кап му донде
Једнако виче:

„Звери, убицо,
Кривоклетниче!
Шта ј' од мог рода?
Камо слобода?
Отрове мрски,
Царе француски!“
И тако овде
Седити мора
Догод узтраје
Смрзнути гора,
С који се стопи
Црвена, ледна,
Свакога века
По капља једна.
Он све те капи
Крвави гора
На длану своме
Пребројат' мора.
На сада суди
Докле то траје —

Сад појмим вечност, —
Шта је, колка је.

Проникнут духом
Божије правде
Тедо се брзо
Вратит' одавде.
Са така места
Души се ита —
Ал се окрену
На још запита:

Мука јо ово,
Мука голема,
Та овој ваљда
Равне и не ма?

Ха! шапну нешто
Тијо и лако.
Хахаха! страшно
Одјекну пако.
Та ово нису
Милости двори,
Има ту мука
Још'те и гори.

Видиш'ли тамо
Оне висине;
Оне кристалне,
Ледне планине,
Ви'ш како трепте,
Како се сјаје:
Оно су сузе
Жалосне раје.
И те се топе
Са јада прека,
Но једна капља
Свакога века.
На свака нешто
Причати знаде:
Једна о болу
Сгажене наде;
Друга о севу
Турски анџара;

Трећа о сраму
Српски сестара.
Једна се горко
Шалећи дода:
Браћа су браћа,
Крв није вода!
А друга вели:
Куд лепше сласти
Нег благо сгртат',
Бити на власти!
А трећа цикне
Да све заглуши:
Пропаст је српска
На вашој души!
А они доле
У мучном вају,
Што сузе оне
Бројат' морају,
Што понос српски
По лицу бише...

Доста је, доста,
Не требам више!
Из пакла скочи,
Протрља очи.
О ноћи, ноћи —
Ођешли прођи!

(1871.)

СРПСКА МОЛИТВА.

Кад се Србин богу моли?
Не кад скрсти руке двије —
Већ кад бије и кад падне
А из срца крв му лије.

Укрстел се бојни мачи,
То су крсти „Срб-јунаку.
У том крсту вера лежи,
„Победиће у том знаку!“

Кад и мрва муке, страха
У пламену изтопи се,
Кад у духу гром-јунака
Једна вера иљади се;

Кад, бранећи најсветије
Божје даре, мријет' вољи, —
Љуто с' бори, клоне, клекне —
Тад се Србин богу моли.

Де се Србин богу моли?
Де разгања сунце таму,
Сјајућ с' неба у слободи, —
У највећем божјем храму.

Над гробовма мученика,
Де светећи своје мртве,
Слогом перућ' старе грехе,
Газећ' враге ваља жртве.

На бојишту, светом месту,
Које силна крвца поли,
Из које се тамјан диже, —
Ту се Србин богу моли.

За шта с' Србин богу моли?
Он не моли ништа много!
Једно жели, једно иште,
Шта би друго искат' мого!

У обрани своје сређе
Да га боже донде штити
Догод може, док је вредан,
Док је кадар Србин бити.

А ко чује ове молбе?
Чује, пашта, прима боже,
Јербо знаде да друкчије
Молити се Срб не може.

НА ГРОБУ МУШИЦКОВОМ.

Дух је његов на истини,
На милости и на правди,
Тамо за род светим трудом,
Молитвама и сад ради.

Дела су му доле жива,
И биће нам увек дика —
У њим' Србин штује, љуби,
Свог владику, свог песника.

Спомен му је по свом Српству —
Расте већи сваког дана; —
А овде су само кости
Митроносца Лукијана.

НЕГДАШЊЕМ ПРИЈАТЕЉУ

Ђ. П.

(приликом кад је добио награду [годишњу] од сто дуката).

Да ти бог да много лета,
А што више с отим боље,
И дуката пуста злата,
Да те пуно задовоље.

Ал ја видим једног старца
У дубини даљни дана,
Седа коса, борно чело,
Прошлост му је пуна рана.

На штапићу иде, клеца,
Јад га тишти, јад големи,
За њим трче мала деца,
Он и' моли: опрест'те ми!

Очи су му пуне суза,
Речи су му пуне јада,
Он се сећа доба снаге,
Он се сећа доба млада.

Он се сећа доба рада,
Што га грешно, подло страти,
Што се више никад, никад,
Никад — не поврати.

Обилази цркве, порте,
Гробља стара, гробља нова,
Иште сенка опроштења
Од пепела, од гробева.

Кудгод иде злато даје
За листове неке старе,
Дркћућом и' руком дере,
Очи му се разажаре.

„Мила децо, мили Срби,
Ох идите путем правим, —
Младост моју. клетву моју
Не могу да заборавим!“

„Просијаци, (благо вама) —
Ох носите благо ово,
Проклет био ко га ј' теко,
Проклет био ко га ј' ково!“

„Мила децо, буд'те људи,
Буд'те прави и поштени,
Лакша ј' жртва него клетва,
Ох праштајте јадном мени!“

Једанпут се само склизне,
А за грехом грех се ваља;
Грешник мисли себе пере
Кад стотине чисте каља.“

По ђубрету злато трати,
На ђубрету злато стоји,
Нико не сме да се лати,
Свак се неке клетве боји.

У оку му сузе тају,
Руке дрхћу, усне бледе, —
А на пут му деца стају,
Па га жале, — па га гледе...

Ево, ђ..., друже стари,
Ко што има оно даје,
Од мене ти ова прича,
Ево на је, шарена је, —
А дуг живот за кајање,
То бог има, то бог даје.

(1867.)

ГВОЖЂЕ.

Кад је боже земљу стваро
Није тео да празна буде;
Рекао је да се у њој
Разгранају разне руде.

Ал ево ти сузним оком
Један анђо к њему дође,
Молио га, приклињ'о га
Да не ствара црно гвожђе.

„Не дај, боже, земљи гвожђа,
Може бити љути мука,
Векови се могу трести
Од невоље од јаука!“

„Може земља пако бити,
Могу с’ људи робљем звати,
Тирани се осилити,
А народи робовати.“

„На да човек, слика твоја,
У ланцима сузе лије,
На срамоту духа света, —
Онда боље да га није!“

„Не брини се,“ бог му рече —
Човеку ћу дати свести,
Кадгод узте, кадгод прегне,
Он ће моћи ланце стрести.“

„Не брини се, неће човек
Требовати твога плача,
Из тог истог црног гвожђа
Моћ’ ће сковат’ љута мача.

ЖИВОТОПИС ВЕЛИКЕ ИДЕЈЕ.

Нико не зна кад се роди
Вел'ка мисао у самоћи,
Обично су мутни дани,
Тамне, црне, страшне ноћи.

Мајушна се оку чини,
Сви с почетка превиде је,
Ни имена не ма свога,
Ни помена од идеје.

Ко је прими? ко је пои?
Ко јој пружи мрву ране?
Та нађе се по декоји,
Који љуби сиротане.

Гола, боса снегом прти,
А на лицу ватра жива,
Госпотски је гоне рти,
А она се осмејива.

Не ма леба — она трпе;
Дажд је бије, снег је веје,
Неко вели: врашко дете!
— Великаши не виде је.

Друга деца лепо просе,
Она оком милост дели;
Друга опет свилу носе,
Ал њу ни то не уцвели.

Рано рани, много оди,
Већ по мало сви је знају.
Већ је многи радо приме,
Кад је други изагнају.

У колеби стече браћа,
У самоћи друга мила, —
Сваке ј' зоре трипут јача
Него што је јуче била.

На све јача, све сјајнија,
— Већ полеће крили брзи —
Сад већ има које љуби...
Сад тек има ко је мрзи...

Сад већ лети кроз висину,
— Јато тица уз њу поје —
Сад већ многи за њом гину,
Сад се истом неки боје.

Збори јасно, збори смело,
Збори свето, збори ново,
Са очију спада тама
Што је мрачни пако сново.

Сад је душа умна света,
Устрављени пиљеж врви,
Један поглед — па да г' стопи,
Један корак — па да смрви.

И мало се век заори,
И мало се свет затресе,
С неба спадне нешто звезда,
Њезин венац да уресе.

И'онда мирно нова слава
На престолу седи своме,
Противнику б' праштат' тела,
Али не ма више коме...

НЕКОМ КРАЉУ
КАД СЕ ЗА РАТ СПРЕМАО.

Шта је сабља?... није ништа!
Ту сабљу је ковач ково!
Кад је ково можда ј' псово,
Можда ј' клео (— то је смео —)
Да се скр'а сред бојишта —
Гола сабља није ништа!
Тукне, такне, звекне, секне —
Рука клоне, нога клекне —
Крвца лије... ко је?... ди је?...
Било сабље, па је није —
И зар'ђа сред бојишта...
Шта је сабља? није ништа?

Шта је пушка?... није ништа
Ладно гвожђе, мртва справа,
Нема срца,... све бадава!...
Нема срца, које куца,
Све једно јој куда пуца;
Ладно гвожђе, шупља цевка,
Прочарака, пуцка севка,
Шкљоцне, плане... ето ране!
— Једном смркне, другом сване —

Де је пустиш онде пане...
По њојзи се кољу вране —
И зар'ђа сред бојишта...
Шта је пушка? није ништа!

А топ шта је?... није ништа!
У њем' не ма духа смела,
Шта ћеш, море, од дембела!
Коњима га у бој вуку,
Остраг стоји кад се туку,
Па расвали дерна уста,
Нагута се праа пуста,
Набљује се дима густа, —
Закујеш га а он суста!
Не ма оца, не ма друга;
Ко га отме, том је слуга,
На се дому своме руга!
Ил с' извали усред блата —
Трома свиња трбушата!
И зар'ђа сред бојишта...
Шта је топ тај?... није ништа!

Шта су пушке, шта су мачи,
Ако немаш снага јачи!
Шта ће топић тај сирома
Ако не маш муње, грома.
Да загрме бојним пољем —
А то ј' народ задовољен.

Задовољен народ води,
Ојачај га у слободи,

Питај душу шта јој годи.
Негуј вољу нек се плоди,
(А не тражи крв у води)
Посеј правду нек уроди
Кад с' огреје на слободи, —
П'онда реци: Душман грози,
Својто моја, сад помози!
Сви ће бити љути лави
Што по један војску смлави:
То би био темељ слави,
Тврди бедем на тврђави,
Да те душман не поплави.

ОМЛАДИНА.

(1866.)

Црна ноћи, глува тама,
Као гњездо клетве врашке...
Не раззнаје умље гњило
Дал се време заледило,
Идел напред ил натрашке, —
Или само црна срећа
Будућност нам злобно скрива.
Или не ма ока жива
Да провиди шта се сбива —
Ил нас давно гроб покрива.

У то доба, из ненада,
Мора да се препунила
Она чаша горки јада, —

Она гуја клетве старе,
Што је српске груди стисла,
Мора да је, својим једом
Отрована, сад баш свисла.
Ил је сишо анђо Срба,
Да утаре сузу јада,
А да крене другу сузу,
Сузу миља, сузу нада.

Ао нада, лепа нада!
Састала се браћа млада
Са сви страна српска света
(Будућности ништ' но смета)
Па донеше вољу младу,
Да ј' братинством овенчаду,
И донеше дивне жеље
Да и' скупа утемеље,
Врло срце, што и' дичи,
Да се слогом очеличи.
Јели санак? — машта? — шитали?
Јестел, браћо, с неба спали,
Ил је само мисо с неба
Да јединства Србу треба?

Ох како се то оживе
На топлоти од врлине,
Ох, како се туга топи
Кад је нада обасине!
Каколи се дремеж руши
Кад затрепте ведра јава,
Каколи се старост млади

Кад је младост утешава!
Ох, како је лако трпет',
Кад будућност обећава!

Ово ј' ново, ово ј' мило,
Ко да ми се само снило!
Око ми се засузило,
Па кроз сузу, ка кроз дугу,
Гледао сам свет на југу
Де се блиста светлост чиста,
Јер је тужна српска вила
Мутно чело разведрила.
Прорекло ми с', провидло ми с'.
Провидео сам, довидео сам
Срећу нашу, наше дане
Као ново сунце неко,
Само нисам разабрао
Јели близо ил — далеко.
Сладак беа тренут ови,
Слатки беу ови снови,
Слатке беу ове сузе,
А и моја што је пала,
Омладино, врла браћо,
На такој ви сузи фала!

Ну запамти, веро тврда,
Коју с' данас ријеч дала,
Ај удуби усред срца
Што си данас обећала;
Не малакши, млада снаго,
Не помери пута права,

Нек те мука не надјача,
Нек те слава не успава,
Омладино, једна душо,
Мелем-врело љутим ранам',
Перјаницо поноса нам!

БАСНА.

Кад сам синоћ поодио
Пријатеља ћиру,
Његов синчић донесе му
Мољца на папиру:
„Мољац, тато, мора да је
Врло мудра глава,
Књиге рије, књиге гута,
На књигама спава.“

* * *

Није чудо кад детенце
Тако лудо суди,
Није чудо — тако мисле
И матори људи.

ИМА НЕГДЕ...

Има негде српске земље,
Ту су људи, — нису свеци —
Нису свеци — ал су људи...
Једна им је света вера,
Што и' ближе Богу пење,
Вера им је чиста душа,
Чиста љубав и поштење
Држава је крепка, јака,
У њој не ма себичњака, —
Не ма много, — а то мало,
Што и' врашки ланци стисли,
Разбију се о врлину,
Јер већина врло мисли.
На престолу, кој' се није
Подигао у висину,
Већ на земљи, де је јаче,
Де је јаче и сталније,
У средини међ народом
Пустио је чврсто корен,
Ка од бога да је створен —
На престолу владар седи,
Изабран је једногласно
Да довека срећно влада, —
Али владар није грешан,
Он је анђо, — зове с' правда.

Па како је народ срећан!
Ту не проси нико ништа
Што је чије то се даде
Са правдиног светилишта.

Ко леньује тај гладује,
На од глади, презрен, скапа,
А ког' немоћ једном свлада
Тај од општег живи рада,
А ком' није мрско дело
Тај подиже ведро чело
Бере плоде радње своје,
Што заради његово је.

Ту се незна шта ј' слобода,
Јер се не зна ни роб шта је,
Свако ј' чувар обште среће,
Најмљенога не познаје.
Ту с' не дају ником венци,
Свако ј' дужан честит бити,
А што није злочест, подао.
Зато с' не сме поносити.

Ту су старци учитељи,
Ал у сваком срце ј' младо,
Ту су млади ученици,
Јера свако учи радо.
Ту су стари, ту су млади.
Једна браћа, равни људи,
Јер се свако за свакога,
За напредак општи труди.

Фала богу, код све туге,
Кад још таке земље има,
Таке земље, земље српске,
Што је понос Србма свима.

Ох, како је српска мајка
Овде дична, овде врла!
Ох, како је стара жеља
Ћилим среће разастрла,
На по њему Српчад млада
Играју се у слободи —
Свако ти је ведро, смело,
Што с' у овој земљи роди.
Ох, како је српска мома
Овде чиста, овде мила,
Како ј' верно српска љуба
Српског војна загрлила.

Овде нема љути гуја,
Да те гризе, да те трује,
Што је врло то је свето,
А што ј' свето то се штује;
Ту је срећа она права,
Сам ју Србин себи кује,
А благослов ту је божи,
Јер га народ заслужује.

Њива ј' златна, лоза родна,
По лугови тице поје:
Ај, уживај, драги брате,
Што год видиш све је твоје!
Над народом не ма звера,
Нит у њему лицемера,
Нит ко вара нити лаже,
Јер му овде не помаже!
Слободни су сви што греду,
Робови се презиреду.

„Ох, песниче, бог те видео,
Камо земље те?
Камо угља, камо кута,
Де та срећа зре?“
Ако ј' није бог створио
Моја песма сме.

V.

СЕНТОМАШ.

(Одломци)

Ej, давор свете страни, непознати!
Знаш де је Словен, — Србина ћеш знати;
Србина знашли, знаћеш де је Бачка —
Ту с' мače једна десница јуначка,
Једна јер њоме једна душа влада,
Што једну чини из више иљада.
У тојзи руци још оружја није —
Попољак један ружице се вије,
Мирисом руже напаја се раја —
Та ружа беше од првога Маја.
Мирише Србин на се ружи чуди
Како му чудна осећања буди,
Њен мирис речи у срце му пара:
Слобода, српство, војводина стара,
Ил свету правду ил бој на Мађара.
Сад већ узавре ова дика наша,
Јуначко гнездо дели-Сентомаша,
Узкипе крвца итра, врела, мушка,
Сентомаш готов ка запета пушка,
Једна му брига не превидет' мига,
На да је први кад узтреба крви.
Ал ево поздрав други данак дова:
Пљуснуо Дунав од громки топова;
Ко из даљине чује гласе ове
Мисли да ј' слава војводине нове.

Чудна је слава — Варадин се жести
На Сијон свети српске благочести.
И одбор прима наздравицу оту —
Карловац враћа жао за греоту.
„Ој чули друже, ватај за оруже,
Ej ево мига, ма не превиди га!“
Позив се просу по Србији новој,
А требал више крви душановој:
Колко је Срба, толко би јунака,
За мачем плачу и деца нејака.
Ал де се песма понајжешће пева?
Де бритка сабља најсјајније сева?
Де с' чили коњи понајбрже јашу?
А де ће бити нег у Сентомашу.
Пупољак они за недро се меће,
Рука се маша сад за друго цвеће,
У којег семе, дивота је права,
Куд итнеш ниче ружица крвава.
Још ево чета из туђега света,
Напред би тела, Сентомаш јој смета;
Предњаци њини долетеше бесно
Питајућ' гледе и лево и десно:
„Можел туд мирно проћи наша сила?“
А Србин пита: „Имателi крила?“
„Бритка је сабља крило у Мађара!“
— „И наша ј' оштра!“ Србин одговара.
Од тога дана затвори се село,
Живо на сложно, весело на смело.
Гле силна кола, гледај лаке танце.
Погле сокола, браћу Србијанце!
Играјућ', скачућ', ка у некој шали
Сентомаш Срби часом обкопали.

Ту да виш сада лица веселога,
Јер ту је, брате, омладина многа —
Многи је књигу заклопио јуче,
Свадив се с' црним писменима њеним,
Јер дошли дани, који писат' уче
Челичним пером, мастилом црвеним.
Међ њима има радосни отаца,
Јуначким срцем млађани стараца.
Ту гусле гуде, ту се песма дичи:
„Ко живот воли нас мора обићи!"
Та песма беше громовита гласа,
Могла се чути даље од Врбаса;
Ал не чу Врбас, не чуше Мађари,
У послу ј' војска, у послу главари. —
Послове њи'ве не ишт'те да рећам,
Дубоке ране српске да не врећам,
Кад тешит' не знам саморане мајке,
Удове црне, сироте нејаке.
— — — — — — — — —
— — — — — — — — —

Тада је Мађар сагрешио много,
Бог га је гледо док је гледат' мого;
А кад је божју прегазио здраво
Тад га је ђаво на Сентомаш наво.
Скочише на 'њга с неколико страна,
(Ал ти је Мађар глава заборавна,
Већ не зна срце у Срба витешко,
Не зна да ј' њега заплашити тешко).
Те пале, брате, те топове силне,
Немило трате џебане обилне,

Магла се маша за лаке облаке,
А из ње мућа, из ње тресак бије,
Задрхто темељ до две куле јаке,
Задрхто камен, — али Србин није.
А де би дрхто ко се Марка сети,
И над ким душа Обилића лети,
Још пред ким Бига Мађарима прети:
„Граничар уме и за се умрети!“
Стеном се ствара дика наша стара,
Јато кубара не чини јој квара,
Гвоздена дара прима од Мађара,
Па с крњом с жујом боље одговара.
И гле већ бежи ко је доћи смео —
Остати не сме, ко је вијат' тео —
Бехтолд се тешка, Бакоњи се вајка...
„Ој беж'те пусти, жалиће вас мајка!“
Бежите само, половина ј' доста,
Што на пољани за навеки оста,
Да напред плати сентомашку рану,
И дично име дигне Србобрану.

— — — — — — — —
— — — — — — — — —

Представи себи кад затиште лава
Болови љути и рана крвава,
Куд беше наго поносом витешким,
Отуд се враћа у ранама тешким, —
Пошо да сгњечи, укапи и смрви, —
А сад се мучи сам у својој крви!
У својој крви лице си огледа,
Рабар је али — сам од себе преда;

Јер двоји боли: ране и срамоте
Освете тигре у срцу му коте,
Срце му с' тесни, очи му се шире,
Освете тигри кроз очи му вире.
Тако је Мађар, још љуће и горе
Гледао Србе, гледао злотворе,
Кад није мого с четр'ест иљада
Малено гњездо српско да савлада.
Мала би фала министар-Месара,
Већа погибо кукавни Мађара.

— — — — — — — —
— — — — — — — — —

Већ ево тече, девети месече,
Како је славна ова срска страна,
А са јунаштва Биге капетана,
Са сложна кола ти српски сокола
Јуначни тића, нови Обилића.
Ал шта је сјало а не малаксале?
Нађи ми цвета, који не прецвета —
Лепа је зора — ал презорит' мора —
Кажи јунака ког не чека рака —
Тражи ми среће, која клонут' неће —
На сваче теме подигне се време,
Само славно име мери се с њиме.

Већ место снега ево ита цвеће,
Већ зима бега, ево прамалеће!
Мирисан ветар по ливади лади,
Ко сада падне да му смрт заслади,
Па кад му муку на самрти спири,
Тад да му име по свету разшири.

Спрема се Србин да прослави цвети,
Спрема се Мађар још једном умрети,
— — — — — — — — —
— — — — — — — — —
Већ Перцел знаде шта чинит' ваљаде,
О камо среће да и Србин зна!
И ево Перцел уорио веће —
Голема сила јуришу се дала
Баш као слепа под сабљу подлеће,
Као да је Србу живот жртвовала,
Ил ко да потоп својом крви прави,
Да тако једном Сентомаш подави.
— — — — — — — — —

— — — — — — — —
— — — — — уђоше Мађари.
Ударај, роби, боди, коњи, пали!
Освета вели а Мађар је слуша.
Њојзи је данас Сентомаш премали,
Мало јој једна у Србина душа.
Освета гори па и палит' мора —
Сентомаш поста пламенита гора.
У ватри коло крваво се води,
Зуби се кољу, ко се с киме сгоди.
Деца и мајке, једно без другога
Итају плачни са кућишта свога,
Траже се јадни, ал освета вија,
Сабља и' сдружи ил Криваја тија.
Ту беше јада (бег га не дозвао!)
Ал није Србин без замене пао.

Већ виде сунце да му заћи треба,
Ал и по њиме лав се с лавом бори,
Јер не ма ноћи с усијана наба,
Нит' има таме — та Сентомаш гори!
О лепо место непредобивено!
О силна ватро, чудо невиђено!
Де река крви ко'м те Србин скваси,
Де силна суза да те не угаси!

И тако паде Сентомаш нам славни,
Али му име зато не потамни.
Добар је јунак, кој' се борит' знао —
Ал зар је Милош мањи што јо пао!
Милош је пао па га најзад не ма,
Сентомаш ево у поврат се спрема.
Ево вам славни, што се Срби зваете,
Ево вам спомен из пепела расте.
А што сте мајке с незараслом раном,
Видајте ране дичним Србобраном.
У њему ј' и сад ка у бурне дане
Гњездо сокола што им не ма мане,
Извор најдубља чиста родољубља,
А узтребал крви — биће опет први.

ПОТОП.

Ој, у давно вајкадање доба,
Кад је била васелена млада,
Кад је време ближе рају било,
Небом сјаше светлости друкчије,
Лепше сунце по красњијем цвећу,
Лепши месец по здравијем зраку,
Ведрије се небо плаветнило.
Милије је ружа мирисама,
Слађа била смоква и неранџа.
Ал узалуд така рајевина,
Кад се људи паклу примакоше,
Из пакла и' ошинуше гује:
Неста стида с девојачка лица,
Љубав пала, пакост је скр'ала,
Опачина светином овлада,
Па свуд шиље своје верне слуге,
Лажу, пакост, злобу и неправду,
Те поскочи брат на брата свога,
Што је нејач лаже и опада,
А јачи се гоне и крваве;
Не штују се млађи и старији;
Отац сина на сабљу позива,
Девер снаји о срамоти ради —
Све огрезло у црноме греју.
Кад су греси богу додијалн,
Морао је наказати људе,
Не били се у злу побојали,
И сетили бога и поштења;
Те он пушта кугу и морију,

Страшна кугa десеткује људе,
Мори грешне — ал остају греси,
Те што ј' живо, све је више криво.
Тад се божје намрштило лице —
Други јади погонише људе,
Други јади, ратови и глади;
Глад и' мори а они све гори,
А на гладне сабље полетела,
Протекоше потоци крвави,
Силне стреле срца задесише, —
Пало ј' доста — опачина оста,
(Опачина, којој не ма лека,
Која мајде погинути мора)
Све ће пасти, свеће изумрети,
Изгинуће, само један неће.
То јо Ноје божи угодниче,
Што је срца права и поштена,
Лепа душа чиста и ваљана.
Бог се Ноју у сану појави:
У сну му је 'вако говорио:
„Ноје сине, слушај моје речи,
„Страшни свету надолазе дани,
„Покори су на земљи големи,
„Зло је злило па је догрдило,
„Небо ми се препунило суза,
„Што анђели грешне оплакују.
„Све ћу сузе на земљу пролити,
„Потопићу велико и мало,
„Нек погине, нека се подави,
„Што не ваља, па се не поправља.
„Ал тебе сам изабрао, сине,

„Да сачуваш племе човеково,
„Јер је земља човеку створена,
„(Без њега је залудна и празна.) —
„Створена је да се њиме дичи.
„Да он по њој слави и борави,
„Сећајућ се чија је порекла
„Да заслужи име Боговића.
„Зато, Ноје, како се пробудиш,
„Примакни се послу и пожури,
„Да саградиш ковчег повелики;
„У њег' узми породицу своју,
„Мушко, женско, велико и мало,
„Што ће бољи пород изродити.
„Собом узми сваке животиње,
„Седам мушки и толило женски.
„А скотова пар од сваке врсте;
„Па се спреми на свашта на свету."
Лепо ј' Ноје бога послушао,
Својом руком ковчег саделао,
Опремио и себе и своје.
Ал да видиш чуда невиђена:
Једно јутро не роди се сунце,
Место њега дигли се облаци,
Црни, густи, тешки и страотни,
Паде тмора пакленога створа,
А у тмуши све се живо гуши,
Брзе муње очи засениле,
Од громова не чујеш јаока,
Док се једном дажда одкинула,
Пљусак пљушти из неба из земље,
Не престаје пуни десет дана;

Свако срце чак у на дну зебе —
Ево вода сваком је до уста,
А кроз воду смрт им се привиђа. —
Сипа киша други десет дана,
Те подави силне и безбројне,
Свако собом по троје увлачи,
Јер је снажна рука мученика;
А злотвори гвоздено се грле,
Један другим помоћи се труде,
Ал за часак — на ни једног не ма.
Мртва деца плутају по води,
Живи плове кроз модре лешеве. —
Лије киша трећи десет дана,
А вода се високо попела
До вр кула и до вр брегова,
Да домаши јадне сиротане,
Што се теше смрти избавити.
Тоне, гине, што још има живо,
Мртво плови: људи и скотови,
Слаб и јачи сад се изједначи. —
То потраја још за десет дана,
Док се страшни четр'ест наврши,
И божија освети се правда,
Не ма греха, — ал ни људи не ма!
Празна зија пучина голема. —

Плови Ноје у ковчегу своме,
А са Семом, Хамом и Јафатом,
Синовима, њиовим женама
И с неколко мили унучади.
Плове светом, плове кијаметом,

Из очију сузе не пуштају,
Да им сузе бога не увреде;
Ал бог види па му није криво,
Мило је њему срце милостиво.
Кад си силна киша уморила,
Размаглило и разданило се,
И небо се ведрити почело,
Прво сунце из воде изиђе,
Чудно беше из брода виђење:
Сама вода небом поклопљена,
Само небо на води дигнуто,
Ништа друго, а ово безкрајно.
Стрепео је Ноје с Нојевићи,
Нећел тако остати до века.
Тешило га у бога уздање,
Тешило га по године дана,
Док се није страва утишала,
Брод насео на Арарат брегу.
Сад је свако срце заиграло,
Свака душа оданула силно.
Тако прође још четр'ест дана,
А Ноје се по броду пошета,
Редом иде по своји зверови,
По тицама и животињама,
Код гаврана позаустави се,
Гаврану је тијо говорио:
„Лети, лети, мој врани гавране,
„Наоколо, близо и далеко,
„Буди нама добар гласоноша,
„Да на земљи сува места има;
„Донеси нам зеленога листа.“

Весело се гавран подигао
У ширину по новоме свету
Чекаше га неколико дана;
Ал гаврана нигде ни од куда.
Уда тица, она носи гласа,
Рђавога или никаквога.
Превара је Ноја разжалила,
Разжаљено другој тици каже:
„Ој, голубе, тицо милостива,
„Јесул твоја крила поуздана,
„Да облетиш земљом разблатаном,
„Да се врнеш и донесеш гласа,
„Можели се на суво изићи?
„Лети, тицо, — ако буде дано
„Да донесеш сувога ичега,
„Свима ћеш нам на благослов доћи.“
Голуб слуша па главом колуца,
Весели се, што га пребирају,
Што му таке опоруке дају. —
Крили шину, па се зраком вину,
А прате га лепи пратиоци:
Молитвице с топли уздисаји.
— Дани. ноћи, дуго се отежу,
Кад ко кога жељкује и чека,
А санци су брзани и журни,
Кад се човек о добру заснева.
Једно јутро у прозорје лепо
Стари Ноје на броду је спаво,
У њему се надметали санци,
Кој' ће лепше раздрагат' му душу,
Па је Ноје сневао милине,

Снево своје старо пожелење:
Суву земљу са зеленом травом,
Зелен-траву са шареним цветом,
Шарен цветак милога мириса.
Ал једнак му нешго замириса,
Што је мирис богате маслине.
Ноје с' трже, санци побегоше,
Ал га лепше дочека на јави:
Па груди му голуб се одмара,
Лепо ј' тица јутрос сверовала,
Вратила се и донела знака,
Мирисаву од маслине грану.
Кад то виде старац са синови,
Кад видеше жене и дечица,
Око сузи а срце попева:
„Ој радости, ала си голема!"
„Ој весеља, да му равна не ма!"
Изиђоше, ковчег оставише,
Сувој земљи лице приклонише;
За њима је све остало живо,
Лети, скаче, пуже и гамиже,
Слави бога како које знаде.
А Ноје је својим говорио;
„Мој породе, и моје колено,
„Страовите преживесмо дане,
„Познадосмо руку свемогућу;
„Страшну правду и милост безкрајну,
„Знамо бога и вољу његову —
„Богу јесте лако угодити,
„Живидермо да му угодимо!"
Истом су се тврдо заверили,

Да ће бити врсни и ваљани,
Ко што људи досад нису били;
А бог небо дугом опасао,
Које донде никад није било,
Њом се вишњи заверио људма,
Да и' више потопити неће.
Бог се своје речи придржава; —
А јесул је придржали људи?
То не могу казат' ни певати,
Суво ми је грло за беседе,
Већ ми дајте чашу лозовине,
За Нојеву да попијем душу,
Који први чокот нам посади.

ДЕЛИЈА-ДЕВОЈКА.

Соко бира, де ће наћи мира, —
Неће гори на високој јели,
Већ у долу де се шатор бели; —
Под шатором Делија-девојка,
Вино пије, ни бриге јој није,
Песму пева, а од гласа мила
Чисто расту на соколу крила.
На глас иду дванајест Турака,
Дурно гледе а кроз јед беседе:
„Кујо кучко, Делија-девојко,
Дегод пијеш, Турчину се смијеш,
Кадгод певаш, Турчина изсмеваш, —
Де научи пити и певати? —
Де му драго, све ти је занаго!“

Проговара Делија-девојка:
„Нудер чуда, да бесни Турака:
Ал ко пита да му право кажем —
Дворила сам два српска јунака,
Дворила сам Милоша и Марка;
У Марка сам пити научила,
Милошу сам песму присвојила —
Од њи двоје ево и ово је...“
Па запламте срцем из очију,
И потегну сабљу димишчију,
Соко гледи де црвене трава,
А на трави дванајст турски глава, —
Соко гледи па мисли да снева!
А девојка пије и попева.

ЂУРЂЕВ-ДАН.

Испросио момак неву
— Ох вилински сан —
Сватове ће сватовати
Баш на ђурђев-дан.

У собици младе неве
Икона је стара,
Како ђурђе, мучениче,
Аждају обара.

Црна ј' стара иконица
Црн је на њој ђорђе,
А кроз авет још никако
Да пробије гвожђе.

Така слика мученика
Србу много вреди...
У њу често млада нева,
Често момак гледи.

Света рука мученика
Некуд нрстом пружа,
А чује се кроз јаоке
Кршкање оружа.

А аждаја још се вије
Пород пакла клети,
Са иконе светог места,
Светом крсту прети.

Така слика и прилика
Србу много вреди...
У њу често млада нева,
Често момак гледи.

Свето чело мученика
Свете мисли красе,
Ко да вели: благо оном
Ко патнике спасе!

Така слика угодника
Србу много вреди,
У њу дуго млада нева,
Дуго момак гледи...

* * *

Освануо Ђурђев-данак
Као да се снива,
Стоје свати као соко
До сокола сива.

Њи ми гледа јарко сунце
И висина плава,
Окићени, оружани —
Србадија права

Примиче се момак неви
— Аој, боже благи!
Она десну руку диже:
„Стани мало, драги!“

Не могу ти љуба бити, —
Аждаја је жива,
А све, чујем ко да неко
Робове окива.“

Осмену се младожења;
„Добро моје веље,
Нису ово твоји свати,
Рано ј’ за весеље.“

„Не могу ти војно бити, —
Аждаја је жива —
Док је крви нек српска
Суза не пролива!“

„Вереник ти весо иде
Да ти бере цвеће,
Без најлепшег, без слободе
Вратити се неће!“

„Ми идемо на пољану
Де се плету венци,
На које ће почекати
Сви српски младенце.“

Разсташе се вереници
— Бритка сабља звечи —
Оста нева пред иконом
Богу се молећи:

А да буду ко њен војно
Таки Срби сви!
А ја велим нек је така
Свака српска ћи!

ДВА СНА.

На грудима Ђул-Бегзаде,
Миле ћери стар-Бидара
Стоји ружа, њу посладе
Верна љубав Божидара;
А то значи: о поноћи
Божидар ће цури доћи.

Шта мирише по одаји?
Рујна Ружа нешто сања,
О састанку у потаји,
О сладости миловања,
О пламену сред недара,
О пољупцу прва жара.

У рукама стар-Бидара,
Љута оца Ђул-Бегзаде,
Не бијаше још анџара
Извучена бадаваде,
А сад с њиме старац седи
Испод двора, у заседи.

Блед је месец, ноћ је тија,
Задркћу се звезде дешто,
Оштри анџар чудно сија,
Оштри анђар сања нешто:
Грдне муке каур-псету,
Крв, издисај и осветy.

У лето су кратке ноћи.
Брзо свану, сунце скочи, —
Сан, што га је ружа снила
Њим се ружа преварила;
А што га је анџар снио,
Тај се пусти испунио.

ЛЕМ-ЕДИМ.

Самац седи стар Лем-Едим
На јастуку свиленоме,
Седа му је пала брада
По кафтану зеленоме.

Негда, негда ове очи
Жеравке су живе биле —
Сад у снегу од обрва
Жеравке се угасиле.

Ово ј' лице ружа била —
Ал давно је оно доба —
Сад је лице жуто смиље,
Што изникне близо гроба.

Ово ј' срце било оро
— Ој младости бајко мила! —
Ој године, бурни ветри,
Саломисте орлу крила!

Тутун пуши, амбру праву,
Дим се диже, дим се мути,
Стварају се, шарају се
Силна кола и колути.

А из сваког вири лице, —
Лица дивна, лица сјајна,
Милостива жалостива,
Поносита, сетна, бајна.

Па се смеше бајна лица
Из оквира мутна дима, —
Дркће, стрепе стар Лем-Едим, —
Мутно му је пред очима.

„Ох, Шерифо, џанум Ато,
Ох Зулејко, танка паса —
Ај Заремо, суво злато,
Сећашли се они часа!“

Ох Фатимо, луче танко,
Ох Мејримо — прне очи —
Ој Бегзадо ђурђијанко,
Сећашли се оне ноћи?“

„Ој ђаурко Анђелијо, —
Црна косо, беле груди, —
Једном сам те опазио
Ал те никад не пољуби!“

Све сам драге разгонио
А рад твоје ране љуте —
Ох ђаурко Анђелијо,
Заборавит' не могу те!"

На уздану стар Лем-Едим —
Разпршта се игра дима —
Сунце сијну, сунце спази
Мртва старца Лем-Едима.

— —

ТРИ АЈДУКА.

У по бурне, црне ноћи
Феруз-паша из сна скочи.
Жижак дркће ко да чита
Страву санка с бледа лица.
Феруз-паша каду пита:
Камо кључи од тамница?...
Три године како труну —
Ох ајдучки непо клети!
На још ни сад мира не ма —
У сан дође па ми прети! —
„Не мој, аго, не мој ноћи
Силазити у тамнице;
Сутра ћемо послат Муја
Да покопа кости њине!" —
Хахахаха! бабо моја!
Ни живи се нисам боја',
Док су били за ужаса,
А некмоли мртви паса!

Морам ићи да и' видим
Како леже на трулишту,
Да и питам шта ме зову,
Што ме траже, што ме ишту! —
Узе жижак — зрака дркће
На пашином бледом лицу —
Зар'ђана брава шкрипну —
Он се спусти у тамницу.

У тамници, ледној страви,
Де јакрепе мемла дави,
Де се грозе ладне гује,
Кад се сете неки мука —
Онде седе три костура,
Три костура од ајдука.
Или седе, ил се само
Феруз-паши тако ствара,
Пред њима су на камену,
Ка на столу, три пеара.
Проговара ајдук први:
Ево, пашо, пеар крви.
Имао сам верну љубу —
Кад ме покри ова тама,
Остала је јадна сама —
Није сама ... мач у руци,
Па повика: де сте вуци?
Тако стиже до твог двора,
Пуче пушка одозгора,
Проби срце јадне жене —
Ево пеар крви њене:
Красно ј' вино, пуна ј' чаша —
Наздрави ми, Феруз-паша!

Сама с' рука паши диже,
Сама нога крочи ближе,
Пеар попи, цикну мука,
Цикну паша — а те кости
Смејаше се ... „Бог да прости!“

Проговара ајдук други:
Кад сам допо овог гроба,
Питала те мајка моја:
Пошто ћеш ми продат роба?
А ти рече: Три товара.
А сирота мајка стара
Знојила се дању, ноћу,
Нит' је јела, нит' је пила,
Док крвавим није знојем
Три товара измучила.
Кад ти синоћ благо даде,
Ти се, пашо, смејат стаде:
То је, бако тек за рану;
Твој је синак јунак био —
Ако ј' ум'о камен гристи
Мора да се угојио!
Свиснула је мајка моја —
Овај пеар пун је вина,
Крвавога њеног зноја!
Красно ј' вино, пуна ј' чаша —
Наздрави ми, Феруз-паша!

Сама с' рука паши диже,
Сама нога крочи ближе,
Пеар попи, цикну мука,
Цикну паша — а те кости
Смејаше се ... „Бог да прости!“

Проговара ајдук трећи:
Кад сам допо ови тмина,
Имао сам у горици
Недорасла, слаба сина.
Тело дете пушку дићи,
Пушка тешка, слабе руке —
Поче јадно сузе ронит'
Што не може у ајдуке.
Плакало је, гладно, жедно,
Што му бабо овде труне,
Плакало је, па је свисло —
Ево чаше суза пуне! —
Красно ј' вино, пуна ј' чаша —
Наздрави ми, Феруз-паша!

Сама с' рука паши диже,
Сама нога крочи ближе,
Пеар попи, цикну мука,
Мртав паде до ајдука.
Мртав паде — а те кости
Смејаше се... „Бог да прости!“

СЕЛИМ-БЕГ.

Нема таке луле,
Неми таке буле
У цара,
Као што има лулу
Као што има булу
Селим-бег.

Ал Селиму сада
Из царева града
Стиже гост:

„Из овог пеара
Пи у здравље цара,
Селиме!“

Селим очи склопи —
Златан пеар попи
До капи.

Силно ј’ срце стего,
Па замишљен лег’о
На душек;

Запалио лулу,
Пољубио булу
Па — умро.

ЈАДНА МАЈКА.

(Балада.)

Рани мајка до три сина,
Три мелема туге своје,
Међу браћом једна сеја,
Њу ми зове: очи моје;

Ја каква је дивна Данка, —
Поносе се њоме браћа;
А том браћом поноси се
Босна испод турска мача.

Поносе се њоме браћа;
Јер и' сеја на бој жари, —
Поноси се њима Босна,
Јер су српски осветари.

А стара и' мајка гледа,
Њене сузе Бога моле:
Сачувај ми, боже, децу,
Соколицу и соколе!

Али туре Гавран-ага,
Већ три ноћи не ма санка, —
Силан плаче: де си рају!
Будан бунца: де си, Данка!

Диже чету, чета лети,
Пушка плану — ето боја!
Скочи Данка иза санка:
„Не дајте ме, браћо моја!“

Крв се лије, бој се бије,
Бежи Гавран, срам га вата,
Али Данка, тужна Данка,
Не ма више до два брата...

Друге ноћи туре скочи,
Чету диже, чета лети —
Цикну Данка, браћу виче:
„Ево опет Гавран клети!“

Крв се лије, бој се бије,
Бежи Гавран, срам га вата,
Али Данка, тужна Данка
Има само једног брата.

Треће ноћи туре скочи,
Чету диже, крвне свате, —
Цикну Данка, брата зове:
„Ај не дај ме, драги брате!“

Крв се лије, бој се бије,
Поноћ стрепи, — аој јаде!
Де си Данка, јадна т’ мајка —
И трећи ти братац паде!

Гракну Гавран, цуру вата:
Сад си моја, цуро крута!
„Нисам твоја, змијо турска,
Већ сам овог ножа љута?“

Из срца јој крв појури,
Мртва паде пред крвника.
Последње јој речи биле:
„Има л’ де год осветника!“

* * *

Све је пусто, ноћ је мирна,
По бојишту мајка лута,
Заплаче се по једанпут,
У смеј гротне по сто пута.

Док је нашла до три мача
Од три сина, три патника,
И четврта љута ножа —
Ћеринога вереника.

По Србији тако ода —
Де год који камен ниче,
Мач му даје, нож му пружа:
„Ево, брате, осветниче! —

Та зар ћутиш, српски сине!
Зар већ нема срца жива!“ —
Камен ћути, ноћца стрепи —
Нико јој се не одзива...

VI.

(ШТАМПАНО ВЕЋИНОМ ПО САТИРИЧКО-ХУМОРИСТИЧКИМ ЛИСТОВИМА.)

ПИТАЊЕ.

Ох, кажи ми, Немањо,
Славо наша стара,
Ох, кажи ми, Душане,
Коме нема пара,

Како знасте обстати
Без икаква квара,
Па још бити велики
— А све без жандара?

ОД СНЕГА ЈУНАК.

Од кад нам је политика
Недокучно фина,
Пазио сам како бива
Кроз више година.

Чим завеје вејавица
(Оштра или млака)
Ми правимо као деца
Од снега јунака.

Правимо га оружана,
Ратоборна дива,
Који тако целе зиме
О ратови снива.

Па ти гледа на муслије
Ка на ситне мраве,
Око њега груде снега
Као турске главе.

У руку му уденемо
Топузину љуту —
(А шта ћемо кад је толко
Снешине на путу).

Па играмо око њега
И деца и људи;
Макар што је леден, ладан,
Он нам греје груди.

А кад сине прамалеће,
ђурђев дан заруди,
Па се чила, па се мила
Природа пробуди,

Па задркће Турадија —
Сад ће бити крви —
А наш јунак (од милина)
Разтопи се први.

ПРОМИШЉАЊА.

Сви већ веле: зрело ј' време,
Треба рука јака,
Требаће нам мушки груди,
Гвоздени јунака.

И ја велим: зрело ј' време,
Треба рука јака,
Требаће нам мушки груди
Гвоздени јунака.

Али опет кад се сетим
Многи слатки стаза
На којима румен губи
Материна маза.

Кад се сетим „фортенцера“
Фризиране главе,
Аој тужан, с обе стране,
С обе стране Саве.

Кад се сетим преживели,
Малолетни ћића,
Кад се сетим налицкани
Српски фићфирића.

Кад се сетим занешљени
Помодарски слута,
Масноусти готована,
Трбушати трута.

Кад се сетим понижени
И робовски душа,
Угојени ладолежа
Продерани гуша.

Ћивутлија, што не знају
Бога, него „барес;“
И земаљски питомаца
Што пуше — миларес.

Трговчића, који пију
Шампањ у трактеру,
Српског момка, ког батином
Уче карактеру!

Богослова, што су вешти
Само љубит' руке,
Сваштеника што ни име
Не зна попа Луке.

Литерата, који само
Кавгу сејат знаду,
Уредника који перо
За дукате даду.

Кад се сетим, кад се сетим,
Није казат требе,
Да ми срце, да ми душа,
Да ми мисо зебе.

УСТАВНО-УСПАВНА ПЕСМА.

(ПЕВА СЕ — НЕ ПЕВАЛА СЕ — У БЕОГРАДУ).

Буји, пији, чедо драго, Србијице мала
Доста си се назнојила, доста наиграла.
Ко поточић тио шушти Дунав, Дрина, Сава —
Само тио, само тио, наше чедо спава!

Кроз облаке раздеране, блед се месец скита,
Кроз прозор нам провирује, за злу децу пита
Добра деца већ су легла, рчу ко на јави,
Љуљу, љуљу чедо драго, покри се по глави.

Уранили као вешци клапци неваљани
Зипарају прије зоре Пруси, Талијани,
И комшија твој је усто, па се нешто брани
Ох не знају како ј' слатко спават' натенани.

Пс! лагано, пушке, топи и ви бурни људи
Нек вам срце лакше бије у ти врели груди,
Полагано, Европо, и цео свете луди,
Само тио, да се чедо из сна не пробуди!

Отварају с', обијају с' будућности двери!
Народи се узткују као горске звери,
Отимају с', навалују ко ће проћи први, —
Бији, пији, чедо драго, душанова крви!

БИЛДУНГ.

Душанова два потомка
Деветнајсти славе век,
Седе млади код клавира —
Она „нобл“ а он „кек.“

„Цум ентцикн! ал још само
Један валцер, же ву при!“
О слушајте како ј' гетлих
Овај нови потпури!

Он штехером такт ударка
О свој ланчић о бижу,
(То би рифом боље ишло,
Штета што му није ту.)

Још цум абшид он је један
Одмауко посторел —
„Ви сте кинстлер хер фон**!“
Љубим руку „мадмазел!“

Душанова два потомка
Деветнајсти славе век,
Сватили су дух времена —
Она ј' „нобл“ а он „кек.“

Смејо сам се да не плачем —
Гледајући ови јад,
Гледајући ** сокак
Гледајући Нови Сад.

МАРКОВО БЛАГО.

И нађоше у Прилипу
Закопано благо много,
Што ни Марко, дели Марко
Потрошити није мого.

Де нека ми когод каже
У данашње доба гљило,
Како би се ово благо
Понајбоље потрошило.

Да је мени пало шака,
Не би тео чинит' ина,
За шест стотин' ока злата
Купио би море вина.

Па би позво на пијанку
Све кукавце нашег доба,
Опио би удворице,
Опио би многа роба.

Улизице, трчилаже,
Чанколизе, готоване,
Да се кучке забораве,
Да истину продиване.

А дозво би у прикрајак
Господаре њи'ве сјајне,
Нека чују шта им мисле,
Нек докуче многе тајне.

Марко би се насмејао,
Насмејао из свог гроба, —
А таки би настануло
Друго време, друкче доба.

НЕК СЕ ЗНАДЕ ДА СМО СЛАВНИ!

Бачван, Сремац, Банаћанин,
То је славна ствар,
„Ништа лепше ни славније
Него граничар!“

„Мало нас је ал смо људи...“
„Јунак нам је био дед!“
Све седимо певајући:
„Устанимо сад је ред.“

Кад пијемо црвенику,
Каву или теј
Све се ори мушка песма:
„Сложно!“ и „Напреј!“

Не боји се Србин смрти
Врашке песнице,
После ручка протегли се:
„Ево деснице...“

Кад запали на ћилибар
Своју цигару
„У ватру“ ће „и у воду —“
(И у пивару).

„Брат с братом, род с родом“ —
Карта се до зора,
„Који не зна кад треба“
Горко платит' мора.

Дардају се, убијају —
„Ал не чујеш плач;“
Већ кад падне који јунак
Онда ј' истом „мач.“

„Редом, редом, Рајице“...
„Пева, кличе српски син...
„Чаше звече, поља јече,“
„Пред њим стрепе душманин.“

Соколи смо, србенде смо,
Бољи него наши стари, —
Понајбољи у сватови
На дањама и свечари.

На знатели шта још смемо?
„Полумесец“ приклињемо,
Нек с' смилује „нек потавни,
Нек се знаде да смо славни!“

НАРОД.

Ал, бога вам, делије,
Дипломате круте,
Кад се чаша прелије,
Шта вам срца слуте?
Круноноше велије,
Кад сте баш у цвету,
Шта мислите за што су
Народи на свету!

А, бога вам, господо,
Стара, нова кова,
Што иљаде гладују
Рад ваши столова;
Што вам силни робови
Златне дане преду —
Шта мислите за што су
Народи на свету?

Протуве, што лажете
Своме господару,
Да вас мало провоза
На златном батару, —
Чанколизи, кад сте већ
Постигнули мету —
Шта мислите, за што су
Народи на свету?

А дембели, што но се
Просвете бојите,
На народу крвав зној
А ви се гојите!

Што под расом крије́те
Саможивост клету —
Шта мислите за што су
Народи на свету?

СЛОГА.

Кад се сложи с лисом сова,
Кад пољуби крме јарца,
Кад окади твор зељова,
На загрле и магарца;

Кад на рачун кратка мира
Мачка с мишем мирно спава,
Курјак с овцом кокетира,
Рода с' жаби извињава.

Кад пузавац свраки вели,
Да и' једна мисо спаја,
Кад стеница с бувом дели
Братинскога загрљаја.

Кад се паук с мувом слиже,
Гуштер пева о стонози,
Крекетуша рака диже —
А рак пева оду слози...

Ху, ратос ти таке слоге,
Чисто ми је од ње страва. —
Куд и камо ј' лепша борба,
Кад се боре до два лава.

СВЕ СВЕ АЛ МОНАРХИЈА!

Дела, дела, дела!
Држ'те с' људи пчела!
Ту ј' природа чиста
И непокварена,
Ту ј' уредба иста
Од први времена.
Један заповеда,
А множина гледа
Само посла свог;
Краљица краљује
А народ је штује —
Тако оће бог.
Та завир'те само
У тај пчелски свет:
Радене су мање,
И лакше и тање,
На краљици таки видиш
Да је — „мајестет".
Другога је створа,
Другога облика,
Жаока јој двапут дужа
Нег у поданика.
Па какав је код њи красан
Монархиски ред! —
Посо им је мед —
Та баш и' је бог створио
Људма на углед!

*

* *

Ви, што нисте
Монархисте
Прим'те пример тај!
Свиколици
Републици
Учините крај.
Дегод има народ каки
Ког краљица с в о г излеже,
Дегод има свеза таки
За краљицу што га веже, —
Де су људи, поданици,
Тако ситни, мали,
А краљица или краљ
Друкча нег остали,
Ту природа миг нам даде
Какав да је начин владе,
Република ту не прија —
Ту нек живи монархија!

———

ЦИГАНИ.

Седио је матор Циго,
Поред њега стара дада,
А око њи циганија,
Женска, мушка, стара, млада.

Ватра гори, дим се врже,
Дим од ватре и кржака,
Па се гуре, гријy, прже, —
Седе као сред облака.

Ал говори матор Циго:
„Нигде нема лепши дана,
Нигде нема боље среће
Него што је у Цигана!“

„Како лепо ватра гори
Без оџака, без огњишта;
Наше главе к'о и друге, —
Не плаћамо на њи ништа!“

„Црна боја — ал' је стална,
У нас нема туђе крви,
Нит се странац уз нас лепи,
Последњи је к'о и први.“

„У нас нема издајица; —
За туђинство ко се маши,
Познаду га, прогоне га,
Што нас има сви смо наши.“

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА БЕОГРАД

„Нит' нам когод име таре,
Нит' у језик когод дира,
Нит' нас когод силом дели,
Нит' нас когод анексира."

„Нисмо страшни, нисмо јаки,
Нисмо Англи, нисмо Руси,
Али како Циган свира
Тако други играт' муси."

„Не дркћемо као Турци
Кад пуштају деца змаје;
И војводу бираћемо —
Пестер Лојд га већ признаје.

„А слободе куд ћеш лепше
Него черга, поље, шума?
Ако би нас когод презро,
Тај презире свога кума."

„А дођели какво време,
На што с' нико није спремо,
Нека пази куд ће који,
Ми врачати бар умемо."

Ту је стао матор Циго,
Само лулу да запали,
Ал Цигани стари, млади,
Од мудрости сви поспали.

ОБЛАЦИ.

Ја нит' волим рибу ловит'
Нити марим ватат' раке,
Већ кад ми је дуго време
А ја гледим у облке.

Ту ти има чудни шара,
Свака вида, сваке боје,
Ту ти има разни слика,
Исто ко на земљи што је.

Тек уочим један облак,
Па повичем: Гле жандара!
Ал не прођу два тренута
Па се створи баба стара.

Кад ал баби расту нокти,
Рогови се дижу право,
Мало, мало, гле и репа,
Од бабе се створи ђаво.

Зар то несу смешне ствари!
Смешне, али несу чудне,
Та чудо би текем било
Да од бабе анђо буде.

Уз ђавола неки оро,
Нешто пружа, незнам шта је,
Округло је, шућмурасто, —
Знадем само облак да је.

А каква је оно чета,
Као да се на бој спрема, —
Док ја пази, куд ће, шта ће?
Дуну ветрић, па је не ма.

Очи бацим мало даље,
Тамо једна црна гора,
Високо се диже, диже.
Боже мили! лепа створа!

А сунце је поче златит',
Па је златна и крвава,
Кад загледам мало боље
На њој мртва турска глава.

А ко ј' оно? — Лепа дева,
Сасвим горе на висина,
Ја помисли: На небу је,
То ће бити војводина.

Прекрштене руке дигла,
Као да се богу моли,
На једаред разви крила,
Па се поче спуштат' доли; —

Ал и песма већ је доли,
С обичаја нећу сврнут' —
Кад би тео причат' даље
Моро би се лист превртнут'.

СВЕ ЈЕ ИГРА.

Мудри веле una voce:
Свет је панорама! —
Ко погледи кроз стакоце
Све је игра сама.

Виноград се разцветао
Радују с' амици,
Ал гле облак носи леда,
Па се игра с пиљци.

А људи су као деца, —
У том су беати,
Играју се сваке игре,
Највише — солдати.

Луде мисле за јело је
Што дијета ради,
Па зато су најволели
Да с о д л у к а гради.

А дијета театрише
„Кирјања“ се прима,
М и ш и ћ игра врло добро —
Како ће К и р Д и м а?

А у Бечу стиснули су
Празну шаку јако,
Па нам веле погађајте:
Лијо или тако?

Буњевцима, старој деци
Допада се шара,
Сучу брке, носе жврке,
— Играју с' Мађара.

Ерцеговац чигру тера,
Чигре несу праве,
Већ су турске обријане
Па чиграсте главе.

И време се само игра
Оно с' игра жмуре,
Редом скрива Телекије,
Омере, Кавуре.

Време ће нас надиграти,
Виш како се жури,
Тек ће онда престат' игра
Кад човек зажмури.

МИСЛИ ЈЕДНОГ МАТОРОГ III.

У шлафроку, красном створу,
Испред куће тијо шета,
Распињу га важне мисли, —
Шлофкапа му ништ' не смета.

Шмрка, шмрка, — кија, кија,
А тако ми божја вера, —
Изгледа ми као каква
Повелика тубакера.

Па је срчан, па је жустар,
Кочоперан старац мали,
Како чује српски говор
Одма виче: „Круци нали!“

„У Најсаџу тако штогод! —
Ал је не знам, мајнер селе,
То је баш џу разенд верден —
Ти народи разне феле.“

„Мир никс тир никс шпрехен рациш,
Па ефентлиф гајдаш свира, —
Као да су у Белграду —
Тако с' нико не женира.“

„О ди алтен полицајен —
Ти су знали шта вам фали!
Сад је лако носит' барјак
И душанку — ту карнали!“

„А да и' је држ'о хергот
Хир ин Најсац још пар јарн, —
Реко би ја гутн абенд
Денен Рацн унд Мацарн.

Али фрајлих, сад је прошло,
Дас вар нох ин гутен таген,
А сад боме, сада мора
Унзеранер фил фертраген.

„А тај рајхсрат, — вајс дер тајфел,
Ко да га се ништ' не тиче,
Што се дигло велко мало,
Па све већма грди, виче.“

„Јер ово је хехсте цајт већ,
Што се овде данас ради, —
Ономад су трипут коло
Свирали на промонади.“

„Па већ ево почели су
Со фил цајтунг редигирн, —
Па театер да се зида —
Дас ист вирклих цу крепирн, —

и т. д. и т. д. и т. д.
и т. д. и т. д. и т. д.

ПЕСМА.

(ЛЕПО СЕ ДА ПЕВАТИ — МОЖЕ СЕ И ПЛАКАТИ).

СОЛО.

Растераћу ја то чудо
Што ми под нос рена тре,
Боље данас него сутра,
То сам требо још и пре.
Растераћу те зборове,
Ја сам тога већем сат,
Каква Пешта, какав Загреб?
Растераћу, — растерат',

КОР.

(СЛОЖНО СА СВИЈУ СТРАНА.)

Растерат', — растерат', — расте — расте
— расте — рат.

СОЛО.

Разладићу вруће главе,
Нек је лудом послу крај;
Даћу, даћу, — ал' знам шта ћу, —
Ворта писл, почекај.
„Ми смо браћа повађена!“
Каква свађа, какав брат!
Ви сте саме Гарибалде,
Ви морате буктират'.

КОР.
(као и пре — још и лепше.)

Буктират', буктират', букти — букти —
букти — рат.

МАШКАРЕ.

Прођ' ће зима, месојеђе,
И прављено цвеће.
Балови се уморити —
Ал машкаре неће.

Тражиш брата и човека,
Племените даме, —
Окани се празна посла, —
Машкаре су саме.

Мислиш ево родољуба,
Срце ти се смири,
Гледнеш боље, испод маске,
Себичност провири.

Смешни ствари, тужни ствари
У томе пелмелу,
Ено Бошње, српска сина
У турском оделу.

Само Срба да не видим
Кад маску огрне,
Туђи буда, туђи чуда,
И фракове црне.

Понда играј, понда скачи
По том светском балу,
По нотама бог зна каквим,
По врашком журналу.

А кад дође ведро чело,
Које маске не ма,
Лажне браде дрмају се, —
Пада анатема.

Прстом пруже на његака,
— Гле безобразника!
Тај се неће да обуче!
Па све већа вика.

Мора јадан да се скрије,
И да се повуче,
Ако неће да га уда
Машкара утуче.

Тешко речи истинитој,
Тешко голој шали,
Замотани канонери
Одма вичу: Пали!

Прођ' ће зима, месојеђе
И прављено цвеће,
Балови се уморити —
Ал машкаре неће.

И Комарац већ облачи
Мало машкараде,
Па се чини да ни четир
У накрст не знаде.

МИРИС.

Свашта има свог мириса,
Надалеко и наблизу,
Било у Риму ил у Бечу,
Науплији ил Паризу.

Не верујем пустом уву,
Ни очи ми доста нису —
И новине и старине
Познам само по мирису.

Гле из Грчке гласи мира,
Канда боја видли нису;
И ја би им веровао
Да не познам по мирису.

Чујућ' гласе једног Срба
Не верујем моме слуху —
Ал шта вајди не веровать'
Кад се позна по „геруху!“

„Равноправност свим и свуда,
Само уз нас браћо драга!“
Бог и душа лепе речи,
Ал на жалост rossz a szaga!

„Што је право то је здраво!“
То зборише све до јуче.
Ал кад дође до деобе
Морам рећи „пуће! пуће!“

На тако је све на свету,
Све на свету од вајкада,
Свашта има свог мириса,
Боље рећи: свога смрада.

Ко што жели може знати;
Верујте ми, ствар је лака!
Само треба добра носа, —
Добра носа и — стомака

ДА ЈЕ МОЋИ!

Моји мили, моји драги,
Нешто ћу вам касти,
Да је мени што у снази
Да ми је у власти,

Да је мени више моћи
Нег што имам туде
Ја би знао и помоћи
И наказат' људе.

Изврто би и из шале
И истине пуке,
Ствари грдне, ствари мале,
Што ми дођу руке.

Сад на пример, — не би стваро
Новце од папира,
Потего би гвожђе старо
Нека парадира.

А почео би позориште
Зидат' од магнета,
На не треба да се иште
Од тврдога света.

Боље сам се премислио, —
О да видиш шпаса,
Сва би врата отворио
Вертхајмови каса.

А луткама на банкама
Дао б' српске свести,
Били могло бити нама
Бољи благовести.

А од каса господаре,
Ципи-богатире,
У касе би затворио
Нека из ње вире.

Ја би води дао снагу
Јачу нег у вина
На би гледо водолоке,
О чудни милина!

Ала би се разиграле
Оне грешне груди,
Искипеле многе тајне,
Умишљаји уди!

Дао би манунг сваком листу
Кој' истину штеди:
Свака врста која ј' лажна
Ома нек побледи.

Ал би било шале, смеја,
Нагађања разна
Кад би дошла Пошта, Преса
Чиста, бела, празна.

О Д А

ПРИ ПОГЛЕДУ НЕМАЧКИ ФИРМА НА СРПСКИМ ДУЋАНИМА У СРЕД НОВОГ САДА.

О дај ми, музо, грло тако јасно —
О дај ми, музо, музикалан дар,
С обичним гласом не може се ласно
Опевat' овај родољубни жар.

У Новом Саду — српскоме Паризу —
Багрјаношарна зора јавља блеск;
Са фирмамента на фирме се спушта,
О ту је фино, ајнциг и гротеск.

Примерним духом, без користољубља,
Из чистог триба просвећеню свом
Украшена је скоро свака болта
С Улфила штапци, скоро сваки дом.

Кирил и Метод тисућлетни светци
Доситеј, Рајић радују се сви, —
Душе им пољу песму покајања:
Овако треба, фалили смо ми!

И Клијо сишла да бележи верно,
Западном духу пружајући лек,
Како је Србин мудар, жертвоносан,
Нихт ибертрибен, просвештен и мек.

Прилаже народ, позориште диже,
Талија с' спрема у свој нови храм.
О како ће јој мило бити место,
Мисли ће да је Беч ил Амстердам.

Журте се дакле, ко што сте почели,
О дични Срби, скин'те српски знак,
Добро би било, кад би у фришкоћи,
И име мого променити свак.

Просвета иде железом и паром,
И грдан носи за варваре бич,
Па тешко нама, о срамоте црне,
Кад спази древно српско *иħ* и *виħ*.

Једно је само што се бринем љуто,
Што неће да вас пољa пуки свет —
Муштерије су јогунасте тице,
Од ваши болта окренуће лет.

Туђин вам неће ни онако доћи.
А Србин — шта ћеш? — не мами га шрифт.
Закован Србин у простоти својој
Чујте га само ви гемајн ер шприхт.

„Ја сам му“ вели „муштерија главна,
А он мој језик презирати сме,
Бар часно име да ми српски каже,
Па ту пазарит', — нећу, боме, не!“

Ал ово нек вас не тушира ништа,
Шта знаду они шта је нобл велт.
Друкчији људи признаће вам жертве,
Награда ваша, си ист шон бештелт!

ДОБРИ ЗНАЦИ.

(од Бољевачког пророка.)

Ој Србио грешна мајко,
Ој Србине њезин сине,
Рад би теби добре знаке
Наговестит' из даљине.

Шта ћу, кад смо слаба створа?
Шта ћу, кад смо ташти људи?
И преварен кад се нада
Нек га нико не осуди.

И ја држим, и ја судим
Да ћеш голем рад почети,
Да ће песме твоје славе
Високо се још попети.

И већ видим оне гусле,
Што ће твоје светлит' лице,
Ко се сумња, ја му велим
Дирнуто је већ **Ужице**.

Добар знак је и то, што би
Радо Турчин **Соко** дао,
Да се зове *Кукавица*
Би га себи задржао.

Ја би рећо таки знака,
Ал се можеш тим понети,
Па ћеш зинут', да ти чворак,
Готов, печен сам улети.

А Бог ти је **Ражањ***) дао
Пожаревац, Палеж чека, —
А то значи сам га пеци —
Та имадеш и **Ипека.**

И **Лесковац** Бог ти даде,
Куд ћеш мига ти већега,
Ти имадеш **Раниловца,**
(Ал још нико не виде га).

Но и зли се знака мора
Човек сетит' пре нег страда, —
Не би била **Црна** гора
Да имамо **беља** града.

На развали **Лежимира**
Треба дићи **Делиграда** —
Тако вели Бољевчанин,
Кој се само добру нада.

---

*) Село у Србији.

? ? ? ? ? ? ?

Кад је оно Бог запито
Праоца Адама —
То је био први вопрос,
Свију други мама.

Плодна мама плодни кћери,
Плодни унучади,
Па се плоде немилице
Вопросчићи млади.

Шта је пито Бог Адама? —
Пито га дал спава.
Од тог тоба сваки вопрос
Људе успављава.

Колко уста и језика,
Сваки се изландо —
Најпре врева, хука, бука —
Cur? Quomodo? Quando?

Вопроси се шире, врте,
Вркоче и трче;
А кад треба одговара
Цео народ рче.

Па се спава, па се сања,
Ил ногама рита,
Догод когод из бунцања
Штогод не запита.

Понда опет „вопрос“, „kérdéš“,
„Question“ и „Frage“ —
Играју се мало „Гебе!“
Помало и „Шлаге!“

Понда опет јоицакат!
Лаку ноћ! Бон' ноте!
Нек се у сну нова чуда
И вопроси коте.

Беше вопрос српски, турски,
Беше талијански,
А одговор разтопи се
Као и снег лански.

Сад се опет грчки роди,
Те одговор чека —
Зинули су веће многи
С близа и далека.

А Комарац чуда гледа,
Гледа на тенане,
Јер се сећа да је тако
То било и лане.

Па вас учи: когод жели
Да му срећа певне
Пре питања нека оштрим
Одговором севне.

ПЕТ ТАЛИРА.

Та није давно, — овог лета беше,
Кад оно Пољску муке обузеше;
Падоше силни, ал у славу роду,
Падоше радо, — јер је за слободу;
Дадоше пример, шта врлина може...
Европа плака — али не поможе.
Невоља она, која иде редом,
Сад беше пала свом силом, нештедом,
Сад беше пала сред пољске „ојчизне“
(Оданде после Бог зна куд се тисне).
Голи и гладни врли сиротани,
Без крова јадни, ко тица на грани,
На голом каму рањеници пиште,
Крвљу и сузом квасећи гариште.
Ох, камо браће, да им бол ублаже!..
Европа жали — али не помаже.
Тек дегде, дегде која добра душа
Сети се бога па им удел пружа;
А ко је близу — штогод има даје —
Тежко ј' свом своје слушат' уздисаје.

Па тако беше једна млада мома,
И она оста без оца, без дома,
Сузећ' са сусним', гладујућ' са гладним',
Тужећ' са тужним', јадујућ' са јадним'.
На једном рано, — аој Боже мили! —
Дође де гладна сиротиња цвили,
Дође ко анђо несрећнога мира,
Подели гладним', болним' пет талира.

Одкуда благо сиротици отој?
Одкуда сребро девојци сиротој?
Одкуда њојзи, кад гладује сама? —
— Касћу вам, кас'ћу — мојим Српкињама.

Сирота мома — (благо браћам' њеним
Благо им и сад 'вако потрвеним,
Та благо свугде де је таки жена!)
Имала ј' плаву косу до колена —
Свилено злато, или златну свилу,
Као што Пољак своју пева вилу.
Сетила с' мома своје косе плаве,
Одреза косу, одреза до главе,
Одреза урес овај анђо мира,
А Чивут даде за њу пет талира.

Мени се једнако врзе по памети,
Која ће дама ту косу понети,
На ком ће балу дичити се њоме,
Са златном косом ове пољске моме!

Ал то није прича, истина је сама,
Можете наћи свуд по новинама,
А ја је сложи у стихове вама,
Не бил је нашла која српска дама,
Па нека чита, нек се делектира
Пред подне, кад је фризер узфризира.

МИНОРИТЕТ.

Тако ти је од вајкаде
На овоме свету:
Што је добро то остане
У минориtету.

Ми желимо сталан устав,
Желимо дијету,
А она се разтопила
У минориtету.

Ми би штампу слободнију
У новом полету,
А она се прогрушала
У минориtету.

Ми би светлост слободнију
Старом бајонету,
А она је зар'ђала
У минориtету.

И просвета отима се
Да постигне мету,
Ал и она заглиби се
У минориtету.

Ми би слогу, ми би љубав
У најлепшем цвету,
Ал и они замрзну се
У минориtету.

А тај дечко минoритет
Буд по себи страда,
Турају га са сви страна
Често изненада.

Туркају га, гуркају га,
По прстима туку,
Свако јутро, свако вече
За уши га вуку.

А ја велим нек га реном
И бибером часте,
Нек га вуку за увешце —
Да већи порасте.

А кад падне нек с' на моју
Сети баба Насту —
Она ми је увек рекла:
Од тог деца расту!

СЛОБОДНА ШТАМПА

од шпицбергера.

Већ од једа и мени се
Ауфдрингују верс.
Мора човек бити фухтиг
На те редактерс!

Врпоље се, мигоље се,
Погледају шел, —
Зар још ни сад ниси руиг,
Ту канили, јел?

Аус ден ауген сит ман инен
„Јао!“ или „јај!“
Све им нешто штампа крива
Није доста фрај.

Да вам штогод друго фали,
Онда добро, хајд’ —
Ал овако, мајне херн, —
Сајц дох ајмал кшајт!

Ибермут је код вас само,
То је само бес, —
Можел штогод фрајер бити
Него унзре прес’!

Та ни један не морате
Имати фердрус,
Зар морате редигирен,
Та то није мус.

Та цум бајшпил, си мајн либер
Алтер гутер Змај!
Ви можете перо бацит’,
Тас штет ннен фрej.

Та вама ћу баш онако
Рећи инс гесихт,
Ви би могли оставити,
Ес рентирт сих нихт!

Баш ако вас сврбе прсти,
Ено канцелај,
Сутра кажте нема Змаја,
Тас штет инен фрај.

То ако вам доста није
Дан бедаур их сер,
Со фил фрајхајт, круцинали,
Унд си винчен мер!

А баш ако није другче
Него редактер,
И ту је широко поље
Иберс крајц унд квер.

Какву стару анегдоту,
Какав фест-гедихт,
Хајратскшихтен, данкадресен,
Или курсберихт;

Или какве унгликс-феле,
Какав мордгешихт,
Тога има увек доста,
Ан тем фелтс ја нихт!

А вас гет си ан што Гискра,
Што Кајзерфелд шприхт,
Све једнако таке ствари —
Тас беграјф их иихт.

Наполеон? — ласт ин фари! —
Линколн, Гариба — —
Анђолети, Бисмарк, Холштајн
Апапрлапа!

Понда штихелн, понда вицелн,
Понда дефицит —
Па још да вам не кажеду,
Се, јец коменс мит!

Зато, мајне либе херн,
Будте већ гешајт;
Бај со филем нох бегерн —
Дас гет алцувајт.

ЈУТУТУНСКА НАРОДНА ХИМНА.

Боже свети подржи нам *књаза*
Здрава, крепка, охола и славна,
Јер на земљи нит' је кадгод било,
Нити ће *му* икад бити равна.

Овај народ врло добро знаде
Да је створен само *књаза* ради,
Да *му* даје порезе и хвале,
Да *га* двори и понизно кади.

Боже силни с висока жилишта,
Пригни ухо нашем слабом гласу,
Боже свети, не дај ником ништа,
Да што више остане нам *књазу*.

Ради *њега* сва створења живе,
Ради *њега* сунце грије с неба
А тај народ, а ту земљу нашу
Подржи је — ако *књазу* треба.

Одузми нам и жеље и гласа
Одузми нам мудровања клета,
Да *његову* намеру не пречи,
Да *његовој* мудрости не смета.

Дај *му* с неба најсветије даре,
Полицију, шпицле и жандаре.
Ако неће да душмана свали,
Бар на своме нек срце искали.

Нек народи нашу славу знаду,
А нас пусте чмавати у ладу,
Ал и онда нек је стража јака,
Јербо има сана свакојака.

БЕОГРАДСКЕ БАКЕ И ПРОЛЕЋЕ.

„На пролеће. — На пролеће. —
Док се разиграмо ....“
То ј' лозинка наше среће
Од како и' знамо.

„На пролеће. — На пролеће.
Ево абердара!“
То је песма, колко нова
Толико и стара.

„На пролеће. — На пролеће.
Сад свега имамо.“
То је песма, што је Срби
Сви на памет знамо.

„На пролеће. — На пролеће.
Само сад немојте!“
То је песма марзељанка
Дукатовске својте.

„*На пролеће. — На пролеће.*
На да ви'ш јунака!“
То је песма недочета
Београдски бака.

А пролеће, итро момче,
Не чека лимуна,
Док длан о длан зиму сруши
И ево га туна.

На погледи наше баке
У јуначко лице
И пружи им прво цвеће
Лепе — *пресличице.*

* * *

Сад „Змај“ може мирно лећи
Да с бакама дрема —
Од пролећа, вала, бољег
Иронисте нема.

БЕЗ КУЋЕ.

Немам крова, немам куће,
Ал се тешит' знам:
Има више безкућника, —
Ту ја нисам сам.

Животиње, божји створи,
Без куће су све,
Са кућама животиње
Видио сам две:

Пуж, корњача — А фала ти
На хаузхерству том!
Волим брате не пузити
Ма не имо дом!

СВЕ НА СТРАНУ — КОРИСТ ПРЕДА СЕ.

Дете моје, идеш на пут,
Прими к срцу речи ове,
У практичном новом духу,
Како с' сада словослове.

У далеком свету
Буде чуда свака,
Заљуби се богатошка
И у сиромака.
Ако се и теби
Тако штогод деси —
Само имал блага,
Ти се не понеси.
Шта је гадно лице!
Шта је гадна душа!
Ко за вишим тежи
Од тог се не гнуша.
Ма аспида била
Дукати је красе —
Ти мрзост на страну,
А корист преда се.

Кадикад се нађе
Човек у малеру,
Да се искобеља
А он зада веру.
После иде путем,
Многу срећу срета,
Мого би је узет,
Ал му вера смета.
Дете моје, драго,
Добро пази на се —
Ти веру на страну
А корист преда се!

Прилика се деси,
Мошеш части стећи,
А савест се тргне,
Па ти пут препречи.
Не слушај јој, сине,
Сувопарне гласе —
Ти савест на страну
А корист преда се!

Истина је лепа
Док човеку асни,
Ал ако ти не да
Залогаја масни
Ти се ватај оног
Ко ти пружа прасе —
Истину на страну
А корист преда се

Много ти је речи?!
Оћеш краће? — ето:
Што користи даје,
Оно ј' само свето.
А што њојзи смета
То је ствар проклета.
Зато туби добро
Ове мудре гласе —
Све друго на страну
А корист преда се!

„ВИДОВДАНУ."

Ти чиста водо из кальавог врела,
Ти чегрталько слободни начела,
Под лорфом лава дипломатско шише,
Дромбуљо стара политике више!
Гласило лова, параде и смотре,
Ти дуго путо министарске лотре.
Црвеном крестом напућена ћурко,
Ти слатка, лепа, отровна печурко!
Ти ситна буво назадњачког свраба,
Преслицо прашна кукавички баба,
Беззуба слико од Кервера стара,
На златном ланцу господског литара,
Неверна веро сваког господара —
Нема ти пара!
Али га умеш говорит' на звезде,
Шта фазани раде, како коњи језде,

Како се здравља при овом асталу,
Како се игра на ономе балу.
Очеш да осветлиш жмиром твоје лампе
(Risum teneatis) достојанство штампе.
По нашем пољу као манит ћипаш,
У нашу чорбу мирођију сипаш,
На нашем одру о слободи сањаш.
А у свом буџаку батини се клањаш,
Језеро наше безсмислено мутиш,
А у свом дому ко заливен ћутиш.
Тили си гласник нашег новог века,
Јуначког рода, Вељковог порекла!
Тили си барјак шумадинског жара,
Ти усклик јасан јуначки недара!!
Тили си израз наде бољи дана,
Тили крчиш пута напредка ваљана,
Тили си бранич ти једри синова
Србије свете дични соколова,
Тили си вођа будућности красној?
— Ти гладна мачко на сланини масној.
А терај само, терај тако даље,
Прави те Србин сваки кроз познаје,
Он и кад дрема, а и кад се спрема,
За тебе не зна, као да те нема.
Само се мани нашега пазара,
Та свако себи своју срећу ствара;
Кад ниси јунак на огњишту своме
Немој ни код нас вијати фантоме.
Ти терај свога посла ћоравога —
Можда ћеш тако развеселит' кога.

Учи јунаке да вратове ломе,
И како се бежи на коњу доброме,
Како се скаче преко баријера,
Колко је од Ишла до св. Михела,
Како се од Срба гроφић Шандор ствара—
Ту ће теби бити бољега шићара.

ЦРВЕНО МОРЕ.

Од како је света, све се бије, гине,
Све неко тражи неке величине
Данас ратна ала тисуће прогута,
Сутра опет гладна на тисуће зине,
Онај се бори, да га обест мине,
А овај гине да му с' име вине;
Један што хоће, други што мора,
Трећи што је пао међу замке њине.
Баш ко да судба нема бриге ине
Него се само о разбоју брине,
Овог да дигне, оног да скине.
Та крвопролића чудна нам се чине —
Ал ко зна шта пише у књизи судбине!

Векови мира мора да су скупи —
Млого с' крви иште да се то одкупи...
Можда је судба одредила меру
Колико ће крви да одлије зверу,
Грабљивом зверу што се човек зове
Па да буде питом за векове нове.

Можда се мора напунити море
Црвено море, крваве дубине
Иза ког ће сунце оне нове зоре
По вишем суђењу, лепше да засине.

Пусте је крви проливено много,
Ако с' море иште не треба још много.
Па ајде даклем, кад се нема куда,
Нека потеку потоци од свуда.
Ако се мера напунити мора,
Пун'мо што прије тог црвеног мора,
Јер можда само за тим морем чека
Мојсије нови садањега века
Да нас преведе на обетовану
Мирнију, лепшу, слободнију страну,
А чеда божја да наиђу склона —
А море да склопи војску Фараона.

УВОДНО-ВОДЕНА ПЕСМА

НА ВОДЕНИ ПОНЕДЕЉНИК.

Ох, додај ми воде, вило,
Па ма одкуд било.
Дај ми воде много,
С којом би се мого
Опрат' неки чин,
Дај ми воде, што ју свако
Тера на свој млин.
Дај ми воде, што су браћа
На дијети својој рекла.

Дај ми воде, што ће опет,
Онуд тећи куд је текла.
Дајте воде, о крчмари,
Што вам вину лице покри.
Дајте воде, магистрати,
Међ којима има Мокри.
Дајте воде, сунђер-браћо,
Што вас од ње снађу муке.
Дајте воде, председници,
Што перете њоме руке.
Дајте воде, што правите
Да од крви буде вода.
Дајте воде ревнитељи,
Пријатељи нашег рода,
Оне воде, преко које
Превести нас жедне знате,
Дајте воде, новинари,
Ви је барем тма имате.
Дајте воде да полијем
Оне мртве, оне лење.
Што воледу гладни спават'
Негол ранит' на јутрење.
Да полијем онај гњилеж
Што баш онда слатко спава,
Кад се узкрс један слави
А други се обећава.
Да те прскам, мили роде,
Десно, лево, тамо, овде.
И Бошњака сиромака,
Ерцеговца, јадиковца.

Да заитим, шат ће која,
На Србију капља пасти
Без увреде надлежности,
С допуштењем више власти.
И великог ког Хрвата,
Треба да га несвест прође,
Да полијем и Словака,
Па да и он к себи дође.

Па сад иди, па поливај,
Песмо моја, водолика;
Еуропску политику,
Али немој тика ј' чудна;
Београтску политицију; —
Ал немој цијa ј' будна.
Останел ти која капља
Поли Змају ког дужника.

УТЕХА МАЈМУНА.

Дочеп'о се један мајмун
Штуцерска одела:
Црна фрака, црни лаћа,
А пруслука бела.

Рајпајч носи, косу гладн,
Цигаретлу пали,
А у око заденуо
„Винтерфенстер" мали.

Разбацује дуге руке
На обадве стране.
„Ко сме рећи да сам мајмун,
Госино му тане!“

Па узима огледало
— О погане ствари —
Погледа се, а он мњмун,
Онај мајмун стари.

Окреће га десно, лево,
„Све је по бон-тону,
Особито фрак је красан
По новом фазону!“

„Све је лепо, ал из свега
Опет мајмун вири!“
Тресну клето огледало,
Не мож’ да се смири.

Једио се цело јутро,
После к себи дође,
Па овако филозофски
Тешити се пође.

„Ала сам ти права луда
Што се жестим туна —
Та има нас међ штуцери
Иљаду мајмуна!“

ЧЕМЕР-ДЕКА ПЕЛЕН-БАКА.

(ПАРОДИЈА ПЕСМЕ „САБЉА-МОМЧЕ ЦВЕТ-ДЕВОЈЧЕ“).

Љубило се двоје стари,
Обадвоје с наочари,
Пелен-бака Чемер-дека,
Љубили се тек по века;
Кад је прошло пола века
Разболе се Чемер-дека,
Грозница га тресе јака,
Двори њега Пелен-бака,
Залаже га слашћу сваком:
Комовицом старом јаком,
Киселицом сланом млаком
И кржаком и тубаком.
Ал беседи Чемер-дека:
Пелен-бако, нема лека,
Под главу ми још што мети,
Ја ти нећу преболети;
Већ чули ме Пелен-бако,
Чуј ако ме волеш јако,
Кад ме стара закопате,
Кад се кући с гроба врате,
Кад онеме поноћ тија,
Кад се даћа изопија,
Из гроба ћу теби доћи
Ти ћеш самном у гроб поћи.
Сад је дуго време било
Јер се много суза лило,
Затим старац стаде зеват',
Пелен-бака ста запеват',

У руку му свећу стисну,
Старац умре, бака врисну.
Купала га бака сама
Чистом водом и сузама,
Обуче га, намести га
Целива га, изгрли га,
Па се дигли црни свати
Да се дека у гроб прати,
У гроб, у гроб више кога
Била грана сува глога.
Кад је деку земља скрила
Пратња га је оставила
Ал остаде сама бака
Сузна, јадна и нејака
Па на деку мислећ свога
Изљуљала грану глога,
Поштапа се, оде кући
Шапучући, уздишући.
Мили боже, ево ноћи,
Шта ће бака у самоћи,
Већ сакупи шуре, прије,
Својту, куме и комшије.
Грдна жалост чаше суши
А све старцу спокој души.
Вечна памет — земља лака —
Шапучући пије бака.
А кад нису могли више,
Сви се кући изгубише
И остаде сама бака
Пуна, сита и напита

На помоћу глогов' штапа
И на кревет већ натрапа,
Де ће лећи да се пати,
Ах па онда и — заспати.
Кад је било глуво доба
Затресе се цела соба
А у соби код дирека
Створи с' онај Чемер-дека,
Ко озебо дркће цео —
На њему је покров бео.
Пред баком је старац стао,
Па се мало накашљао,
Кашаљ му је такав био,
Да је баку пробудио,
Јер кроз уво мозак дере
Ко последњи глас тестере:
Обећо сам, па ево ме:
Ајде бако гробу моме, —
Ми мртваци реч држимо,
Обећања бележимо.
Намршти се стара бака
Па се сети глоговњака,
Још повика из сви груди:
„Вампир, људи! вампир, људи!“
Одалами уз ту буку
Свога старца по кауку.
Глоговина старца смири,
Па сад више не вампири.

VII.

НАДПИСИ.

АЗБУКОПРЕТРЕС.

I.

S.

О сирото sјело! ил си уде среће,
Ил си одвећ криво, — Земља те измеће.

II.

Ӣ. (со слитнојy).

Иже поред Јоте
Уплашено стоји, —
Нек обрише слитну,
Па нек се не боји.

III.

Ѯ.

Ја сам писмо свето!
Фалило се ѯк;
А ти ајд у цркву
Одговори Вук.

IV.

Еф (f), што ваздан ради,
Сувотиња ј' сушта.
А гле нашег Ферте,
Два трбуа пушта.

V.

Щ.

Ща! ко тебе брани
Мора да је слеп.
У наше је Јоте
Барем лепши реп.

VI.

Ѡ.

ѡ! — ѡ! — ѡ!
И само се чуди,
Што га и сад пишу
По декоји људи.

VII.

Ѯ.

Ти ме питаш за ѯ;
А ја на то велим:
Ѯенофона не мам
Ѯантипе не желим.

VIII.

Ѱ. и Θ.

А камо вам *Θиθа*?
Тимоθија пита.
Θиθа грчка врајла
С **Ѱ**и је друговала,
Пси су друштво лоше
Па је појеdоше.

IX.

Ѵ.

Ѵжица лисица, с оба ува стриже,
Час говори вједи, час говори иже.
Таку накараду, људи протераду.

X.

Оксија, варија, камока с камаром
Закопани леже у буквару старом;
Пошаљи им, боже, вечитога мира,
Јер у томе гробљу има и вампира.

НАШЕ СВРАКЕ.

Мудри људи лепо суде,
Тице, веле, зору буде.
Ал ја молим свраке наше,
Да нам зору не поплаше.

ВЕЛИКА ЖАЛОСТ.

Миту снашла жалост већа, —
Туга мора црна бити:
Па зато ће шест недеља
Само црно — вино пити.

Онога не зови
Да управља чун,
Под црни бркови
Ком се жути кљун.

ХИМНА*)

ПАНЧЕВАЧКОГ СРПСКОГ ЦРКВЕНОГ ПЕВАЧКОГ ДРУШТВА.

Појмо богу! њему поје
Небо, земља, звездокрузи,
Водопади, огњедуси,
И громови и славују,
И вечност му славу бруји.
Нек се грле песме
С дола, са висина,
Што и' воде гласи
Светог Дамаскина.
Нек се слави спас!
А кроз оте хармоније
Нек се плете, нек се вије
И српски глас!

Појмо роду! род је тужан,
Векови су пуни туга,
Што га тиште, раздиру га,
У песмама мелем врије,
Да га теши, да га грије
Нек се песма ори
О јунаци стари,
Нек соколе нове
Одгоји, разжари,
Све за народ свој!
Нек се чује о слободи,
Што народе срећи води
И српски пој!

*) Следеће две песме изостале су случајно са места де су требале доћи.

Појмо срећи ведра часа,
На песме се небо смеши,
Где се пева ту с' не греши,
Где је песма нема јада,
Ведра душа све савлада.
Певаћемо, браћо,
Мили су нам дани,
Нек не пева тужан,
Коме душу врани
Саможивља жиг.
Ко зна шта му сутра снује?
Док се може нек се чује
И весеља клик.

ДВЕ РУКЕ.

На што су нам до две руке?
Ваша мудрост 'вако збори:
Једна ти је да се крстиш,
Другом после роби, мори.

Хај та друкче Хафис вели,
Незнабожац неумрли:
Једном, вели, пеар дижи,
Другом само драгу грли.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА У БЕОГРАДУ

СРПСКА НАРОДНА ЗАДРУЖНА ШТАМПАРИЈА.